

ZARZĄD GMINY SIDRA

**STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY SIDRA**

SIDRA 1999 R.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sidra opracował zespół w następującym składzie:

1. mgr inż. arch. Wanda Pietrasz - główny projektant (nr ewid. 567/88 uprawnień do projektowania w planowaniu przestrzennym), koordynator prac, zagadnienia przestrzenne,
2. mgr inż. Magdalena Bogdanowicz - zagadnienia demograficzne, infrastruktury społecznej i gospodarczej oraz formalno-prawne,
3. mgr Bożena Gajewska - zagadnienia środowiska przyrodniczego i rekreacji
4. mgr inż. Czesława Kruszewska - zagadnienia gospodarki wodnej, ściekowej i odpadami
5. inż. Elżbieta Kępska - zagadnienia elektroenergetyki i telekomunikacji
6. mgr inż. Jan Kruszewski - zagadnienia komunikacyjne
7. tech. plastyk Blanka Jesionkowska Krygier - prace graficzne i techniczne
8. tech.ekon. Krystyna Właźniak - prace biurowe i maszynopisanie

SPIS TREŚCI:

Str.

I. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY

WSTĘP	5
1. Ocena lokalnych zasobów środowiska przyrodniczego i występujące zagrożenia dla środowiska	8
1.1. Położenie fizyczno-geograficzne i administracyjne, struktura użytkowania gruntów.....	8
1.2. Rzeźba terenu.....	8
1.3. Budowa geologiczna i surowce mineralne.....	9
1.4. Wody powierzchniowe i podziemne.....	10
1.5. Gleby - element wartości rolniczej przestrzeni produkcyjnej.....	13
1.6. Lasy.....	16
1.7. Warunki klimatyczne.....	18
1.8. Obszary i obiekty prawnie chronione.....	19
1.9. Zagrożenia i degradacja środowiska.....	20
1.10. Funkcjonowanie środowiska przyrodniczego.....	23
2. Środowisko kulturowe	24
2.1. Obiekty zabytkowe i o wartościach kulturowych.....	24
2.2. Obiekty o wartościach archeologicznych.....	26
3. Potencjał ludnościowy i jego rozmieszczenie	27
3.1. Liczba ludności w latach 1946-1998.....	27
3.2. Zmiany zaludnienia w poszczególnych wsiach.....	30
3.3. Zatrudnienie	31
3.4. Bezrobocie	31
4. Zasoby i warunki mieszkaniowe	32
5. Usługi	35
5.1. Oświata i wychowanie.....	35
5.2. Służba zdrowia i opieka społeczna.....	35
5.3. Kultura.....	35
5.4. Sport i turystyka.....	35
5.5. Handel i gastronomia.....	36
5.6. Administracja.....	35
5.7. Obiekty sakralne.....	36
5.8. Inne usługi	36
6. Sfera produkcyjna	36
6.1. Rolnictwo.....	36
6.2. Przemysł i rzemiosło.....	42
6.3. Leśnictwo.....	43
7. Potencjał gminy i warunki życia mieszkańców na tle byłego województwa białostockiego i obecnie województwa podlaskiego	43

8. Struktura funkcjonalna gminy	45
8.1. Sieć osadnicza gminy i funkcje jednostek osadniczych.....	45
8.2. Funkcjonowanie struktury przestrzennej gminy.....	45
8.3. Zagospodarowanie przestrzenne gminy.....	45
8.4. Mieszkalnictwo.....	46
8.5. Dotychczasowe opracowania planistyczne – analiza terenów zagospodarowania przestrzennego.....	46
8.6. Analiza dotychczasowych ustaleń planistycznych.....	47
9. Komunikacja	48
9.1. Sieć drogowa.....	48
9.2. Techniczne zaplecze motoryzacji.....	54
9.3. Kolej.....	54
9.4. Komunikacja autobusowa PPKS.....	55
9.5. Ocena funkcjonowania komunikacji.....	56
10. Infrastruktura techniczna.....	56
10.1. Elektroenergetyka.....	56
10.2. Gazownictwo	58
10.3. Ciepłownictwo.....	59
10.4. Telekomunikacja.....	59
10.5. Zaopatrzenie w wodę.....	61
10.6. Odprowadzenie i oczyszczenie ścieków sanitarnych.....	66
10.7. Gospodarka odpadami stałymi.....	66
11 Cele i kierunki polityki przestrzennej na obszarze gminy Sidra	68
12 Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych wynikających z polityki przestrzennej.....	69
II. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SIDRA.....	
1. Ogólne kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy.....	72
1.1. Problemy i bariery rozwoju gminy.....	72
1.2. Szanse rozwoju gminy.....	72
1.3. Cele rozwoju przestrzennego gminy.....	73
2. Kierunki i zadania zagospodarowania przestrzennego gminy – realizacja celów rozwoju przestrzennego.....	74
2.1. Kierunki i zadania ochrony wartości i zasobów środowiska przyrodniczego.....	74
2.2. Kierunki i zadania ochrony dóbr kultury.....	79
2.3. Kierunki i zadania rozwoju infrastruktury społecznej.....	81
2.4. Kierunki i zadania rozwoju gospodarczego gminy i terenów dla tych potrzeb.....	83
2.5. Kierunki kształtowania struktury funkcjonalnej.....	85
2.6. Kierunki i zadania rozwoju komunikacji.....	87
2.7. Kierunki i zadania rozwoju infrastruktury technicznej.....	92
2.8. Obrona cywilna.....	103
2.9. Kierunki działania i zadania władz samorządowych w celu realizacji polityki przestrzennej gminy.....	103

I. WSTĘP

1. Podstawy opracowania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

- a) Art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 89, poz. 415),
- b) Uchwała Nr XXX/165/98 Rady Gminy w Sidrze z dnia 18 czerwca 1998 r. w sprawie sporządzenia „Studium”,
- c) Umowa o dzieło na wykonanie studium j.w. z dnia 13 stycznia 1999 r. zawarta między Zarządem Gminy w Sidrze a zespołem projektowym, kierowanym przez głównego projektanta studium mgr inż. arch. Wandę Pietrasz – upraw. Urbanistyczne Nr 567/88.

2. Przedmiot studium

2.1. Uwarunkowania rozwoju:

- a) Stan i funkcjonowanie środowiska przyrodniczego, a głównie zasoby, obiekty i obszary chronione, zagrożenia,
- b) Stan i funkcjonowanie środowiska kulturowego – obiekty i obszary chronione i wymagające ochrony, zagrożenia,
- c) Potencjał demograficzny i jego struktura, tendencje i prognozy ze szczególnym uwzględnieniem zatrudnienia i bezrobocia,
- d) Warunki zamieszkiwania ludności – stan zasobów mieszkaniowych, potrzeby,
- e) Wyposażenie gminy w urządzenia infrastruktury społecznej – stan zasobów, tendencje oraz potrzeby i możliwości przestrzenne rozwoju,
- f) Potencjał gospodarczy – majątek produkcyjny, rolnictwa, obsługi turystyki i rekreacji, rynku pracy,
- g) Wyposażenie w infrastrukturę techniczną, w tym: urządzeń, sieci, zagrożenia i potrzeby,
- h) Wyposażenie w urządzenia komunikacji: układ drogowy, uliczny, urządzenia obsługi i komunikacja zbiorowa – stan, tendencje, zagrożenia i potrzeby,
- i) Struktura własnościowa gruntów,
- j) Związki gminy z otoczeniem,
- k) Cele i kierunki polityki przestrzennej państwa na obszarze gminy.

2.2. Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy dotyczące:

- a) chronionych i wymagających ochrony obszarów i obiektów środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- b) preferencji terenów dla różnych form i rodzajów użytkowania,
- c) terenów predestynowanych do przekształceń i zagospodarowania,
- d) zasad wyposażenia terenów w infrastrukturę techniczną i urządzenia komunikacji tj. modernizacji, rozbudowy i budowy systemów,
- e) terenów strategicznej koncentracji przedsięwzięć publicznych,

- f) terenów wymagających obligatoryjnie opracowania planów miejscowych i predestynowanych do objęcia takimi planami, na podstawie bieżących decyzji Rady Gminy – zależnie od zaistniałych potrzeb i możliwości finansowych.
- 2.3. Polityka przestrzenna obejmująca: kierunki, zasady działania oraz zadania i priorytety z zakresu:
- a) gospodarki mieniem komunalnym i tworzenia jego zasobów,
  - b) działalności planistycznej i lokalizacyjnej,
  - c) realizacji przedsięwzięć publicznych,
  - d) współpracy z administracją rządową i gminami sąsiadującymi.
3. **Zadania studium** – szczególnie tworzenie bazy informacyjnej i koordynacyjnej do:
- podejmowanie przez władze gminy decyzji co do sporządzania planów miejscowych,
  - negocjacji w sprawach wprowadzenia do planów miejscowych zadań z programów rządowych,
  - prowadzenia długofalowej polityki w sferze gospodarki nieruchomościami gminnymi,
  - podejmowanie przedsięwzięć publicznych.
4. **Elaborat studium tworzą:**
- rysunek uwarunkowań rozwoju zagospodarowania przestrzennego w skali 1:25.000,
  - rysunek kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy w skali 1:25.000,
  - tekst studium powiązany merytorycznie z w/w rysunkami,
  - dokumentacja studium w tym: dokumenty formalno-prawne.
5. **Opinie do Studium :**
- Wojewody Podlaskiego,
  - Zarządów gmin sąsiadujących,
  - Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego, Wydziału Rolnictwa i Ochrony Środowiska ,
  - Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego, Wydziału Geodezji, Kartografii, Katastru i Nieruchomości,
  - Oddziału Wojewódzkiego Służby Ochrony Zabytków w Białymstoku,
  - Podlaskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich w Białymstoku,
  - Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w Białymstoku,
  - Komendy Wojewódzkiej Policji w Białymstoku Wydział Inwestycyjno-Remontowy,
  - Komendy Powiatowej Straży Pożarnej w Sokółce,
  - Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku,
  - Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej,
  - Zakładu Energetycznego Białystok S.A. Rejon Sokółka,
  - Dyrekcji Regionalnej Lasów Państwowych w Białymstoku,
  - Powiatowego Zarządu Dróg w Sokółce,

- Dyrekcji Okręgu Infrastruktury Kolejowej w Warszawie.

6. Dane ogólne o gminie.

6.1. Rys historyczny.

Miasto Sidra zostało założone około 1536 r. przez Wołłowiczów w związku z kolonizacją puszczy: Nowodworskiej i Kuźnickiej. Prawa miejskie otrzymała Sidra w 1566 r. z inicjatywy właściciela Eustachego Wołłowicza kanclerza wielkiego litewskiego, który w tym czasie wybudował dwór o charakterze obronnym.

Miasteczko otrzymało przywilej królewski – prawo odbywania targów i budowy karczmy.

W późniejszym czasie na rynku w Sidrze wzniesione zostały przy pomocy Fundacji Eustachego Wołłowicza – zbór murowany, szpital, plebania i szkoła kalwińska.

Na przestrzeni XVI-XIX wieku Sidra była jednym z głównych ośrodków kalwinizmu w Polsce. W początkach XVII w. była tu siedziba superintendenta kościoła ewangelicko-reformowanego, któremu jeszcze w 1800 r. podlegały zbory w Serejach i Zabłudowie.

Po śmierci Eustachego Wołłowicza Sidra pozostawała w rękach jego potomków do 1630 r. W 1630 r. Sidra przeszła na własność Potockich, którzy zbudowali tu pałac. W 1804 r. Potoccy sprzedali swoje dobra R. Rembelińskiemu, który zasłynął jako zdolny organizator i budowniczy, lecz nie przyczynił się do rozwoju miasta. W XX w. Sidra utraciła prawa miejskie.

6.2. Położenie gminy.

Gmina leży w powiecie Sokółka i graniczy z następującymi gminami: Sokółka, Kuźnica, Nowy Dwór, Dąbrowa Białostocka, Janów. Gmina zajmuje 174 km² powierzchni ogólnej czyli 8,5 % powiatu sokólskiego i 0,86 % województwa podlaskiego. Zamieszkuje tu 4.317 osób tj. 5,4 % ludności powiatu sokólskiego i 0,35 % ludności województwa podlaskiego. Na 100 mężczyzn przypada 98 kobiet. Zaludnienie Na 1 km² wynosi 25 osób.

1. OCENA LOKALNYCH ZASOBÓW ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I WYSTĘPUJĄCE ZAGROŻENIA DLA ŚRODOWISKA.

1.1. Położenie fizyczno-geograficzne i administracyjne, struktura użytkowania gruntów

- Gmina Sidra położona jest w obrębie mezoregionu Wzgórza Sokólskie wchodzącego w skład makroregionu Nizina Północnopodlaska (J.Kondracki 1978 r.).
- W układzie administracyjnym gmina Sidra położona jest w północno-wschodniej części powiatu Sokółka i graniczy od wschodu z gminą Kuźnica, od południa z gminą Sokółka i Janów, od zachodu z gminą Dąbrowa Białostocka, a od północy z gminą Nowy Dwór.
- Strukturę użytkowania gruntów z roku 1997 gminy Sidra charakteryzuje poniższe zestawienie.

Tabela Nr 1

Lp.	Wyszczególnienie	UŻYTKOWANIE GRUNTÓW			
		w granicach administracyjnych gminy		w indywidualnych gospodarstwach rolnych w gr. gminy	
		ha	%	ha	%
1.	Powierzchnia ogólna	17.396	100,00	14.759	100,00
2.	Użytki rolne w tym:	13.144	75,55	12.416	84,13
2.1.	- Grunty orne	8.694	49,97	8.172	55,37
2.2.	- Sady	58	0,34	57	0,38
2.3.	- Łąki	2.432	13,98	2.380	16,13
2.4.	- Pastwiska	1.960	11,26	1.807	12,25
3.	Lasy	3.074	17,67	1.814	12,29
4.	Grunty pozostałe	1.178	6,78	529	3,58

Źródło: Ważniejsze dane o gminach w 1997 r. – Urząd Statystyczny Białystok 1998 r.

1.2. Rzeźba terenu.

Gmina Sidra leży w obrębie makroregionu Niziny Północnopodlaskiej na terenie Wysoczyzny Białostockiej a ściśle w mikroregionie zwanym Wzgórzami Sokólskimi.

Obszar powierzchni gminy charakteryzuje się dużymi deniwelacjami i występowaniem licznych pagórków moren czołowych, kemów i ozów o znacznych wysokościach tworząc urozmaicony krajobraz przypominający krajobraz pojezierza.

Najwyższe wzniesienia wzgórz morenowych występujące w południowo-zachodniej części gminy sięgają 210 m n.p.m. podczas gdy dolina Sidry położona

jest na wysokości od 142 m n.p.m. w górnym biegu do 127 n n.p.m. w północnej części gminy.

1.3. Budowa geologiczna i surowce mineralne.

1.3.1. Budowa geologiczna

Pod względem tektonicznym obszar gminy Sidra położony jest w obrębie Wyniesienia Mazursko-Suwalskiego wchodzącego w skład platformy wschodnio-europejskiej.

Podłoże czwartorzędu na omawianym obszarze stanowią osady kredy górnej i oligocenu. Miąższość pokrywy czwartorzędowej na terenie gminy jest zróżnicowana 120-160 m.

Czwartorzęd reprezentowany jest przez osady zlodowaceń od południowo-polskiego do północno-polskiego.

Najstarszymi osadami czwartorzędowymi występującymi na powierzchni gminy Sidra są utwory stadiału północnomazowieckiego zlodowacenia środkowopolskiego. Powierzchnia gminy to urozmaicona powierzchnia wysoczyzny polodowcowej nadbudowanej licznymi wzgórzami i pagórkami moren czołowych, licznymi kemami i wałami ozów. Stosunkowo niewielkie powierzchnie zajmują stożki sandrowe z recesji lądolodu, natomiast w południowo-wschodniej części gminy odsłaniają się osady wodnolodowcowe i zastoiskowe powstałe przed czołem cofającego się lądolodu.

W okolicy Poganicy między wzgórzami kemowymi rozpościera się płat osadów zastoiskowych.

Na przełomie plejstocenu i holocenu rozpoczęła się erozja rzeczna w dolinie Sidry i Siderki, nastąpiła akumulacja piasków tarasu zalewowego i nadbudowanie ich osadami torfowymi.

Na wysoczyźnie w obniżeniach bezodpływowych nastąpiła akumulacja osadów jeziornych, namulów i torfów.

1.3.2. Surowce mineralne.

Występowanie surowców mineralnych na obszarze gminy Sidra ściśle wiąże się z utworami czwartorzędowymi. Występują one przeważnie w przypowierzchniowej warstwie utworów czwartorzędowych i są eksploatowane metodą odkrywkową.

1. Na terenie gminy Sidra występują następujące surowce mineralne:

- a) piaski ze żwirem eksploatowane są na lokalne potrzeby dość równomiernie na obszarze gminy. Na pograniczu gminy Sidra i Janów występuje złożo Racewo o zasobach przemysłowych.

Eksploatowane są piaski ze żwirem o różnej genezie: piaski ze żwirem moren czołowych, piaski ze żwirem ozów, piaski ze żwirem kemów, piaski ze żwirem lodowcowe i piaski ze żwirem wodnolodowcowe.

2. W gminie Sidra zostały udokumentowane następujące złoża:

- Złożo Racewo – kruszywo żwirowo-piaszczyste i piaszczysto-żwirowe dla celów budownictwa. Stan zasobów bilansowych na 01.01.1991 r. w kat. C₁ + B wynosił 24.433,1 tys ton,

- Złoże Jacowlany – złoże kruszywa naturalnego na obszarze moreny czołowej. Zasoby szacunkowe (w gminie Sidra i Sokółka) – 1.200.000 m³
3. Na terenie gminy Sidra zostały wydzielone następujące obszary perspektywiczne występowania złóż surowców mineralnych stałych.
- kruszywo naturalne
    - rejon Wólka,
    - rejon Wólczajska Góra,
    - rejon Sidra,
    - rejon Staworowo,
    - rejon Pohorany,
    - rejon Długosielce,
    - rejon Góra Łokietka,
    - rejon kol. Śniczany.
  - utwory węglanowe – Gytia wapienna
    - dolina rzeki Kamienicy (Nowinka) zasoby szacunkowe 678.000 m³,
    - dolina rzeki Kamienicy (kol. Nowinka) – zasoby szacunkowe 22.000 m³,
    - dolina rzeki Siderki (Makowlany) – zasoby szacunkowe 370.000 m³,
    - dolina rzeki Bierwicha – zasoby szacunkowe – 156.000 m³.
4. Na terenie gminy występuje 51 czynnych punktów eksploatacji surowców mineralnych, z których 10 wyrobisk ze względu na zły surowiec, małe zasoby lub całkowity brak możliwości rozszerzenia eksploatacji przeznaczono do rekultywacji. W pozostałych punktach eksploatacja prowadzona jest dorywczo przez okoliczną ludność, a surowiec zużywany jest na potrzeby budownictwa indywidualnego lub drogownictwa.
- Oprócz w/w punktów na terenie gminy zinwentaryzowano 7 nieczynnych punktów eksploatacji surowców mineralnych.
- Materiały źródłowe – Inwentaryzacja złóż kopalin mineralnych stałych na terenie woj. białostockiego, gmina Sidra wyk. Przedsiębiorstwo Geologiczne w Warszawie „POLGEOL” – 1992 r. Archiwum – U.W. w Białymstoku.*

1.4. Wody powierzchniowe i podziemne.

1.4.1. Wody powierzchniowe

a) Hydrografia.

Pod względem hydrograficznym obszar gminy Sidra w 88 % leży w zlewni Biebrzy i 12 % w zlewni Narwi. Sieć wodna na obszarze gminy jest słabo rozwinięta. Łączna powierzchnia wód otwartych wynosi 75,0 ha co stanowi 0,4 % obszaru gminy (średnia byłego woj. białostockiego 1,0 %).

Głównym elementem sieci hydrograficznej gminy jest rzeka Sidra (dopływ Biebrzy). Bierze ona swój początek w okolicy wsi Bieniasze i Śniczany płynąc początkowo w kierunku północno-zachodnim, a na wysokości wsi Sidra zmieniając kierunek na północny. W rejonie wsi Andrzejewo wpływa do Sidry dość duży potok, który odwadnia wschodnią część gminy. Zachodnią część gminy odwadniają lewobrzeżne dopływy Sidry: Poganica, Bierwicha i Mościszanka.

Południowe skrawki gminy odwadniane są przez ciek stanowiące dopływy Sokoły.

Na terenie gminy znajduje się szereg zagłębień bezodpływowych wypełnionych wodą.

W ramach koncepcji budowy obiektów i urządzeń małej retencji opracowanej przez Biuro Studiów i projektów Gospodarki Wodnej Rolnictwa „BIPROMEL” w Warszawie (1996 r.) na terenie gminy Sidra przewiduje się budowę lub odbudowę 5 obiektów służących małej retencji.

Tabela Nr 2

I.p.	Lokalizacja Miejscowość	Zlewnia				Pow. zlewni w przekroju zbiornika w km ²	Przepływ w przekroju Q 1 % m ³ /sek	Pow. zbiornika w ha	Objętość retencyjna w t tys. m ³
		II rzędu	III rzędu	IV rzędu	Dopływ				
1.	Sidra	Narew	Biebrza	Sidra	Sidra	94,1	16,9	7	65
2.	Szostaki	Narew	Biebrza	Sidra	Sidra	191,6	34,5	4	60
3.	Bierwicha	Narew	Biebrza	Sidra	Bierwicha	35,1	6,3	72	2000
4.	Sidra	Narew	Biebrza	Sidra	rów	9,0	1,0	9,8	68
5.	Andrzejewo	Narew	Biebrza	Sidra	Sidra	36,6	6,6	65	1900

Realizacja powyższych zbiorników pozwoli na uzyskanie dodatkowej pojemności retencyjnej V – 4.093 tys. m³, łączna powierzchnia wód otwartych wyniesie 157,8 ha.

Projektowane zbiorniki będą pełniły funkcje: retencyjną, gospodarczą, turystyczną, ekologiczną, p.pożarową, p.powodziową i energetyczną.

b) Wielkości przepływowe rzek.

Przepływy charakterystyczne w podstawowym przekroju rzeki Sidry ilustruje poniższe zestawienie tabelaryczne.

Tabela Nr 3

I.p.	Nazwa rzeki	Pow. w km ² u ujścia	Przepływy w m ³ /sek.			Nadmiar + Deficyt -
			SNQ 95 %	Qn	Q dysp.	
1.	Sidra	298,6	0,385	0,300	0,085	- 0,167

Z analizy istniejących materiałów wynika, iż zlewnia rzeki Sidry została zaliczona do zlewni deficytowych (Wg „Uwarunkowania rozwoju woj. białostockiego wynikające z aktualnego stanu gospodarki wodno-ściekowej – J. Staniaszek, Białystok 1986 r.).

c) Zagrożenia powodziowe.

Z obliczeń rzędnych zasięgu fali powodziowej dla woj. białostockiego wynika, że zagrożenia powodziowe na terenie gminy Sidra nie występują.

d) Stan czystości wód powierzchniowych.

Na terenie gminy Sidra brak jest badań kontrolnych wód rzeki Sidry, Bierwichey i Mościszanki oraz pozostałych mniejszych cieków wodnych. Należy jednak podkreślić, że nie obserwuje się tu wpływu zanieczyszczeń ściekowych związanych z działalnością gospodarczą.

Zgodnie z zarządzeniem Nr 18/71 Prezydium WRN z dnia 27.05.1971 r. wody w/w rzek winny odpowiadać II klasie czystości.

1.4.2. Wody podziemne.

Wody podziemne o znaczeniu użytkowym występują głównie w piaszczysto-żwirowych utworach czwartorzędowych i trzeciorzędowych oraz w węglanowych utworach kredowych. Wodonośność utworów kredowych i trzeciorzędowych na terenie gminy jest słabo rozpoznana.

Warunki występowania wód podziemnych w obrębie czwartorzędu są bardzo skomplikowane, wynikające przede wszystkim z nieciągłości warstw wodonośnych.

Tym niemniej utwory czwartorzędowe stanowią główne źródło ujmowania wód podziemnych dla celów użytkowych na obszarze gminy.

W obrębie tych utworów wyróżnia się kilka poziomów wodonośnych charakteryzujących się zróżnicowaną zasobnością i zasięgiem przestrzennym. Wyróżnione poziomy wodonośne to:

- poziom wodonośny spągowy (najniższy),
- środkowy poziom wodonośny międzymorenowy,
- przypowierzchniowy poziom wodonośny.

Wody z ujęć czwartorzędowych, a w szczególności z poziomu wodonośnego międzymorenowego są podstawowym źródłem zaopatrzenia ludności w wodę na terenie gminy Sidra. Warstwy wodonośne tego poziomu tworzą naprzemianległe z glinami piaski i żwiry znajdujące się na znacznych głębokościach.

Rzeczywistą głębokość zalegania warstw wodonośnych i ich wydajność przedstawiają istniejące ujęcia wód podziemnych:

Tabela Nr 4

L.p.	Miejscowość	Użytkownik	Gł. studni w m	Gł. występowania warstwy wodonośnej w m	wydajność Q w m ³ /h	Depresja S w m
1.	Sidra	wieś st. Nr 1	55,0	0,8-8,0 34,0-52,0	33,84	20,3
2.	Sidra	wieś st. Nr 2	57,0	2,0-57,0	33,8	20,9
3.	Sidra	Stacja PKP	59,3	53,2-59,3	59,0	1,3
4.	Sidra	mieszalnia paszy	55,0	16,0-50,8	59,0	3,4
5.	Majewo	szkoła podstawowa	57,0	27,0-53,0	12,6	9,8
6.	Makowlany	wieś st. Nr 1	45,0	31,0-43,0	16,0	6,3
7.	Makowlany	wieś st. Nr 2	92,0	6,4-17,0 18,0-23,0 66,0-92,0	82,0	10,5

1	2	3	4	5	6	7
8.	Makowlany	ferma st. Nr 1	95,0	2,0-4,0 85,0-92,0	22,0	9,3
9.	Makowlany	ferma st. Nr 2	103,0	7,0-10,0 81,0-102	34,0	8,0
10.	Jacowlany	chlewnia	149,0	79,0-81,5 116,0-133,0 133,0-146,0	23,0 54,0	17,8 6,2
11.	Krzysztoforowo	zakład rolny nr 1	78,0	63,5-74,0		
12.	Krzysztoforowo	zakład rolny	76,0	20-34 62-73	35,0	7
13.	Racewo	zakład kruszywa st. 1	184,0	73,5-81,0 123,0-128,0 173,5-181,5	36,6	25,2
14.	Racewo	zakład kruszywa st. 2	32	14,0-22,0 27,0-30,0	95,0	2,6
15.	Racewo	zakład kruszywa st. 4	34	18,0-31,6	18,15	7,22
16.	Racewo	PKP	22,7	7,5-19,4	26,0	3,6

Pod względem jakości wody tych poziomów w większości charakteryzują się średnią twardością, zawartością żelaza od 1,2 do 6,5 mg/ dcm³ i suchą pozostałością od 189 do 530 mg/dcm³.

Wody poziomu przypowierzchniowego występują w aluwiach rzecznych oraz w utworach wodnolodowcowych,

Jako poziom „użytkowy” występuje on przede wszystkim w dolinie rzeki Sidry oraz dolinach mniejszych cieków i zagłębień terenowych, a także na terenach wysoczyznowych zbudowanych z piaszczystych utworów pochodzenia wodnolodowcowego.

Głębokość zalegania zwierciadła wody w dolinach rzecznych i zagłębieniach waha się w granicach 0,1 – 1,0 m a na obszarach wysoczyznowych do 5-8 m, stanowią one podstawowe źródło wód w studniach kopanych. Wody tego poziomu podlegają dużym wahaniom, zależne są od intensywności opadów i roztopów wiosennych. Narażone one są na zanieczyszczenia bakteriologiczne.

Gmina Sidra leży w rejonie o bardzo ograniczonych zasobach wód podziemnych od 5-50 m³/24 h/km² (do 0,578 l/sek/km²).

Zaopatrzenie ludności w dobrą wodę pitną powinno odbywać się na bazie ujęć wód z poziomu międzymorenowego.

Zasoby wód podziemnych i powierzchniowych nie powinny ograniczać rozwoju gospodarczego gminy.

1.5. Gleby – element wartości rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

W podziale województwa na regiony glebowo-rolnicze (11 regionów wg IUNG – Puławy 1988 r.) obszar gminy Sidra położony jest w Sokólskim regionie glebowo-rolniczym. Region ten charakteryzuje się falisto-pagórkowatą rzeźbą terenu z licznymi obniżeniami śródmorenowymi. Wśród gruntów ornych przeważają gleby kompleksów żytnich. Około 10-12 % użytków rolnych jest zagrożonych potencjalną erozją gleb. Wśród użytków zielonych przeważają

kompleksy średniej jakości. Zarówno grunty orne jak i użytki zielone w tym regionie glebowo-rolniczym są bardzo mocno zakamienione.

Skalą macierzystą gleb obszaru gminy Sidra są utwory czwartorzędowe pochodzenia lodowcowego i wodnolodowcowego wykształcone w postaci piasków naglinowych i piasków zwałowych całkowitych, a także glin spiaszczonych oraz w dolinach rzecznych i zagłębieniach piasków rzecznych i utworów organicznych.

1.5.1. Waloryzacja przyrodnicza gleb.

Pod względem typologicznym gleby gminy Sidra są mało zróżnicowane. Na obszarze gminy dominują trzy typy gleb: gleby pseudobielicowe (A), gleby brunatne wylugowane (Bw) oraz gleby piaskowe różnych typów genetycznych (AB).

Gleby pseudobielicowe (A) tworzą znaczne zasięgi w środkowej, północno-wschodniej i południowej części gminy.

Gleby brunatne wylugowane (Bw) występują w południowej i północnej części gminy zaś gleby piaskowe różnych typów genetycznych (AB) występują na terenie całej gminy.

Czarne ziemie, gleby murszowo-mineralne oraz gleby torfowe i murszowo-torfowe występują w rozproszeniu na obszarze całej gminy, głównie na użytkach zielonych położonych w dolinach cieków wodnych i obniżeniach terenowych.

1.5.2. Waloryzacja użytkowo-rolnicza gleb.

- a) Udział powierzchniowy i procentowy klas bonitacyjnych gruntów ornych i użytków zielonych przedstawia się następująco:

Tabela Nr 5

GRUNTY ORNE I SADY			UŻYTKI ZIELONE		
klasa	ha	%	klasa	ha	%
I	-	-	I	-	-
II	-	-	II	-	-
IIIa	12	0,1	III	107	2,4
IIIb	195	2,3	IV	2.054	45,3
IVa	1.804	20,9	V	1.724	38,0
IVb	2.709	31,4	VI	587	13,0
V	2.735	31,7	VIz	59	1,3
VI	1.052	12,2			
VIz	125	1,4			
Razem	8.632	49,7	Razem	4.531	26,0

Razem użytki rolne w gminie wynoszą 13.163 ha co stanowi 75,7 % ogólnej powierzchni.

- b) Kompleksy rolniczej przydatności gleb ilustruje poniższe zestawienie tabelaryczne.

Tabela Nr 6

Nr kompleksu	Nazwa kompleksu	ha	%
Grunty orne			
1.	pszenny b. dobry	-	-
2.	pszenny dobry	92	1,1
3.	pszenny wadliwy	10	0,1
4.	żytni b. dobry	1.880	21,7
5.	żytni dobry	2.408	27,8
6.	żytni słaby	2.686	31,0
7.	żytni b. słaby	1.028	11,9
8.	zbożowo-pastewny mocny	301	3,5
9.	zbożowo-pastewny słaby	249	2,9
	Razem	8.654	49,7
Użytki zielone			
1 z	użytki zielone b. dobre i dobre	-	-
2 z	użytki zielone średnie	2.005	46,0
3 z	użytki zielone słabe i b. słabe	2.354	54,0
	Razem	4.359	25,1
Razem użytki rolne		13.013	74,8
Grunty rolne nieprzydatne		150	0,9
Tereny pozostałe		4.233	24,3
Ogólna powierzchnia geodezyjna		17.396	100,0

Źródło: Warunki przyrodnicze produkcji rolnej woj. białostockie JUNG – Puławy 1988 r.

Przestrzenne rozmieszczenie kompleksów przydatności rolniczej gleb ściśle wiąże się z przestrzennym występowaniem poszczególnych typów gleb oraz bonitacją i tak:

- kompleks 4 – żytni bardzo dobry występuje zgodnie z rozmieszczeniem gleb typu pseudobielicowego (A),
- kompleks 5 – żytni dobry odpowiada rozmieszczeniu gleb brunatnych wylugowanych i kwaśnych (Bw),
- kompleksy 6 i 7 – żytni słaby i bardzo słaby występują zgodnie z rozmieszczeniem gleb piaskowych różnych typów genetycznych (AB),
- pozostałe kompleksy (2,3,8,9) zajmują niewielkie powierzchnie i nie rzutują na ogólną wartość rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy,
- rozmieszczenie użytków zielonych ściśle wiąże się z układem dolin rzecznych i obniżen terenowych.

1.5.3. Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Tabela Nr 7

OCENA GLEB W PUNKTACH					
Bonitacja		Przydatność rolnicza		Wskaźnik syntetycznych jakości	
Grunty rolne	Użytki zielone	Grunty orne	Użytki zielone	Grunty orne	Użytki zielone
39,1	35	45,2	33,8	42,2	34,4

Tabela Nr 8

Wskaźnik bonitacji				Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej
Jakości i przydatności rolniczej	Agroklimatu	Rzeźba terenu	warunków wodnych	
39,5	7,6	2,7	3,5	53,3

Źródło: JUNG – Puławy 1988 r.

Powyższy wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (53,3 pkt.) lokuje gminę Sidra na 29 miejscu w byłym woj. białostockim (druga grupa gmin o wskaźniku 60,0 – 50,1).

Powyższe uzasadnia, że warunki przyrodnicze gminy Sidra pozwalają na rozwijanie w jej obrębie funkcji rolniczej.

1.5.4. Melioracje.

Na ogólną powierzchnię gruntów ornych 8.694 ha wg stanu na rok 1997 zmeliorowanych jest 90 ha. Grunty orne wymagające melioracji zajmują powierzchnię 2.100 ha.

Jest to zaspokojenie zaledwie w 4,28 % potrzeb melioracji gruntów ornych w gminie.

Na ogólną powierzchnię użytków zielonych 8.172 ha wg stanu na rok 1997 zmeliorowanych jest 778,6 ha. Użytki zielone wymagające melioracji zajmują pow. 3.000 ha.

Jest to zaspokojenie w 25,95 % potrzeb melioracji użytków zielonych w gminie.

Źródło: Podlaski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Białymstoku.

1.6. Lasy

Według podziału Polski na Krainy przyrodniczo-leśne, lasy gminy Sidra znajdują się w II Krainie Przyrodniczo-Leśnej tj. Krainie Mazursko-Podlaskiej i w 5 dzielnicy Wysoczyźnie Bielsko-Białostockiej, charakteryzującej się

występowaniem prawie wszystkich typów siedliskowych lasu oraz bardzo zróżnicowanym drzewostanem.

W podziale administracyjnym lasów województwa podlaskiego, lasy gminy Sidra należą do Nadleśnictwa Czarna Białostocka.

Lesistość gminy Sidra przedstawia się jak niżej:

Tabela Nr 9

Rok	Ogólna pow. gminy w ha	Lasy państwowe		Lasy prywatne		Razem	% udział lasów w ogół. Pow.
		pow. w ha	%	pow. w ha	%		
1997	17,396	1.260	40,98	1.814	59,02	3.074	17,67

Źródło: Ważniejsze dane o gminach w 1997 r. – U.S. Białystok 1998 r.

Lasy państwowe gospodarstwa leśnego, które zajmują 40,98 % ogólnej powierzchni lasów gminy występują w zwartych kompleksach w północno-zachodniej, południowo-zachodniej i środkowej części gminy.

Lasy prywatne stanowiące 59,02 % ogólnej powierzchni lasów gminy są znacznie rozdrobnione i występują na całej powierzchni gminy.

W układzie typów siedliskowych lasów dominuje Bór Mieszany Świeży (BMśw.), Bór Świeży (Bśw.) i Las Mieszany Świeży (LMśw.) oraz ols (OL) w dolinach rzecznych i obniżeniach terenowych.

Na siedliskach Boru Mieszanego Świeżego (BMśw.) drzewostan tworzy głównie sosna z niewielką domieszką brzozy i świerka. Na siedliskach lasowych występują głównie drzewostany sosnowo-dębowo-świerkowe ze znaczną domieszką grabu, brzozy, oski, lipy i innych.

W siedliskach olsowych występują głównie drzewostany olchowe z domieszką świerku, osiki i brzozy.

Na terenie gminy Sidra występują lasy ochronne – lasy wodochronne (źródło: ODLP – Białystok 1997 r.).

Funkcją gospodarczą lasów państwowych na terenie gminy Sidra jest produkcja wysokiej klasy surowca drzewnego.

Podstawą prowadzenia gospodarki w lasach państwowych stanowią plany urządzeniowe gospodarstwa leśnego, zatwierdzone przez Naczelnego Dyrektora Lasów Państwowych.

Główna funkcja lasów prywatnych to również produkcja surowca drzewnego, przede wszystkim na potrzeby własne właścicieli. Pełnią one jednocześnie funkcję wodo i glebochronną, krajobrazową oraz ostoję dla dzikiego ptactwa i zwierzyny. Gospodarka leśna w lasach prywatnych prowadzona jest głównie w oparciu o uproszczone plany urządzenia lasów poszczególnych obszarów wsi.

Zalesienia gruntów marginalnych określają opracowane przez Wojewódzkie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych w Białymstoku w 1994 r. granice polno-leśne.

Łączna powierzchnia gruntów rolnych przeznaczona do zalesienia wynosi 638,25 ha.

Najwięcej gruntów rolnych przeznaczono we wsiach Sidra – 128,71 ha, Siderka – 63,18 ha, Jałówka – 55,15 ha, Zalesie – 51,94 ha, najmniej lub wcale we wsiach: Bierwicha – 0 ha, Chwaszczewo – 0, 21 ha, Siekierka – 0,20 ha, Holiki – 0,35 ha.

Lasy na obszarze gminy Sidra nie są zagrożone szkodliwym oddziaływaniem gazów i pyłów.

1.7. Warunki klimatyczne.

W podziale województwa na krainy klimatyczne obszar gminy Sidra zalicza się do Krainy Wysoczyń Północnopodlaskich. Warunki klimatyczne gminy odpowiadają warunkom panującym na Wzgórzach Sokolskich.

Poniższą charakterystykę klimatu obszaru gminy Sidra oparto głównie o dane meteorologiczne ze stacji Białystok i Sokółka za okres 1948-1967 wg opracowania S.J. Pióro „Klimat województwa białostockiego”.

1.7.1. Temperatura.

Rozkład roczny temperatury w °C, średnie oraz absolutne maksyma i minima ilustruje poniższe zestawienie tabelaryczne.

Tabela Nr 10

L.p.	Stacja meteorol.	Rodz. obserw.	Miesiące												Śr. roczna
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	Białystok	śr.	-4,3	-4,2	0,6	7,4	12,9	16,7	18,0	16,7	12,6	7,5	2,2	-1,6	6,9
		max	7,7	9,9	17,2	29,3	31,7	32,4	36,0	34,6	30,9	25,4	16,5	13,8	
		min	-38,4	-30,8	-22,6	-6,9	-4,3	-0,7	5,3	-0,8	-3,8	-11,2	-20,7	-23,5	
2	Sokółka	śr.	-4,9	-4,8	-1,3	6,5	12,4	16,3	17,5	16,5	12,4	7,3	1,6	-2,1	6,5
		max	7,6	9,3	16,4	29,8	31,4	32,3	35,8	34,2	30,2	24,9	16,1	13,1	
		min	-35,4	-32,7	-23,5	-7,7	-4,5	-1,2	5,2	1,5	-4,6	-13,4	-19,4	-23,8	

Średnia roczna temperatura w Sokółce jest niższa o 0,4 °C od temperatury w Białymstoku. Początek wegetacji na obszarze Wzgórz Sokolskich przypada średnio na 12.IV., a koniec na 23.X. Okres bezprzymrozkowy na obszarze Wzgórz Sokolskich wynosi średnio 142 dni, zaś pokrywa śnieżna zalega na tych terenach 103 dni.

1.7.2. Opady atmosferyczne.

Średni roczny rozkład opadów atmosferycznych, sumy maksymalne i minimalne oraz wskaźnik opadów okresu wegetacyjnego przedstawia poniższe zestawienie tabelaryczne.

Tabela Nr 11

L.p.	Stacja meteorol.	Rodz. obserw.	Miesiące												Śr. roczna	wskaźnik % v-x
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
1	Janów	śr.	24	25	28	34	50	70	82	80	50	40	44	36	563	61,6
2	Białystok	śr.	34	36	31	39	52	69	63	77	49	41	47	44	582	60,0
		max.	48	50	74	62	112	141	155	152	144	118	85	89	741	
		min.	12	9	4	14	18	14	13	13	3	2	21	18	365	
3	Sokółka	śr.	29	31	30	36	55	70	75	81	48	39	45	39	578	63,7
		max.	45	56	74	56	208	123	159	156	152	110	90	85	745	
		Min.	10	8	5	10	23	16	16	22	14	1	23	15	364	

Ponadto:

- średnia roczna częstotliwość burz (okres 1953-1967) – 11,1,
- wskaźnik gradowy waha się w przedziale 2,5 – 3,5 % (w granicach 6-8 przypadków),
- średnia roczna wilgotność względna powietrza utrzymuje się w granicach 82 %,
- średnie roczne zachmurzenie – 6,4,
- ilość dni pochmurnych – 160÷146,
- ilość dni pogodnych – 40.

1.7.2. Dynamika powietrza atmosferycznego.

Rozkład średniej częstotliwości wiatrów i prędkości w m/sek na poszczególne kierunki oraz częstotliwość cisz za okres obserwacji 1953-1967 ilustruje poniższe zestawienie tabelaryczne.

Tabela Nr 12

L.p	Stacja meteorologiczna	%	Kierunek								Cisza w %
		Vm/sek	N	NE	E	SE	S	SW	W	NW	
1.	Białystok	%	8,9	6,7	8,2	12,3	13,1	17,5	20,4	12,9	12,9
		V	2,9	3,0	3,4	3,7	3,5	3,5	3,5	3,6	
2.	Sokółka	%	11,9	7,9	12,5	11,9	9,8	12,7	19,4	13,9	6,5
		V	3,6	3,8	4,5	4,5	4,4	5,0	5,3	4,8	

Częstotliwość wiatrów z kierunków zachodnich (NW, W, SW) w Białymstoku osiąga 50,8 % w Sokółce 46,0 % a wiatrów wschodnich (NE, E, SE) w Białymstoku 27,2 % i Sokółce 32,3 %.

Reasumując należy stwierdzić, że warunki klimatyczne gminy Sidra nie stwarzają bariery w jej rozwoju gospodarczym.

1.8. Obszary i obiekty prawnie chronione.

Na obszarze gminy do obiektów objętych ochroną prawną należą pomniki przyrody:

- grusza pospolita – wieś Jurasze – (nr ewid. 228 – uznana za pomnik przyrody Zarządzeniem Nr 47/78 Wojewody Białostockiego z dnia 29.12.1978 r. – Dz.Urz. WRN Nr 2 poz. 12 z 1979 r.),
- lipa drobnolistna – wieś Romanówka (nr ewid. 231 – uznana za pomnik przyrody Zarządzeniem Nr 47/78 Wojewody Białostockiego z dnia 29.12.1978 r. (Dz. Urz. WRN Nr 2 poz. 12 z 1979 r.),
- głazy narzutowe – wieś Staworowo (nr ewid. 241, 242, 244 – uznane za pomniki przyrody Zarządzeniem Nr 48/78 Wojewody Białostockiego z dnia 29.12.1978 r. – Dz.Urz. WRN Nr 2, poz. 13 z 1979 r.),
- głaz narzutowy – wieś Podsutki (nr ewid. 245 – uznany za pomnik przyrody zarządzeniem Nr 48/78 Wojewody Białostockiego z dnia 29.12.1978 r. – Dz. Urz. WRN Nr 2, poz. 13 z 1979 r.),

- głaz narzutowy – wieś Bieniasze (nr ewid. 246 – uznany za pomnik przyrody zarządzeniem Nr 48/78 Wojewody Białostockiego z dnia 29.12.1978 r. – Dz. Urz. WRN Nr 2, poz. 13 z 1979 r.),
- głaz narzutowy – wieś Makowlany (nr ewid. 247 – uznany za pomnik przyrody Zarządzeniem Nr 48/79 Wojewody Białostockiego z dnia 29.12.1978 r. – Dz. Urz. WRN Nr 2, poz. 13 z 1979 r.),
- głaz narzutowy – wieś Holiki (nr ewid. 250 – uznany za pomnik przyrody Zarządzeniem Nr 48/78 Wojewody Białostockiego z dnia 29.12.1978 r. (Dz. Urz. WRN Nr 2, poz. 13 z 1979 r.),
- głaz narzutowy – wieś Poganica (nr ewid. 251 – uznany za pomnik przyrody Zarządzeniem Nr 48/78 Wojewody Białostockiego z dnia 29.12.1978 r. – Dz. Urz. WRN Nr 2, poz. 13 z 1979 r.),
- głaz narzutowy – wieś Racewo (nr ewid. 252 – uznany za pomnik przyrody zarządzeniem Nr 48/78 Wojewody Białostockiego z dnia 29.12.1978 r. – Dz. Urz. WRN Nr 2, poz. 13 z 1979 r.),
- głaz narzutowy – wieś Bierniki (nr ewid. 308 – uznany za pomnik przyrody zarządzeniem Nr 4/79 Wojewody Białostockiego z dnia 21.02.1979 r. – dz. Urz. WRN Nr 4, poz. 27),
- głaz narzutowy – wieś Bierwicha (nr ewid. 385 – uznany za pomnik przyrody Zarządzeniem Nr 41/81 Wojewody Białostockiego z dnia 28.12.1981 r. – Dz. Urz. WRN Nr 12, poz. 61).

1.9. Zagrożenia degradacja środowiska

Obszar gminy Sidra charakteryzuje się stosunkowo niewielkim stopniem przekształcenia środowiska. Źródła powstawania konfliktów ze środowiskiem przyrodniczym wynikające głównie z rozwoju i funkcjonowania wsi Sidra oraz większych jednostek osadniczych położonych w obrębie obszaru gminy, intensyfikacji rolnictwa (nawożenie i ochrona roślin) wzrostu ruchu i transportu komunikacyjnego.

1.9.1. Zagrożenia wód powierzchniowych.

Stan zanieczyszczeń wód powierzchniowych został omówiony w pkt. 1.4.1. niniejszego tekstu.

Potencjalne zagrożenia zarówno dla wód powierzchniowych jak i gruntowych może stanowić brak oczyszczalni ścieków w rejonach grupowego zwodociągowania wsi.

Na stan czystości wód może także negatywnie wpływać działalność związana z produkcją rolną, a zwłaszcza intensywne stosowanie nawozów sztucznych i środków chemicznej ochrony roślin.

Zagrożeniem dla wód, a zwłaszcza wód podziemnych może być również nieprawidłowa utylizacja odpadów, a w szczególności tych odpadów, które zawierają różnego rodzaju niebezpieczne związki toksyczne.

1.9.2. Zagrożenia powietrza atmosferycznego.

Gmina Sidra charakteryzuje się czystym powietrzem atmosferycznym. Średnie roczne stężenia badanych zanieczyszczeń.

Średnie roczne stężenie badanych zanieczyszczeń atmosferycznych w latach 1991-93 przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną i P.I.O.Ś. w Białymstoku były dużo niższe od wartości dopuszczalnych.

Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego jest przemysł, kotłownie lokalne i paleniska indywidualne oraz transport.

W strukturze zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego dominują zanieczyszczenia pyłowe i gazowe pochodzące z procesów energetycznego spalania paliw stałych, głównie węgla kamiennego, koksu i drewna.

Tabela Nr 13

L.p.	Gmina	Wielkość emisji zanieczyszczeń w roku 1993 mg/rok				Procentowy udział SO ₂ i pyłu w gminie w stosunku do całego województwa	
		SO ₂	NO ₂	CO	Pył	SO ₂	Pył
1.	Sidra	9,0	1,1	25,9	16,7	0,062	0,213
2.	Kuźnica	4,2	0,7	11,9	8,3	0,029	0,106
3.	Sokółka	375,6	212,3	529,5	200,4	2,604	2,551
4.	Janów	6,6	8,6	25,3	10,5	0,046	0,134
5.	Dąbrowa Białostocka	74,3	24,5	413,9	73,3	0,515	0,933
6.	Nowy Dwór	3,7	0,7	11,0	6,7	0,026	0,085

Aktualnie zanieczyszczenia dwutlenkiem azotu i ołowiem wzdłuż tras komunikacyjnych są znikome i nie stwarzają zagrożenia dla środowiska. Tym niemniej w przypadku nasilenia (wzrostu) ruchu kołowego może nastąpić pewne zagrożenie dla wypasania bydła w pobliżu tych dróg oraz uprawy warzyw, a na terenach zabudowanych może zagrażać zdrowiu ludzi.

W związku z powyższym należy dążyć do zmniejszenia emisji pyłów i gazów i to głównie poprzez:

- modernizację i budowę instalacji odsiarczająco-odpylających,
- modernizację lub likwidację kotłowni węglowych i palenisk indywidualnych przechodząc na gaz ziemny lub olej opałowy lekki,
- poprawę układów komunikacyjnych z jednoczesnym utrzymaniem dobrego stanu nawierzchni dróg stawiania ostrych rygorów w zakresie zanieczyszczeń pochodzących z procesów spalania benzyny i ropy.

Należy także odnotować, że ocena sytuacji radiologicznej w oparciu o wyniki pomiarów skażeń dokonanych przez specjalistyczne jednostki nie wykazała żadnych zagrożeń dla środowiska i ludzi na terenie gminy.

1.9.3. Zagrożenia hałasem i wibracjami oraz elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym.

- a) Dopuszczalne natężenia hałasu dla różnych obszarów określają odnośne rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ochrony środowiska przed hałasem i wibracjami. Największe zagrożenie środowiska hałasem powoduje zazwyczaj przemysł i komunikacja.

Pewne lokalne uciążliwości w tym zakresie mogą wynikać z funkcjonowania istniejących zakładów przemysłowych oraz usługowych działających na podstawie wpisu do ewidencji zakładów prowadzących działalność gospodarczą. W takich przypadkach należy przestrzegać zasadę iż hałas i wibracje przekraczające dopuszczalne natężenie nie mogą sięgać poza obręb działki na której są wytwarzane.

Hałas komunikacyjny – wraz ze wzrostem ruchu obserwuje się coroczny przyrost poziomów hałasu komunikacyjnego.

W celu ograniczenia uciążliwości wynikających z nadmiernego hałasu komunikacyjnego należy dążyć między innymi do budowy obwodnic, utrzymania dobrej nawierzchni dróg i ulic, dobrej organizacji ruchu itp.

- b) Na obszarze gminy Sidra głównym urządzeniem wytwarzającym elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące szkodliwe dla ludzi i środowiska jest napowietrzna linia elektroenergetyczna WN 110 kV Sokółka – Dąbrowa Białostocka.

Od w/w linii należy zachować strefę ochronną min. 14,5 m od skrajnego przewodu przy zalecanej odległości od osi linii 40 m.

1.9.4. Zagrożenia powierzchni ziemi i innych elementów środowiska przyrodniczego.

- a) zagrożenia spowodowane eksploatacją surowców mineralnych.

Powierzchniowa degradacja i dewastacja terenów, a zwłaszcza rzeźby terenu, związana jest głównie z eksploatacją surowców mineralnych. Wielkość i zakres eksploatacji surowców mineralnych wraz z określeniem potrzeb rekultywacji wyrobisk poeksploatacyjnych szczegółowo przedstawiono w pkt. 1.3.2. niniejszego tekstu.

Ponadto w zależności od głębokości eksploatacji surowców oraz sposobu ich wydobywania (np. przy pomocy sprzętu mechanicznego) istnieje możliwość zarówno zakłócenia układu funkcjonowania wód wglębnych jak i ich chemicznego (smary) zanieczyszczenia.

- b) Zagrożenia odpadami.

Jednym z poważnych zagrożeń i degradacji środowiska są odpady komunalne i przemysłowe. Odpady te, a w szczególności, które nie są odpowiednio składowane (utyliczowane) wywierają negatywny wpływ na stan środowiska przyrodniczego, głównie w formie skażenia wody, gleby, powietrza, niszczenia walorów krajobrazowych łącznie z wyłączeniem z użytkowania określonych terenów rolnych lub leśnych.

Odpady stałe składowane są na wysypisku gminnym o pow. 0,6 ha położonym na gruntach wsi Sidra.

Ponadto na terenie gminy funkcjonują wysypiska wiejskie nieurządzone, zajmujące przeważnie wyrobiska poeksploatacyjne.

Zagrożenia odpadami wynikają także z faktu, że na wysypiska trafiają różne substancje niebezpieczne codziennego użytku np.: leki, środki owadobójcze, baterie, lampy rtęciowe, smary, rozpuszczalniki itp.

Celem uniknięcia takich zagrożeń niezbędny jest rozdzielczy system gromadzenia odpadów. Trudności w znalezieniu odpowiednich miejsc pod wysypiska, wysoki koszt ich urządzania a także sposób składowania i utylizacji tych nieczystości, stanowią realne przesłanki do pogorszenia stanu środowiska. Dlatego też na terenie gminy należy organizować składowiska przejściowe z pełną segregacją odpadów tj. ustawiania kontenerów w miejscach wytwarzania odpadów (przy wsiach) z docelowym

ich wywożeniem na wysypisko komunalne, a także do zakładów bezpiecznego przetwarzania.

We wsiach zwodociagowanych brak jest kanalizacji sanitarnej, w tym małych oczyszczalni ścieków, co w konsekwencji może doprowadzić do zanieczyszczenia zarówno wód powierzchniowych jak i podziemnych.

W związku z powyższym, czasowo nieczystości płynne (ścieki) powinny być unieszkodliwiane poprzez ich gromadzenie w lokalnych szczelnych zbiornikach, a następnie do czasu wybudowania oczyszczalni w Sidrze, wywożenie do punktu zlewnego oczyszczalni w sąsiednich gminach (Kuźnica, Janów, Sokółka).

1.10. Funkcjonowanie środowiska przyrodniczego.

1.10.1. Podstawowa struktura funkcjonalno-przyrodnicza gminy.

W strukturze obszaru gminy istotną rolę odgrywają jej przyrodnicze struktury funkcjonalno-przestrzenne tworzące tzw. system ekologiczny gminy.

Do głównych obszarów (struktur) systemu ekologicznego gminy należą:

a) Doliny rzek, w tym:

- dolina rzeki Sidry – jako wieloprzestrzenny element systemu przyrodniczego o znaczeniu regionalnym i funkcjach: ekologicznej, krajobrazowej i gospodarczej,
- pozostałe mniejsze doliny cieków wodnych i obniżeń terenowych jako elementy drobnoprzestrzenne systemu przyrodniczego gminy o znaczeniu lokalnym i funkcjach: ekologicznych, krajobrazowych i gospodarczych.

Szczegółowa charakterystyka i znaczenie w/w elementów została zawarta w pkt. 1.4.1. niniejszego tekstu.

b) Kompleksy leśne.

Kompleksy leśne jako elementy drobnoprzestrzenne systemu przyrodniczego gminy o znaczeniu lokalnym i funkcjach: ekologicznych, gospodarczych i krajobrazowych.

W większości lasy te w powiązaniu z ciągami ekologicznymi ekosystemu dolin rzecznych zachowują układ ciągłości przestrzennej systemu.

Szczegółowa charakterystyka i znaczenie tych elementów została zawarta w pkt. 1.6. niniejszych uwarunkowań.

c) Elementami wspomagającymi i współdziałającymi w zakresie funkcjonowania systemu ekologicznego gminy są tereny otwarte o charakterze rolno-osadniczym, głównie tereny upraw polowych.

d) Podstawowym warunkiem rozwoju gospodarczego i zagospodarowania przestrzennego gminy jest zachowanie walorów w/w struktur środowiska przyrodniczego z jednoczesnym zapewnieniem możliwości jego właściwego funkcjonowania.

W związku z powyższym obszary systemu ekologicznego (strefy ekologicznej) gminy podlegać powinny ochronie przed zainwestowaniem i degradacją, głównie sanitarną.

- e) Wszystkie pozostałe obszary tj. poza systemem przyrodniczym (terenami otwartymi) posiadają warunki do rozwoju różnych form osadnictwa i zabudowy. Przy czym należy podkreślić, że są to zarazem obszary o podstawowych wartościach rolniczej przestrzeni produkcyjnej, stwarzających odpowiednie warunki do rozwoju określonych form gospodarki żywnościowej.

1.10.2. Główne wnioski do kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

1. Utrzymanie wartości i walorów terenów aktywnych biologicznie, tworzących system ekologiczny w strukturze przestrzennej obszaru gminy.
2. Utrzymanie naturalności i ciągłości terenów systemu ekologicznego jako warunku niekolizyjnego ich funkcjonowania z rozwojem zainwestowania gminy.
3. Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych, w szczególności ujęć wód komunalnych, wód rzek: Sidry, Bierwiche, Poganicy i Mościszanki przed zanieczyszczeniami sanitarnymi i nadmierną eksploatacją – stosownie do ustalonych klas czystości i nienaruszalności przepływów biologicznych rzek.
W tym także wnioskuje się o potrzebę :
  - skutecznego rozwiązania unieszkodliwiania ścieków w rejonach grupowego zwodociągowania wsi – budowę oczyszczalni ścieków w Sidrze,
  - poprawę dyspozycyjności wód poprzez tworzenie małej retencji wód w zlewniach elementarnych.
4. Radykalne ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery pochodzących ze źródeł energetycznych i zakładów przemysłowych oraz komunikacji. Ochrona zabudowy mieszkaniowej i walorów przyrodniczych przed negatywnym wpływem zanieczyszczeń atmosferycznych – stosownie do obowiązujących norm państwowych. Zmniejszenie emisji energetycznych można będzie osiągnąć poprzez między innymi gazyfikację gminy.
5. Niwelacja zagrożeń hałasem oraz promieniowaniem elektromagnetycznym niejonizującym głównie w obszarach stałego zamieszkiwania ludzi.
6. Ochrona i racjonalne gospodarowanie rolniczą przestrzenią produkcyjną, a w tym ochrona przed:
  - zanieczyszczeniami stałymi i płynnymi,
  - przeznaczeniem wartościowych gruntów na cele inne niż rolnicze,
  - negatywnymi skutkami powierzchniowej eksploatacji surowców mineralnych.
 Preferowanie rozwoju rolnictwa ekologicznego zapewniającego produkcję „zdrowej żywności”.

2. Środowisko kulturowe

2.1. Obiekty zabytkowe i o wartościach kulturowych

2.1.1. Obiekty zabytkowe

Na terenie gminy znajdują się następujące obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków:

w. Makowlany – park dworski – 3 budynki gospodarcze (po 1915 r.) brama wjazdowa (po 1915 r. i park (I połowa XIX w.),

w. Siderka – cerkiew greko katolicka, obecnie kościół parafialny p.w. Opatrzności Bożej (1815 r.) i plebania drewniana (pocz. XX w),

- w. Sidra** –
1. układ urbanistyczny (XVI – XVIII),
  2. zespół kościoła parafialnego p.w. św. Trójcy (1705-1783)
    - a) kościół,
    - b) dzwonnica,
    - c) ogrodzenie z bramą,
  3. ruina zboru kalwińskiego (po. XVI w.),
  4. młyn wodny mur (1890 r.),
  5. teren wzgórza zamkowego.

- w. Zalesie**–
1. Układ przestrzenny (XVII),
  2. Zespół kościoła parafialnego p.w. Matki Bożej Pocieszenia
    - a) kościół (1604-1623), plebania (1925), stajnia obora, stodoła, ogrodzenie (pocz. XX w.)
    - b) cmentarz przykościelny.

Wszystkie te obiekty podlegają ochronie konserwatorskiej na mocy ustawy z dnia 15.02.1962 r. o ochronie dóbr kultury (Dz. U. nr 10, poz. 48 z późniejszymi zmianami) i wszelkie prace przy nich wymagają uzyskania zezwolenia Państwowej Służby Ochrony Zabytków. W strefach ochrony konserwatorskiej Sidry i Zalesia wszelkie nowe inwestycje powinny być uzgadniane P.S.O.Z.

2.1.2. Obiekty o wartościach kulturowych.

Na terenie gminy usytuowane są następujące parki i cmentarze o wartościach historyczno-kulturowych.

- a) parki – Andrzejewo – pozostałości parku dworskiego,
 Krzysztoforowo – pozostałości założenia dworsko-ogrodowego,
 Kumatowszczyzna - pozostałości parku dworskiego,
 Sidra – pozostałości założenia dworsko-ogrodowego (XIX w.)
 Potrubowszczyzna – pozostałości założenia dworsko-ogrodowego – 2 obory, ruina stodoły, młyn wodny (obecnie budynek inwentarski),
 Wandzin – pozostałości założenia dworsko-ogrodowego,
 Wólka – pozostałości parku dworskiego.

- b) cmentarze: Majewo Kościelne – cmentarz rzymskokatolicki,
 Sidra – cmentarz rzymskokatolicki przykościelny i żydowski,
 Siderka – cmentarz przykościelny i katolicko-prawosławny,
 Zalesie – cmentarz rzymskokatolicki.

Zarówno w/w cmentarze i pozostałości założeń dworsko-ogrodowych i parków dworskich, jak i inne obiekty takie jak we wsiach:

- Bierniki – kapliczka mur.(XX w.) i dom drewniany (l. 40 XX w.),
 Bierwicha – 9 domów o nr nr 3, 8, 9, 12, 26, 32, 39 a, 46, 52,
     Spichlerz (w zagr. 38) (XX w.),
 Jacowlany – kapliczka mur. (p. XX w.),
     dom ze stodołą nr 2 (1822 r.),
 Jurasze - kapliczka (p. XX w.),
 Majewo Kościelne – zespół kościoła par. p.w. M.B. Częstochowskiej i św.
     Kazimierza
     1. kościół murowany (1907-1919),
     2. kaplica murowana (- „ -),
     3. ogrodzenie (kamień po 1919 r.),
     4. plebania drewniana (k. XIX w.),
     5. dom parafialny dREW. (k. XIX w.),
 Makowlany – pozostałości zespołu dworskiego – 3 budynki gospodarcze
     murowane (po 1915 r.) brama wjazdowa i park,
 Nowinka – zagroda nr 2 dom i piwnica (p. XX w.), dom z częścią
     gospodarczą nr 12 (k. XIX w.),
 Podsutki - zagrody nr nr 8, 18,
     domy nr 7, 19, 20, 26,
 Poganica - zagroda nr 1, dom nr 16,
 Racewo - 2 domy nr 23, 31,
 Siderka - pozostałości zespołu dworskiego (2 bud. gosp. I ruina bud.
     gosp. (k. XIX w.) domy nr nr 12,,31, 42, 53, 60, 63,
     młyn wodny (2 poł. XIX w.),
 Sidra - zajazd ob. dom ze sklepem,
     domy nr nr 2, 3, 5, 9, 16, 19 ul. Grodzieńska,
     domy nr nr 1, 5, 19 ul. Kalwińska,
     domy nr nr 16, 38 ul. Kościelna,
     domy nr nr 10, 11, 12, 32 ul. Różanostocka,
     domy nr nr 4,6 Rynek,
     dom nr 2 ul. Rzeczna,
     dom nr 2 ul. Słomiańska,
     domy nr nr 3, 4, 6, 8, 10, 18, 24, 26, 28, 36 ul. Sokółska,
     zespół dworski – dwór, 2 bud. gosp. (XIX – XX w.)
 Siekierka - domy nr nr 6, 8, 32, 38, 40a, 48, 50, 51, 52, 53,
 Słomianka - kapliczka mur. (l. 30 XX w.),
     zagroda nr 14, domy nr nr 4, 8, 9, 12, 15a, 54,
 Zalesie - zagrody nr 11, 23 domy nr nr 10, 14, 15, 16, 19, 24, obora
     w zagrodzie nr 7, piwnica w zagrodzie nr 24
     pozostaną w sferze zainwestowania konserwatorskiego.

2.2. Obiekty o wartościach archeologicznych

Teren gminy znajduje się w obrębie 11 obszarów AZP, z których dotychczas przebadano powierzchniowo osiem. Na obszarach przebadanych zarejestrowano 294 stanowiska archeologiczne. Osadnictwo pradziejowe wczesno i średniowieczne oraz nowożytnie koncentrowało się w dolinach rzek: Sidra i Siderka oraz ich dopływów oraz mniejszymi, bezimiennymi ciekami. Najliczniej reprezentowane obiekty są z okresu średniowiecza oraz okresu

nowożytnego, dość licznie reprezentowane jest również osadnictwo epoki kamienia.

W przypadku planowanych inwestycji, w pobliżu lub w obrębie stanowiska archeologicznego należy projekt każdorazowo uzgadniać z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Białymstoku.

Szczegółowy spis stanowisk archeologicznych znajduje się w załączeniu „Studium”.

W poszczególnych miejscowościach znajduje się następująca liczba stanowisk:

- Siderka	39
- Szostaki	13
- Słomianka	6
- Sidra	43
- Bierwicha	9
- Podsutki	6
- Kniaziówka	8
- Ogrodniki	18
- Jurasze	9
- Krzysztoforowo	3
- Pohorany	5
- Zalesie	20
- Staworowo	20
- Mikielewuszczyna	2
- Bierniki	10
- Zelwa	2
- Bieniasze	4
- Śniczany	9
- Zwierzany	10
- Wierżany	1
- Racewo	13
- Poganica	5
- Makowlany	9
- Siekierka	7
- Starowlany	1
- Jacowlany	11
- Sokolany	1

3. POTENCJAŁ LUDNOŚCIOWY I JEGO ROZMIESZCZENIE

3.1. Liczba ludności w latach 1946-1998

Liczba ludności gminy na przestrzeni lat 1946-1998 spadła o 2.616 osób, co stanowi 37,7 %. Jak przebiegał ten proces pokazuje poniższa tabela.

Tabela Nr 14

Lata	Liczba ludności			na 100 mężczyzn przypada kobiet	1946 r. =100% ogółu	1946 r. =100% kobiety	Zmiany w % w stosunku do roku poprzedniego	Ludność na 1 km ²
	Ogółem	mężczyźni	kobiety					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1946	6.933	3.199	3.734	117	100,00	100,00	x	40
1950	6540	3.047	3.493	115	94,3	93,5	94,3	38
1960	6.391	3.071	3.320	108	92,2	88,9	97,7	37
1970	6.083	3.013	3.070	102	87,7	82,2	95,2	35
1974	5.816	2.896	2.920	101	83,9	78,2	95,6	33
1986	4.853	2.433	2.420	99	70,0	64,8	83,4	28
1988	4.653	2.340	2.313	99	67,1	61,9	95,9	27
1990	4.580	2.341	2.239	96	66,1	60,0	98,4	26
1991	4.484	2.281	2.203	97	64,7	59,0	97,9	26
1992	4.547	2.344	2.203	94	65,6	59,0	101,4	26
1993	4.492	2.322	2.170	93	64,8	58,1	98,8	26
1994	4.502	2.308	2.194	95	64,9	58,8	100,2	26
1995	4.448	2.278	2.170	95	64,2	58,1	98,8	26
1996	4.430	2.262	2.168	96	63,9	58,1	99,6	25
1997	4.350	2.223	2.127	96	62,7	57,0	98,2	25
1998	4.317	2.208	2.109	96	62,3	56,5	99,2	25

Średnio rocznie liczba ludności spadała o 50 osób, największe spadki były do roku 1990, później nastąpił mniejszy odpływ ludności, a w latach 1992 i 1994 nawet niewielki wzrost. Szybciej spadała liczba kobiet niż mężczyzn i to kobiet młodych w wieku rozrodczym, co się odbiło w ujemnym przyroście naturalnym i spadku urodzeń. Obrazuje ten proces tabela.

Ruch naturalny ludności

Tabela Nr 15

Lata	Małżeństwa	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Na 1000 ludności			
					małżeństwa	urodzenia	zgony	przyrost naturalny
1986	30	81	76	6	5,9	15,9	14,9	1,0
1988	20	72	64	8	4,0	14,4	12,8	1,6
1990	46	70	68	2	9,6	14,5	14,1	0,4
1991	38	75	70	5	8,0	15,8	14,7	1,1
1992	35	57	60	-3	7,4	12,1	12,7	-0,6
1993	27	55	74	-19	5,8	11,8	15,8	-4,1
1994	28	76	66	10	6,0	16,4	14,2	2,2
1995	21	57	69	-12	4,8	12,4	15,1	-2,6
1996	9	34	25	9	4,5	17,0	12,5	4,5
1997	19	43	79	-36	4,2	9,6	17,6	-8,0

i tabela : Migracje ludności

Tabela Nr 16

Lata	Napływ				Odływ				Saldo migracji
	ogółem	z miast	ze wsi	z zagranicy	ogółem	do miast	na wieś	z zagranicy	
1986	84	36	48	-	117	74	43	-	-33
1988	77	39	38	-	161	99	59	3	-84
1991	48	29	19	-	149	126	23	-	-101
1992	71	44	26	1	81	64	17	-	-10
1993	56	37	19	-	92	73	19	-	-36
1994	42	26	14	2	94	50	41	3	-52
1995	52	36	16	-	96	65	30	1	-44
1996	47	18	28	1	66	50	16	-	19
1997	34	20	11	3	63	55	8	-	-29

Na przestrzeni podanych lat występuje saldo ujemne z tendencją spadkową. Napływ ludności jest większy z terenów wiejskich, odpływ zaś jest większy do miast.

Ludność wg wieku i płci w 1978 r. i w 1997 r.

Tabela Nr 17

Wiek	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Na 100 M przypada K	
	1978	1997	1978	1997	1978	1997	1978	1997
1	2	3	4	5	6	7	8	9
0-14	1.064	955	539	480	525	475	97,4	99
15-19	190	275	132	151	58	124	43,9	82
20-24	308	290	189	152	119	138	63,0	91
25-29	279	229	163	160	116	69	71,2	43
30-34	314	219	188	134	126	85	67,0	63
35-39	261	276	152	163	109	13	71,7	69
40-44	240	283	137	178	103	105	75,2	59
45-49	257	237	122	129	135	108	110,7	84
50-54	313	206	160	110	153	96	95,6	87
55-59	344	254	150	129	194	125	129,3	97
60-64	301	253	134	110	167	143	124,6	130
65 i więcej	850	873	356	327	488	546	137,1	167
wiek przedprodukcyjny	1.177	1.108		565		543		96
Wiek produkcyjny mobilny	1.479	1.419		853		566		66
niemobilny	1.048	807		478		329		69
Wiek poprodukcyjny	1.005	1.016	653	327	352	689	65,3	211
60 i więcej kobiety	352	689	x	x	352	689	x	

65 i więcej mężczyźni	653	327	653	327	x	x	x	
Ogółem	4.715	4.350	2.422	2.223	2.293	2.127	94,7	95,7

W 1997 r. polepszyła się struktura płciowa w wieku 0-24 lata, pogorszyła się zaś w wieku 25-29 lat w wieku zawierania małżeństw. Pogorszyła się struktura płciowa w wieku poprodukcyjnym, obserwuje się większą umieralność w tym wieku mężczyzn.

3.2. Zmiany zaludnienia w poszczególnych wsiach

Tabela Nr 18

Lp.	Wieś	Liczba ludności w latach				Zmiana Liczby ludności 1998-1970	1970 = 100 %
		1970	1978	1988	1998		
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Bieniasze	94	77	75	79	-15	84,0
2.	Bierniki	252	185	137	114	-138	45,2
3.	Bierwicha	184	158	142	132	-52	71,7
4.	Chwaszczewo	213	195	195	158	-55	74,2
5.	Holiki	110	112	104	111	+1	100,9
6.	Jacowlany	298	295	266	254	-44	85,2
7.	Jalówka	372	275	317	232	-140	62,4
8.	Jurasze	253	216	186	173	-80	68,4
9.	Kniaziówka	49	45	56	49	0	100,0
10.	Krzysztoforowo	120	119	88	83	-37	69,2
11.	Majewo K.	52	39		52	0	100,0
12.	Makowlany	451	486	403	353	-98	78,3
13.	Nowinka	122	106	100	103	-19	84,4
14.	Ogrodniki	103	89	75	85	-18	82,5
15.	Podsutki	166	143	115	97	-69	58,4
16.	Poganica	177	149	155	169	-8	95,5
17.	Pohorany	57	36	31	33	-24	57,9
18.	Potrubowszczyzna	101	77		79	-22	78,2
19.	Racewo	353	356	320	333	-20	94,3
20.	Romanówka	145	103	84	76	-69	52,4
21.	Siderka	233	180	221	138	-95	59,2
22.	Sidra	669	667	700	738	+69	110,3
23.	Siekierka	229	207	159	138	-91	60,3
24.	Słomianka	214	180	110	109	-105	50,9
25.	Staworowo	293	253	193	172	-121	58,7
26.	Szostaki	121	106	86	82	-39	67,8
27.	Śniczany	204	185	133	120	-84	58,8
28.	Wólka	62	68		55	-7	88,7
29.	Zalesie	248	186	167	128	-120	51,6
30.	Zwierzany	138	118	97	104	-34	75,4
	Razem	6.083	5.411	4.715	4.549	-1.534	74,8

1978   1988   1998
1970   89,0 %   1978   = 87,1 %   1988   = 96,5 %

Na przestrzeni 28 lat nastąpił spadek liczby ludności w gminie o 25 %, spadek wystąpił we wszystkich wsiach, za wyjątkiem ośrodka gminnego gdzie wystąpił wzrost liczby mieszkańców o 69 osób czyli o 10 %, średnioroczny wzrost wynosi 2,5 osoby.

3.3. Zatrudnienie

Pracujących wg sekcji EKD, bez rolnictwa indywidualnego było ogółem 236 osób, a w poszczególnych działach przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 19

Wyszczególnienie	Liczba osób
Ogółem	236
W tym: kobiety	131
w tym: przemysł	26
budownictwo	7
handel i naprawy	59
transport, skład, łączność	13
administracja, ochrona	20
edukacja	59
ochrona zdrowia i opieka społeczna	15

W rolnictwie indywidualnym w wieku produkcyjnym było 1.898 osób a pracujących w rolnictwie 2.991 osób (plus część w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym).

3.4. Bezrobocie.

W 1997 r. było 246 osób bezrobotnych, 45 % stanowiły kobiety, szczegółowo problem ten przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela nr 20

Wyszczególnienie	Liczba osób	Udział procentowy
bezrobotni	246	100,00
w tym: kobiety	112	45,5
z tego: absolwenci	11	4,5
zwolnieni z przyczyn zakładu pracy	-	-
z prawem do zasiłku	72	29,3
w wieku 18-44 lat	200	81,3
pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy	144	58,5

Niepokojącym jest, że aż ponad 80 % ludzi bezrobotnych to ludzie największej aktywności zawodowej wieku 18-44 lata, jak też wysoki odsetek bo ponad 50 % bezrobotnych pozostaje bez pracy ponad rok.

Na przestrzeni lat 1992-1997 liczba bezrobotnych nieco spadła i wynosiła

1992 r.	-	336	100 %
1993 r.	-	388	115,5 %
1994 r.	-	314	93,5 %
1995 r.	-	323	96,1 %
1996 r.	-	246	73,2 %

4. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE

Zasoby mieszkaniowe w gminie Sidra w latach 1970-1997 kształtowały się następująco:

Tabela nr 21

Lata	Mieszkania	Izby	Powierzch. użytkowa	Liczba izb w mieszk.	Powierzch. użytkowa 1 mieszkania	Przeciętna Powierzch. użytkowa na 1 osobę	Liczba osób na	
							mieszkanie	izbę
1970	1.441	4.242	79.758	2,94	55,3	13,1	4,22	1,43
1978	1.420	4.556	83.439	3,21	58,8	15,4	3,81	1,19
1985	1.449	4.761	88.100	3,29	60,8	18,0	3,37	1,03
1988	1.373	4.720	90.477	3,44	65,9	19,4	3,39	0,99
1990	1.395	4.836	93.089	3,47	66,7	20,3	3,28	0,95
1991	1.393	4.829	93.000	3,47	66,8	20,8	3,22	0,93
1992	1.397	4.849	93.456	3,47	66,9	20,6	3,25	0,94
1993	1.395	4.843	93.318	3,47	66,9	20,8	3,22	0,93
1994	1.396	4.859	93.599	3,48	67,0	20,8	3,22	0,93
1995	1.396	4.859	93.599	3,48	67,0	21,1	3,18	0,91
1996	1.398	4.873	93.876	3,49	67,2	21,2	3,17	0,91
1997	1.400	4.885	94.088	3,49	67,2	21,6	3,10	0,89

Na przestrzeni 27 lat liczba mieszkań zmniejszyła się o 41, przeciętnie rocznie ubywało 1,5 mieszkania, ale poprawiły się wyraźnie warunki mieszkaniowe, zwiększyła się liczba izb i powierzchnia użytkowa. Sytuację tą najlepiej obrazują przeciętne wskaźniki i tak wzrosła powierzchnia jednego mieszkania z 55 m² do 67 m² czyli o 22 %, liczba izb w mieszkaniu z 2,94 do 3,49 czyli o 18,7 %, liczba osób na izbę zmalała z 1,43 do 0,89 czyli o 38 % i powierzchnia użytkowa na 1 osobę wzrosła z 13,1 m² do 21,6 m² czyli o 65 %.

Polepszenie warunków mieszkaniowych nastąpiło głównie na skutek spadku liczby ludności w gminie bo ruch budowlany w gminie jest słaby i w roku oddaje się do użytku ca 2-4 mieszkania. Obrazuje ten ruch budowlany poniższa tabela:

Tabela nr 22

Wyszczególnienie	Lata					
	1992	1993	1994	1995	1996	1997
mieszkania	4	2	4	-	2	2
izby	20	10	26	-	14	12
Pow. użytkowa m ²	460	213	451	-	277	212
przeciętna pow. 1 mieszkania w m ²	115	109	1128	-	138,3	106

Mieszkania nowobudowane mają większą średnią powierzchnię i więcej izb oraz są lepiej wyposażone.

O poprawie warunków mieszkaniowych – zależnie od okresu budowy świadczy poniższe zestawienie:

Tabela nr 23

Wyszczególnienie	Liczba mieszkań	Liczba izb	Przeciętna liczba izb w mieszkaniu
Ogółem	1.373	4.720	3,44
Wybudowane przed 1945 r.	385	1.175	3,05
1945 - 1960	446	1.490	3,25
1961 - 1970	219	786	3,59
1971 - 1978	175	671	3,83
1979 - 1988	148	638	4,31

Podobnie przedstawia się sprawa wyposażenia mieszkań w instalacje sanitarne: wodociąg, łazienka, centralne ogrzewanie.

Tabela nr 24

Wyszczególnienie	Ogółem liczba mieszkań	Wyposażenie mieszkań w:				
		wodociąg	ustęp splukiwany	łazienka	ciepła woda	centralne ogrzewanie
Ogółem	1.373	427	317	351	361	319
Budynki wybudowane przed 1945 r.	385	55	28	32	35	24
1945 - 1960	446	79	39	50	53	30
1961 - 1970	219	95	71	79	81	73
1971 - 1978	175	97	83	89	91	91
1979 - 1988	148	101	96	101	101	101

Wyposażenie mieszkań w instalacje sanitarne w budynkach wybudowanych przed 1945 r. wynosiło około 8 %, a w budynkach z lat 1979-1988 już około 70 %.

Tabela nr 25

Lp.	Miejscowość	Mieszkania				w tym w 1997r. było mieszkań		Liczba budynków 1997 r.
		1970	1978	1988	1997	opuszczo- -ne	nie za- mieszk.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Szostaki	26	27	23	23	3	2	28
2	Siderka Potrub.	81	79	74	72	7	-	45
3	Słomianka	50	48	41	42	3	-	45
4	Bierwichza	51	45	39	39	4	2	42
5	Siekierka	57	52	49	48	4	2	54
6	Sidra	135	190	216	227	5	15	180
7	Podsutki	37	36	36	36	-	-	36
8	Bierniki	66	57	49	50	8	-	58
9	Krzysztoforowo	41	44	27	27	1	3	10
10	Kniazówka	13	12	13	14	2	-	16
11	Staworowo	68	65	59	59	-	-	57
12	Pohorany			9	9	2	-	11
13	Romanówka	35	30	28	30	1	-	31
14	Holiki	23	25	24	26	2	-	28
15	Jałówka	95	86	78	80	9	-	89
16	Nowinka	31	30	30	29	28	1	30
17	Chwaszczewo	56	64	57	60	4	-	63
18	Makowlany	113	134	130	130	6	2	102
19	Poganica	36	34	31	34	1	1	36
20	Racewo	70	72	78	82	3	-	78
21	Jacowlany	64	75	74	75	3	2	72
22	Jurasze	51	48	52	50	11	1	61
23	Ogrodniki	23	21	22	21	-	-	20
24	Bieniasze	22	20	21	22	-	-	21
25	Zalesie	59	56	52	51	3	2	53
26	Śniczany	42	41	36	36	2	-	38
27	Zwierzany	28	29	25	26	1	-	27
	Razem	1.441	1.420	1.373	1.398	87	32	1.363

Na terenie gminy znajdowało się w 1997 r. 50 mieszkań własności gminy, obecnie część z nich została już sprzedana lokatorom. Powierzchnia

użytkowa tych mieszkań wynosiła 2.270 m², czyli średnia powierzchnia mieszkania – 45,4 m².

5. USŁUGI

5.1. Oświata i wychowanie

5.1.1. Szkoły

Szkoły podstawowe znajdują się w Majewie, Nowince (na pograniczu 2 wsi), Jacowlanach i Sidrze. Wszystkie szkoły były ośmioklasowe, od bieżącego roku będą to szkoły 6-cioklasowe, w Sidrze zaś powstało gimnazjum, obecnie w szkole podstawowej, a w przyszłości przeniesiona do budynku przy ul. Kalwińskiej. Szkoły te dysponują 37 pomieszczeniami, 30 oddziałami, w 1997 r. uczęszczało do szkół 577 uczniów, nauczało ich 42 nauczycieli.

5.1.2. Placówki przedszkolne.

W Sidrze nie ma przedszkola, są tylko placówki przedszkolne przy szkołach podstawowych, których w 1997 r. było trzy, uczęszczało tam 79 dzieci, którymi opiekowało się 3 nauczycieli.

5.2. Służba zdrowia i opieka społeczna

W Sidrze istnieje ośrodek zdrowia, a filia ośrodka w Majewie. Pracuje tu 2 lekarzy ogólnych i 1 dentysta oraz 5 pielęgniarek. Od 1 czerwca 1999 r. powstała apteka.

Na terenie gminy nie ma punktów opieki społecznej.
Istnieje stacja Caritas.

5.3. Kultura.

W zakresie kultury na terenie gminy jest: Sidrzański Ośrodek Kultury, organizowane są w nim imprezy artystyczne. Zatrudnia 3 osoby. W 1997 r. zorganizowano 6 imprez, w których uczestniczyło 1.000 osób. Istnieje też zespół artystyczny młodzieżowy w skład którego wchodzi 15 dzieci. 2 placówki biblioteczne posiadają 18, 1 tys. księgozbioru, 566 czytelników, którzy w 1997 r. wypożyczyli 15,1 tys. woluminów czyli 26,6 woluminów na 1 czytelnika.

5.4. Sport i turystyka

W Sidrze istnieją 2 zalewy i przy jednym basen otwarty. Ze sportu są boiska przy szkołach podstawowych.

5.5. Handel i gastronomia.

Na terenie gminy działa 17 sklepów o powierzchni sprzedażowej 1.048 m², z tego 11 sklepów to sklepy ogólnospożywcze. Są to sklepy zarejestrowane przez WUS. Na terenie gminy jest 1 zakład gastronomiczny.

5.6. Administracja

- Urząd Gminy,
- Bank Spółdzielczy w Sokółce – punkt kasowy w Sidrze,
- Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”,
- Komisariat Policji,
- Urzędy pocztowe w Sidrze, Majewie i Zalesiu,
- Sidrzańskie Towarzystwo Gospodarcze.

5.7. Obiekty sakralne

- kościoły w Sidrze, Siderce, Zalesiu, Majewie,
- kaplica prawosławna z cmentarzem w Siderce,
- cmentarze przy każdym kościele, oprócz tego jest też cmentarz żydowski.

5.8. Inne usługi

- remizy strażackie i baseny przeciwpożarowe – Sidra, Chwaszczewo, Jacowlany.

6. SFERA PRODUKCYJNA

6.1. Rolnictwo

6.1.1. Użytkowanie gruntów.

Ogólna powierzchnia gminy wynosi 17.396 ha, co stanowi 1,7 % powierzchni województwa podlaskiego.

Struktura użytkowania gruntów w latach 1988-1997 wg granic administracyjnych

Tabela nr 26

Wyszczególnienie	1988		1997	
	ha	%	ha	%
Powierzchnia ogółem	17.396	100,00	17.396	100,00
Użytki rolne	13.115	75,4	13.144	75,5
Lasy i grunty leśne	3.053	17,5	3.074	17,7
Pozostałe grunty	1.228	7,1	1.178	6,8

Struktura użytków rolnych w 1988 i 1997 r.

Tabela nr 27

Wyszczególnienie	1988		1997	
	ha	%	ha	%
1	2	3	4	5
Użytki rolne ogółem	13.115	100,0	13.144	100,0
w tym: grunty orne	8.541	65,1	8.694	66,2
sady	55	0,4	58	0,4
łąki	1.914	14,6	2.432	18,5
pastwiska	2.605	19,9	1.960	14,9

Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej uwzględniająca: wartość gleb, agroklimat, rzeźbę terenu i warunki wodne wynosi 52,5 i jest niższa od średniego wskaźnika wojewódzkiego, który wynosi 55,8.

Potwierdza ten stan klasyfikacja gruntów i kompleksy przydatności rolniczej, które przedstawiają się następująco:

a) klasyfikacja gruntów

Tabela nr 28

Grunty orne	Powierzchnia w ha	Udział %
klasy III a	23	0,2
III b	212	2,1
IV a	1.964	19,4
IV b	2.709	26,8
V	3.885	38,4
VI	1.169	11,5
VI z	164	1,6
Razem	10.123	100,0
Użytki zielone ogółem	3.619	100,0
w tym: klasy III	33	0,9
klasy IV	1.032	28,5
klasy V	1.933	53,4
klasy VI	536	14,8
klasy VIz	85	2,3

b) kompleksy przydatności rolniczej gleb

Tabela nr 29

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	%
grunty orne	9.950	100,0
2 kompleks pszenney dobry	150	1,5
3 kompleks pszenney wadliwy	20	0,2
4 kompleks żytni bardzo dobry	1.820	18,3
5 kompleks żytni dobry	2.600	26,1
6 kompleks żytni słaby	3.380	34,0
7 kompleks żytni bardzo słaby	1.110	11,2
8 kompleks pastewny mocny	390	3,9
9 kompleks pastewny słaby	480	4,8
użytki zielone	3.540	100,0
2 z średnie	1.460	41,2
3 z słabe i bardzo słabe	2.080	58,8
Grunty rolne nie przydatne	252	x

6.1.2. Produkcja roślinna

Do przedstawienia wyników produkcji gospodarstw rolnych, należy podać powierzchnie użytków rolnych wg siedziby użytkowników, zawiera to poniższe zestawienie.

Tabela nr 30

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	%
Użytki rolne ogółem	12.753	100,0
W tym: grunty orne razem	8.275	64,9
z tego: pod zasiewami	7.357	57,7
sady	53	0,4
łąki	2.491	19,5
pastwiska	1.934	15,2

Uwaga: dane za 1996 r. wg Powszechnego Spisu Rolnego

Na powierzchni 7.357 ha uprawia się następujące ziemnioty.

Tabela nr 31

Wyszczególnienie	Pow. w ha	%	% zbóż podst.
zboża	6.237	84,8	x
w tym : zboża podstawowe	5.196	70,6	100,0
z tego pszenica	725	9,9	14,0
żyto	1.756	13,6	33,8
jęczmień	660	9,0	12,7
owies	2.016	27,4	38,8
pszen-żyto	39	0,5	0,7
mieszanki zbożowe	1.006	13,7	x
gryka, proso i inne zbożowe	35	0,5	x
kukurydza	7	0,1	x
strączkowe jadalne	5	0,1	x
ziemniaki	816	11,1	x
przemysłowe	3	0,0	x
pastewne	193	2,6	x
pozostałe	96	1,3	x

Aż 86 % powierzchni zasiewów zajmują zboża, na drugim miejscu znalazły się ziemniaki, których powierzchnia wynosi 11 %.

Ze zbóż najwięcej uprawia się owsa, na drugim miejscu znajduje się żyto. Gmina odbiega od innych gmin znacznie większym udziałem w powierzchni zasiewów owsa i znacznie mniejszym udziałem uprawy ziemniaków. Znikoma jest powierzchnia roślin przemysłowych – 3 ha.

Uprawa warzyw odbywa się na powierzchni 43 ha, a truskawek na powierzchni 44 ha.

Jak kształtuje się wysokość plonów w porównaniu z średnimi plonami gmin wiejskich przedstawia poniższe zestawienie:

Tabela nr 32

Ziemniopłaty	Plony w gminie		Średnie plony gmin wiejskich		Gmina Sidra/ śr gm. wiejskich 1997r. %
	1996	1997	1996	1997	
zboża ogółem	21,0	21,9	23,1	25,0	87,6
zboża podstawowe z mieszankami	21,1	22,0	23,2	24,0	91,7
zboża podstawowe	20,7	21,7	22,9	23,5	92,3
W tym: żyto	18,0	20,0	20,7	21,4	93,5
pszenica ozima	25,0	27,0	30,3	30,8	87,7
pszenica jara	24,0	25,0	25,7	26,7	93,6
jęczmień jary	23,0	22,5	24,2	26,7	84,3
owies	21,0	21,5	21,5	22,3	96,4
mieszanki zbożowe	23,0	23,5	23,7	24,5	95,9
ziemniaki	182,0	150,0	217,0	159,0	94,3

Plony osiągane w gminie są niższe od średnich plonów gmin wiejskich od 5-12 %, co wynika z jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

6.1.3. Produkcja zwierzęca.

Obsada zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych jest niższa niż obsada średnia dla województwa, przedstawia to poniższa tabela (dane za 1996 r. ze spisu rolnego).

Tabela nr 33

Wyszczególnienie	Ilość sztuk	Obsada na 100 ha użytków rolnych		
		w gminie	średnia byłego województwa	średnia woj. podlaskiego
Bydło ogółem	5.644	44,3	50,3	54,0
w tym: krowy	2.565	20,1	25,4	-
trzoda chlewna	6.507	51,0	62,0	77,0
w tym: lochy	581	4,6	-	-
tuczniki, bekony	1.554	12,2		
owce	552	4,3	5,0	
konie	349	2,7	2,9	
kozy	48			
króliki	145			
Drób ogółem	25.988			
w tym: kury	11.608			
gęsi	160			
kaczki	151			
indyki	14.166			

6.1.4. Gospodarka indywidualna.

Na terenie gminy znajduje się 1089 gospodarstw indywidualnych, ich strukturę wielkościową przedstawia tabela:

Tabela nr 34

Wielkość gospodarstw	Liczba gospodarstw	Powierzch. gospodarstw ha	% liczby gospodarstw	Udział procentowy pow. gosp.
Ogółem	1.089	14.791	100,00	100,0
do 1 ha	149	80	13,7	0,5
1-2 ha	56	106	5,1	0,7
2-3 ha	25	74	2,3	0,5
3-5 ha	48	239	4,4	1,6
5-7 ha	84	609	7,7	4,1
7-10 ha	158	1630	14,5	11,0
10-15 ha	257	3.748	23,6	25,3
15-20 ha	162	3289	14,9	22,2

20-30 ha	115	3.242	10,6	21,9
30-50 ha	30	1.196	2,8	7,6
50-100 ha	3	179	0,3	1,2
100-200 ha	1	137	0,1	0,9
200-300 ha	1	262	0,1	1,8

Średnia wielkość gospodarstwa w gminie wynosi 15,7 ha powierzchni ogólnej, w byłym województwie białostockim wynosiła 12,1 ha, a w województwie podlaskim 10,7 ha. Średnia ilość „działek” w gospodarstwie wynosi 3,9 (woj. białostockie 3,3), średnia powierzchnia działki 4,0 ha (b. białostockie 3,1 ha).

6.1.5. Wyposażenie rolnictwa w ciągniki i maszyny rolnicze.

Zasoby siły pociągowej w gminie w jednostkach pociągowych wynoszą ogółem 4.027, w tym: żywej 129 i mechanicznej 3.898. W przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych – ogółem 32, żywej – 1, mechanicznej 31, odpowiednio średnia woj. byłego woj. białostockiego wynosiła: 39, 2, 37.

- Gmina posiada nieco niższe zaopatrzenie w siłę pociągową.

Wyposażenie rolnictwa w ciągniki i ważniejsze maszyny rolnicze oraz samochody.

Tabela nr 35

Wyszczególnienie	Ilość sztuk
ciągniki	720
w tym: w gospodarstwach indywidualnych	714
samochody osobowe	416
ciężarowe do 2 ton	38
ciężarowe ponad 2 tony	9
przyczepy	73
kombajny zbożowe	45
kombajny ziemniaczane	14
rozsiwacze nawozów	302
rozrzutniki obornika	418
kosiarki ciągnikowe	388
kopaczki do ziemniaków	495
sadzarki do ziemniaków	316
przyczepy zbierające	70
prasy zbierające	93
opryskiwacze ciągnikowe	197
dojarki	170
schładzarki do mleka	73

Najwięcej ciągników około 30 % posiadają gospodarstwa średniej wielkości – grupa 10-15 ha – 213 ciągników.

6.1.6. Budynki w indywidualnych gospodarstwach rolnych.

Na terenie gminy w gospodarstwach indywidualnych znajdowało się 965 budynków mieszkalnych, 1017 budynków inwentarskich, 289 budynków wielofunkcyjnych i 781 stodół.

W większości są to budynki w dobrym stanie technicznym, sądząc po latach ich budowy. Budynki wg okresu budowy przedstawia tabela

Tabela nr 36

Wyszczególnienie	Budynki inwentarskie		Budynki wielofunkcyjne		Stodoły		Budynki mieszkalne	
	ilość	%	ilość	%	ilość	%	ilość	%
Wybudowane przed 1944 r.	106	10,4	27	9,3	64	8,2	217	22,5
1945-1960	265	26,1	73	25,3	202	25,9	313	32,4
1961-1970	227	22,3	60	20,8	208	26,6	154	15,9
1971-1980	245	24,1	61	21,1	210	26,9	149	15,4
1981-1990	125	12,3	56	19,4	82	10,5	100	10,4
1991-1996	49	4,8	12	4,2	15	1,9	32	3,3
Ogółem	1017	100,0	289	100,0	781	100,0	965	100,0

6.1.7. Obsługa rolnictwa

- a) obsługa finansowa: bank spółdzielczy,
  - b) zaopatrzenie i zbycie produkcji rolnej – Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”, skup mleka odbywa się przez zlewnie mleka w: Sidrze, Stomiance, Siekierce, Makowlanach, Poganicy, Jacowlanach, Siekierce, Biernikach, Zalesiu, Chwaszczewie,
  - c) usługi mechaniczne – prywatni właściciele maszyn rolniczych,
  - d) usługi weterynaryjne – lekarz weterynarii i punkt.
- Na terenie gminy w Zalesiu znajduje się zagroda prowadząca usługi agroturystyczne pod nazwą „U Wiecha”.

6.2. Przemysł i rzemiosło.

6.2.1. Przemysł.

Przemysł w gminie to: piekarnia w Sidrze, mieszalnia pasz GS i w Makowlanach – produkcja kurcząt firmy „Agromak” z Krypna.

6.2.2. Rzemiosło.

Na terenie gminy w 1998 r. było 47 zakładów rzemieślniczych są to:

- 12 zakładów usługowych zajmujących się projektowaniem, instalacjami, robotami budowlanymi i wykończeniowymi,
- 3 zakłady stolarskie i tapicerskie,
- 1 zakład naprawy samochodów,
- 3 ślusarskie,
- 6 zakładów prowadzących usługi przewozowe,
- 2 zakłady obsługujące rolnictwo,
- 1 zakład garbarski,
- 1 zakład kosmetyczno-fryzjerski,
- 1 zakład fotograficzny z kamerą video,
- 2 zakłady prowadzące usługi muzyczne.

6.3. Leśnictwo

Lasy w gminie zajmują powierzchnię 3.074 ha, z tego 1.814 ha czyli 59 % to lasy prywatne. Są to lasy o zróżnicowanym drzewostanie. Lasy należą do Nadleśnictwa Czarna Białostocka.

Lasy państwowe prowadzą gospodarkę w oparciu o plany urządzeniowe gospodarstwa leśnego, a prywatne o uproszczone plany urządzenia lasów poszczególnych obszarów wsi.

Funkcje gospodarcze lasów to produkcja wysokiej klasy surowca drzewnego, przede wszystkim na potrzeby właścicieli.

Pełnią też funkcję wodo- i glebochronną, krajobrazową, jak też są ostoją dzikiego ptactwa i zwierzyny.

7. Potencjał gminy Sidra i warunki życia mieszkańców na tle byłego województwa białostockiego i obecnego województwa podlaskiego

Tabela nr 37

l.p.	Wskaźniki, wielkości	Byłe województwo białostockie		Gmina Sidra	Udział gminy w woj. białostockim		Wojew. podlaskie	
		ogółem	tereny wiejskie		ogółem	wiejskie	ogółem	gm. w woj. podlaskim ogółem
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Powierzchnia w km ²	10.055	9.543	174	1,7	1,8	20.180	0,9
2.	Ludność	701.684	250.356	4.317	0,6	1,7	1.223.944	0,35
	w tym :kobiety	353.779	124.121	2.109	0,6	1,7	621.593	0,34
3.	Kobiety na 100 mężczyzn	105	98	982	93,5	100,2	103,2	95,2
4.	Gęstość zaludnienia M/km ²	70	26	25	35,7	96,2	61	41,0
5.	Przyrost naturalny na 1.000 ludności	-0,3	-3,7	-8,0	x	x	1,2	X
6.	Pracujący w gospodarce narodowej	146.249	20.634	236	0,2	1,1	227.667	0,1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
7	Bezrobotni	27.150	9.053	246	0,9	2,7	•	•
8	Ludność w wieku przedprodukcyjnym % jak wyżej	183.790 26,2	62.092 24,8	1.085 25,3	0,6 x	1,7 x	340.331 27,8	0,3 x
9	Ludność w wieku produkcyjnym % j.w.	405.144 57,7	130.801 52,2	2.205 51,3	0,5 x	1,7 x	695.148 56,8	0,3 x
10	Ludność w wieku poprodukcyjnym % j.w.	112.750 16,1	57.463 23,0	1.006 23,4	0,9 x	1,8 x	188.465 15,4	0,5 x
11	Ilość mieszkań na 1000 mieszkańców	324	323	324	100,0	100,3	304,8	106,3
12	Powierzchnia użytkowa mieszkań w tys. m ²	13.897,3	5.666,9	94,1	0,7	1,7	24.023,3	0,4
13	Ilość osób na izbę	0,83	0,84	0,89	107,2	106,0	•	•
14	Ilość m ² pow. użytł na 1 osobę	20,2	22,8	21,6	106,9	94,7	20,0	108,0
15	Liczba uczniów szkół podstawowych na 1000 mieszkańców	127,3	100,2	133,6	104,9	133,3	133,9	99,8
16	Liczba lekarzy na 10 tys. mieszkańców	29,3	4,2	4,6	15,7	109,5	24,3	18,9
17	Lekarze dentyści na 10 tys. mieszkańców	6,0	2,3	2,3	38,3	100,0	4,8	47,9
18	Księgozbiór w bibliotekach na 1000 mieszkańców	3.216	3.554	4.193	130,4	118,0	3.464	121,0
19	Czytelnicy na 1000 mieszkańców	163	108	131	80,4	121,3	•	•
20	Wypożyczalnia książek 1000 mieszkańców	3.661	2.596	3.498	95,5	134,7	•	•
21	Abonenci telefoniczni na 1000 M	221,4	108	40,9	37,9	18,5	198,4	20,6
22	Użytki rolne w ha w granicach administracyjnych	587.265	559.641	13.144	2,3	2,2	1.204.721	1,1
23	Plony zbóż podstawowych ndt/ha	24,4	23,5	22,0	93,6	90,2	•	•
	w tym: pszenicy	28,4	28,7	26,0	109,7	91,5	•	•
	żyto	21,6	21,4	20,0	93,5	92,6	•	•
24	Plony ziemniaków w ndt/ha	162	159	150	94,3	92,6	•	•
25	Bydło na 100 ha użytków rolnych	52,7	55,1	44,3	80,4	84,1	54	82,0
	w tym: krowy	26,5	27,9	20,1	72,0	75,8	•	•
26	Trzoda chlewna na 100 ha użytków rolnych	60,3	61,2	51,0	83,3	84,5	77	66,2
27	Lesistość - udział % w pow. ogólnej	32,0	32,6	17,7	x	x	29,3	60,4
28	Zużycie wody na 1 mieszkańca w m ³ /rok	31,6	14,8	5,8	39,2	18,4	•	•
29	Gęstość dróg publicz. o naw. ulepszonej w km/100 km ²	54,4	48,8	47,8	98,0	87,9	•	•
30	Gęstość dróg publicz. o nawierzchni ulepszonej w km/100 km ²	32,1	26,9	34,1	126,8	106,2	•	•
31	% zwodociagowanych wsi	•	65,3	39,3	60,2	•	•	•
32	% zwodociagowanych mieszkań	•	53,5	21,2	39,6	•	•	•
33	Dochody budżetu gmin w tys. zł	610.602,4	149.620,8	3.340,3	2,2	0,5	1.045.073	0,3
34	Wydatki budżetowe gmin w tys. zł	615.526,5	153.855,8	3.020,1	2,0	0,5	1.057.498	0,3

1	2	3	4	5	6	7	8	9
35	Wydatki na inwestycje w tys. zł	138.792,7	48012,4	412,0	0,9	0,3	252.742	0,2
36	Udział inwestycji w wydatkach % ogółem	22,5	31,2	13,6	x	x	24,0	x

- Uwaga: kropki oznaczają brak danych dla województwa podlaskiego.

8. STRUKTURA FUNKCJONALNA GMINY

8.1. Sieć osadnicza gminy i funkcje jednostek osadniczych.

Gminny zespół osadniczy charakteryzuje się równomiernym rozmieszczeniem niewielkich wsi bez rozwiniętych funkcji usługowych.

Koncentracja usług występuje w Sidrze.

Gmina w układzie administracyjnym dzieli się na 29 sołectw i posiada 50 miejscowości.

Pod względem systemu obsługi ukształtował się następujący system sieci osadniczej :

- 1) wieś Sidra pełni funkcje ośrodka rozwoju z podstawowym i gminnym programem usług dla mieszkańców a także usług administracyjno-gospodarczych i kulturalnych.
- 2) wsie Majewo Kościelne, Zalesie, Jacowlany są ośrodkami z podstawowymi usługami obsługi ludności i w zależności od sytuacji wsie te posiadają: zlewnie mleka, sklep, remizę straży pożarnej, szkołę, ujęcia wody),
- 3) wsie Racewo i Poganica są jednostkami osadniczymi o dodatkowych funkcjach (wydobycie kruszywa i posiadają nie funkcjonujące obiekty zabudowy przemysłowej).
- 4) Pozostałe wsie pełnią funkcję rolniczą i mieszkaniową.

8.2. Funkcjonowanie struktury przestrzennej gminy

Powiązania zewnętrzne gminy:

- linia kolejowa Sokółka – Augustów,
- droga wojewódzka Sokółka – Dąbrowa Białostocka,
- linia energetyczna Sokółka – Dąbrowa Białostocka.

8.3. Zagospodarowanie przestrzenne gminy

1) Osadnictwo gminy

- Układ przestrzenny osadnictwa w poszczególnych wsiach gminy charakteryzuje się tym, że większość wsi posiada zabudowę zwartą w układzie ulicowym.

Gmina składa się z 28 wsi sołeckich w tym 40 jest jednostek wiejskich i 23 kolonie.

Zabudowa kolonijna występuje we wsiach: Bierniki (kol. Zelwa); Chwaszczewo (kol. Majewo Kościelne); w. Holiki (kol. Klatka); w. Jałówka (kol. Jałówka, kol. Stefanowo); w. Jurasze (kol. Gudelisk) w. Kniaziówka (kol. Kniaziówka, kol. Szczerbowo, Zacisze) w. Ogrodniki (kol. Andrzejewo, Kuratowszczyzna) w. Podsutki (kol. Kalinówka, Kalwińszczyzna) w. Pohorany

(kol. Olchowiki, Krzysztoforowo) Sidra (kol. Dworzysk, Jakowla, Wandzin, Władysławowo) w. Zalesie (kol. Ludomirowo Putmowce); w. Wólka (kol. Wólka).

- Wielkość miejscowości sołeckich przedstawia się następująco:
do 100 mieszkańców – 8 wsi,
od 100 – 200 mieszkańców – 11 wsi,
powyżej 200 mieszkańców – 4 wsie
    wieś Sidra   - 738 mieszkańców.

2) Zagospodarowanie przestrzenne wsi Sidra

We wsi Sidra jako ośrodka gminnym w stanie istniejącym zagospodarowania przestrzennego wyodrębniają się następujące wykształcone strefy:

- centrum z zabytkowym układem przestrzennym z XVI wieku (rynek) oraz dominantą przestrzenną kościołem z 1705-1783 r.,
- tereny zieleni w dawnym rynku,
- tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej typu rolniczego z budynkami gospodarczymi, inwentarskimi oraz zabudowy zagrodowej na głębokich działkach i zabudowy jednorodzinnej – nowe osiedle na działkach normatywnych,
- tereny zabudowy przemysłowo-składowej (bazy, magazyny, piekarnia, mieszalnia pasz),
- tereny o funkcji turystycznej (2 zalewy, basen kąpielowy),
- obrzeżne tereny upraw polowych i łąk,
- usytuowana jest w dolinie rzeki: Sidry dopływ Biebrzy,
- skupiają się tu funkcje usługowe, administracyjne, handlowe, bankowości, oświaty, zdrowia, łączności i obiekty sakralne,
- układ przestrzenny zabudowy dostosowany do dotychczas sprawowanych funkcji społeczno-gospodarczych,
- na ukształtowanie przestrzenne mają wpływ znajdujące się w Sidrze ruiny zboru kalwińskiego oraz ruiny zamku.

8.4. Mieszkalnictwo

Podstawową formą budownictwa zabudowy mieszkaniowej w poszczególnych wsiach gminy jest zabudowa zagrodowa. Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i wielorodzinna występuje w Sidrze, Makowianach i Jacowianach. Z przeprowadzonych analiz wynika, że nie nastąpi potrzeba znacznego ilościowego wzrostu zasobów mieszkaniowych. Natomiast nastąpi potrzeba wymiany budynków w złym stanie technicznym, modernizacji oraz podniesienia standardu.

8.5. Dotychczasowe opracowania planistyczne - analiza terenów zagospodarowania przestrzennego:

- Obowiązujące plany miejscowe, które z dniem 31 grudnia 1999 r. Tracą moc prawną, zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym art. 67 (Dz. U. nr 15, poz. 139 z 1999 r.)

- 1) Gmina Sidra – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zatwierdzony uchwałą Nr 91/XXXV/84 Gminnej Rady Narodowej w Sidrze z dnia 28.II.1984 r. (Dz. Urz. WRN nr 6/84 poz. 42),
- 2) Aktualizacja – uchwała Nr IV/17/94 Rady Gminy w Sidrze z dnia 14 listopada 1994 r. (Dz. Urz. Woj. Białostockiego Nr 20, poz. 102 z 1994 r.),
- 3) Miejscowy plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego wsi Sidra – uchwała Nr XIII/49/90 GRN w Sidrze z dnia 24 kwietnia 1990 r. (Dz. Urz. W.B. Nr 14, poz. 214 z 1990 r.),
- 4) Zmiany:
  - uchwała Nr XXI/119/93 Rady Gminy w Sidrze z dnia 29 czerwca 1993 r. (Dz. Urz. Woj. Białostockiego Nr 10 poz. 62).

Plany miejscowe wykonane zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 15, poz. 139),

1. Zmiana dot.: oczyszczalni ścieków we wsi Sidra – uchwała Nr XXI/110/96 Rady Gminy w Sidrze z dnia 30 grudnia 1996 r. (Dz. Urz. Woj. Białostockiego Nr 2, poz. 8 z 1997 r.).
2. Zmiana dot.: terenów powierzchniowej eksploatacji surowców mineralnych we wsi Racewo i Poganica – uchwała Nr VII/36/99 Rady Gminy w Sidrze w dniu 27 kwietnia 1998 r. (Dz. Urz. Woj. Białostockiego Nr 20, poz. 318 z 1999 r.)

8.6. Analiza dotychczasowych ustaleń planistycznych.

Niezrealizowane tereny planistyczne:

Wieś Sidra:

- 1) tereny zabudowy jednorodzinnej ozn. symbolem 87 MN ok. 2,5 ha,
- 2) tereny zabudowy jednorodzinnej ozn. symbolami 89, 90, 2, 86, 88 MN ok. 6,0 ha,
- 3) tereny oczyszczalni ścieków ozn. symbolem 4 NOs i 13 NO,
- 4) tereny usług sportu i turystyki ozn. symb. 54 US, UT,
- 5) teren usług zdrowia ozn. symbolem 27 UZ

Na obszarze gminy:

- 1) w. Poganica teren stacji paliw ozn. 4 KSn,
- 2) w. Makowlany teren stacji paliw ozn. 10, 11, 12 KSn
- 3) w. Siekierka teren usług i gastronomii ozn. symb. 2 UG
- 4) w. Szostaki teren zabudowy letniskowej ozn. symb. 2 ZR ok. 1,0 ha,
- 5) w. Sidra kol. Jakowla teren zabudowy jednorodzinnej ozn. symbolem 9 MN ok. 2,0 ha.

Nie użytkowane obiekty i tereny:

- 1) tereny i obiekty szkolne we wsiach: Bierwicha, Siderka, Zalesie,
- 2) tereny i obiekty magazynowe występują we wsi Sidra ozn. symbolem 71, 72, 79 RUP (obiekty magazynowe),
- 3) tereny przemysłowe występują we wsi Racewo ozn. symbolem – 4 P.

9. KOMUNIKACJA

System komunikacyjny gminy Sidra stanowią:

- sieć drogowa,
- linia kolejowa,
- komunikacja autobusowa P.PKS.

9.1. Sieć drogowa

9.1.1. Struktura funkcjonalno-techniczna

9.1.1.1. Drogi wojewódzkie (byłe krajowe):

Nr 672 Korycin – Janów – Sokolany V klasy technicznej,
 Nr 673 Lipsk – Dąbrowa Białostocka – Sokołka IV klasy technicznej
 wg rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 1998 r. w sprawie
 ustalenia wykazu dróg krajowych i wojewódzkich (Dz. U. Nr 160, poz. 1071)
 regionalna, z dopuszczeniem kursowania pojazdów o nacisku 80 kN/oś.

9.1.1.2. Drogi powiatowe (byłe wojewódzkie)

Wg rozporządzenia Ministra Komunikacji z dnia 14 lipca 1986 r. w sprawie
 zaliczenia dróg do kategorii dróg wojewódzkich (Dz. U. Nr 30, poz. 151,
 załącznik Nr 1 z dnia 29 sierpnia 1986 r.) oraz art. 103 ustawy z dnia 13
 października 1998 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące
 administrację publiczną (Dz. U. Nr 133, poz. 872) na obszarze gminy są
 następujące drogi powiatowe:

03 107	Nowy Dwór – Kudrawka – Sidra – Makowlany,
03 110	Sidra – Słomianka,
03 114	Nowy Dwór – Kuźnica – Saczkowce – Kowale – Kuźnica
03 115	Droga 03 114 – Mieleszkowce Zalesiańskie – Litwinki – Bieniasze – Śniczany,
03 117	Sidra – Staworowo – Achrymowce – Popławce
03 118	Droga 03 117 – Mikielowszczyzna – Bierniki – Krzysztoforowo – droga 03 114,
03 119	Sidra – Śniczany – Racewo – Nowowola
03 120	Sokolany – Gliniszcz Wielkie – Zwierzany – droga 03 119
03 121	Droga 03 119 – Ogrodniki (Antonowo)
03 138	Zalesie – Długosielce,
03 161	Suchodolina – Sadowo – Nowinka – Romanówka – Holiki – Majewo Kościelne – Trzcianka – Bogusze – Sokołka
03 183	Janów – Kuplisk – Nowinka – Jałówka – Makowlany

9.1.1.3. Drogi gminne

Wg uchwały Nr XVI/ 105/86 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Białymstoku z dnia 21 października 1986 r. w sprawie zaliczenia dróg do kategorii dróg gminnych oraz lokalnych miejskich w województwie białostockim (Dz. Urz. Woj. Białostockiego Nr 12, poz. 140) oraz art. 103 ustawy z dnia 13 października 1998 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz. U. Nr 133, poz. 872) na obszarze gminy są następujące drogi gminne:

1	0347001	Sidra Bierwicha – Romanówka – Wólka – droga wojewódzka nr 161,
2	0347002	Romanówka – Klatka,
3	0347003	Wólka – Jałówka,
4	0347004	Chwaszczewo – granica gminy (Kamienica)
5	0347005	Słomianka – granica gminy (Reszkowce)
6	0347006	Jacowlany – Racewo – Poganica
7	0347007	Siderka – Szostaki granica gminy (Grzebień)
8	0347008	Siderka – Podsutki – Bierniki
9	0347009	Podsutki – droga wojewódzka nr 117
10	0347010	Droga wojewódzka nr 119 – Ogrodniki – Bieniasze – Zalesie
11	0347011	ulica bez nazwy we wsi Jacowlany
12	0347012	Staworowo – Pohorany – Bierniki
13	0347013	droga wojewódzka nr 117 – droga gminna nr 008
14	0347014	droga gminna nr 012 – Krzysztoforowo
15	0347015	ulica bez nazwy we wsi Makowlany
16	0347016	ulica bez nazwy we wsi Zalesie
17	0347017	ulica bez nazwy we wsi Ogrodniki
18	0347018	ulica bez nazwy we wsi Majewo Kościelne

Ulice we wsi Sidra

19	0347019	ulica Kalwińska
20	0347020	ulica Kościelna
21	0347021	ulica Krótka
22	0347022	ulica Kolejowa

23	0347023	ulica Radomska
24	0347024	ulica Rzeczna
25	0347025	ulica Rynek
26	0347026	ulica Szkolna
27	0347027	ulica Zielona

9.1.2. Charakterystyka stanów dróg technicznych.

9.1.2.1. Dróg krajowych (obecnie wojewódzkich)

Długość dróg i rodzaj nawierzchni przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 38

Nr drogi	Odcinek drogi		Długość km	Nawierzchnia twarda ulepszona, bitumiczna Km
	od km	do km		
672	22 + 870	23 + 830	0,960	0,960
673	22 + 000	34 + 700	12,700	12,700
		Razem	13,660	13,660

9.1.2.2. Drogi wojewódzkie (obecnie powiatowe)

Długość dróg i rodzaj nawierzchni przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 39

L.p.	Nr. drogi	Nazwa drogi	Długość drogi wg ewidencji (km)	Nawierzchnie twarde						Gruntowe ulepszone żwirem, żuzlem	Gruntowe naturalne
				nieulepszone		ulepszone					
				tluczniowe żwirowe 24cm	brukowe	powierzchnia utrwa.	bitumiczne		betonowe		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	03 107	Nowy Dwór – Kudrawka – Sidra - Makowlany	9,060					9,060			
2	03 110	Sidra – Słomianka	3,499		0,250	2,649	0,600				
3	03 114	Nowy Dwór – Kuścińce – Saczkowce – Kowale Kuźnica	2,000	2,000							
4	03 115	Droga 03 114 – Mieleszkowce Zalesiańskie – Litwinki, Bieniesze - Sniczany	1,400	1,400							
5	03 117	Sidra – Staworowo – Achrymowce – Popławce	9,000		2,400			6,600			
6	03 118	Droga 03 117 – Mikielowszczyzna – Biemiki – Krzysztoforowo – droga 03 114	5,300	2,250	1,050						2,000
7	03 119	Sidra- Sniczany – Racewo – Nowowola	13,004		2,038	6,066		2,650	1,300	0,950	
8	03 120	Sokolany – Gliniszcz Wielkie – Zwierzany – droga 03 119	3,325		0,450	1,425					1,450
9	03 121	Droga 03 119 – Ogrodniki (Antonowo)	0,350		0,050						0,300
10	03 138	Zalesie – Długosielce	2,000								2,000
11	03 161	Suchodolina – Sadowo – Nowinka – Romanówka Holiki – Majewo Kościelne – Trzcianka- Bogusze – Sokółka	8,000					8,000			
12	03 183	Janów – Kuplisk – Nowinka – Jałowka - Makowlany	8,000		0,500		6,300				1,200
Razem			64,938	5,650	6,738	10,140	6,900	26,310	1,300	0,950	6,950

9.1.2.3. Drogi gminne

Długość dróg i rodzaj nawierzchni przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 40

L.p.	Nr. drogi	Nazwa drogi	Długość drogi wg ewidencji (km)	Nawierzchnie twarde			Gruntowe naturalne
				nieulepszone		ulepszone	
				tluczniowe zwirowe 24cm	brukowe	bitumiczne A	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	0347001	Sidra Bierwicha – Romanówka – Wólka – droga wojewódzka nr 161	10,400	1,200	0,900	-	8,300
2	0347002	Romanówka - Klatka	0,600	-	-	-	0,600
3	0347003	Wólka – Jałówka	4,000	-	0,400	-	3,600
4	0347004	Chwaszczewo – granica gminy (Kamienica)	0,600	-	-	-	0,600
5	0347005	Słomianka – granica gminy (Reszkowce)	2,167	-	-	-	2,167
6	0347006	Jacowlany – Racewo - Poganica	4,000	-	2,600	-	1,400
7	0347007	Siderka – Szostaki granica gminy (Grzebień)	3,900	2,950	0,380	-	0,570
8	0347008	Siderka – Podsutki - Bierniki	7,200	-	-	-	7,200
9	0347009	Podsutki – droga wojewódzka nr 117	2,000	-	0,300	-	1,700
10	0347010	Droga wojewódzka nr 119 – Ogrodniki – Bieniasze - Zalesie	6,700	-	-	-	6,700
11	0347011	Ulica bez nazwy we wsi Jacowlany	2,700	-	-	-	2,700
12	0347012	Staworowo – Pohorany - Bierniki	4,600	0,500	-	-	4,100
13	0347013	Droga wojewódzka nr 107 – droga gminna nr 008	1,800	-	-	-	1,800
14	0347014	Droga gminna nr 012 - Krzysztoforowo	2,000	-	-	-	2,000
15	0347015	Ulica bez nazwy we wsi Makowlany	1,800	-	0,800	-	1,000
16	0347016	Ulica bez nazwy we wsi Zalesie	0,500	-	-	-	0,500
17	0347017	Ulica bez nazwy we wsi Ogrodniki	0,150	-	-	-	0,150
18	0347018	Ulica bez nazwy we wsi Majewo Kościelne	0,250	-	-	-	0,250
		Ulice we wsi Sidra					
19	0347019	Ulica Kalwińska	0,175	-	-	0,100	0,075
20	0347020	Ulica Kościelna	0,352	-	-	0,352	-
21	0347021	Ulica Krótka	0,243	-	0,243	-	-
22	0347022	Ulica Kolejowa	0,948	-	0,405	0,543	-
23	0347022	Ulica Radomska	0,126	-	-	-	0,126
24	0347024	Ulica Rieczna	0,143	-	0,143	-	-
25	0347025	Ulica Rynek	0,086	-	-	0,086	-
26	0347026	Ulica Szkolna	0,394	-	0,394	-	-
27	0347027	Ulica Zielona	0,250	-	0,250	-	-
		Razem w 1997 i 1998 r.	58,084	4,650	6,815	1,081	45,538

9.1.3. Charakterystyka ogólna układu drogowego gminy.

9.1.3.1. Długość dróg.

Długość dróg według stanu na dzień 31.12. 1997 r. i 31.12.1998 r. wynosiła: krajowych (obecnie wojewódzkich) Nr 672 i Nr 673 o twardej ulepszonej nawierzchni 13,66 km; wojewódzkich (obecnie powiatowych) 64,938 km; o

twardej nawierzchni 57,038 km (w tym utwardzonej 44,65 km) oraz gruntowych 7,9 km, gminnych 58,084 km; o twardej nawierzchni 12,546 km (w tym ulepszonej 1,081 km) oraz gruntowych 45,538 km.

9.1.3.2. Gęstość dróg.

Gęstość dróg o nawierzchni twardej i twardej ulepszonej według stanu na dzień 31.12.1997 r. i 31.12. 1998 r. wynosiła – 47,8 km/ 100 km². W 1997 r. w województwie białostockim 48,8 km/100 km² i 26,9 km/100 km², ogółem 54,4 km/100 km² i 32,1 km/100 km²).

9.1.3.3. Ruch drogowy.

Średni ruch drogowy w pojazdach rzeczywistych na dobę 9p/d) na drogach wynosił:

Nr 672	1990	1995
Korycin - Sokolany	350	500
Nr 673		
Dąbrowa Białostocka - Sokolany	1.100	1.400
Sokolany - Sokółka	1.300	2.100

Średni ruch drogowy na w/w drogach w gminie wynosił w 1990 r. – 775 p/d (w województwie białostockim 1.337 p/d, w kraju 2.280 p/d) oraz w 1995 r. – 1.125 p/d (w województwie białostockim 1.876 p/d, w kraju 3.227 p/d).

9.1.3.4. Wskaźnik motoryzacji w gminie i w województwie białostockim, liczony w samochodach osobowych na 1000 mieszkańców przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 41

Wyszczególnienie	Lata			Prognoza	
	1996	1997	1998	2005	2010
Wskaźnik motoryzacji w gminie	121	146	164	340	400
Ilość samochodów osobowych w gminie	536	634	703		

1	2	3	4	5	6
Ilość ludności w gminie	4.430	4.350	4.296		
Wskaźnik motoryzacji w województwie białostockim	167	169	182	263	310
Ilość samochodów osobowych w województwie białostockim	110.232	118.965	127.433	190.700	234.700
Ilość ludności w województwie białostockim	701.164	701.684	701.393		

9.2. Techniczne zaplecze motoryzacji

a) parkingi

Lokalizacja parkingów w m. Sidra:

- Urząd Gminy - 5 stanowisk,
- ul. Kościelna przy sklepach GS - 10 stanowisk,
- ul. Grodzieńska przy kościele - 5 stanowisk,
- ul. Zielona przy ośrodku zdrowia - 8 stanowisk

Razem - 28 stanowisk

b) stacje paliw

Na obszarze gminy istnieje 1 stacja paliw zlokalizowana w m. Sidra.

c) Zakłady naprawy pojazdów.

W gminie jest jeden zakład naprawy pojazdów zlokalizowany w Sidrze.

9.3. Kolej

Przez obszar gminy Sidra przebiega pierwszorzędna jednotorowa linia kolejowa Sokółka – Augustów – Suwałki – Trakiszki – granica państwa wg rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 września 1996 r. (Dz. U. Nr 112, poz. 538) zaliczona jest do linii kolejowych o znaczeniu państwowym. Stan techniczny torów jest dobry.

Długość linii na terenie gminy wynosi około 12,7 km. Gęstość sieci wynosi 7,3 km/ 100 km² (w byłym województwie białostockim 5,6 km/100 km²) Obsługa podróżnych odbywa się na stacjach: Racewo i Sidra,

Przewóz towarów i pasażerów w województwie i kraju przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 42

Przewóz	towarów w tys. ton					pasażerów w tys.				
	1990	1993	1995	1996	1997	1990	1993	1995	1996	1997
w województwie	5072	2916	1917	2836	3979	6200	3629	5811	5914	5957
w kraju	278139	212139	224346	222346	226200	787510	540086	465059	433476	416638

9.4. Komunikacja autobusowa PPKS

Obszar gminy Sidra obsługiwany jest następującymi liniami:

1522	Sokółka – Janów – Korycin
1523	Sokółka - <u>Sidra</u> – Słomianka – Dąbrowa Białostocka
1524	Dąbrowa <u>Reszkowce</u> Białostocka- Bogusze - Sokółka
1531	Sokółka - <u>Kuźnica</u> Sidra – Siderka – Nowy Dwór – Ponarlica
1533	Białystok – Sokółka – Dąbrowa Białostocka – Lipsk - <u>Wołkusz</u> Augustów

W ostatnich latach występował ciągły spadek przewozu pasażerów w województwie białostockim i kraju, co przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 43

Przewóz pasażerów w mln	Lata					
	1990	1992	1994	1995	1996	1997
w województwie	35,5	26,5	21,6	18,8	16,8	16,3
w kraju	2.084,7	1.513,1	1.215,3	1.131,3	1.085,4	1.065,4

9.5. Ocena funkcjonowania komunikacji

Z analizy układu dróg publicznych – prawnie usankcjonowanych wynika, że nie zapewnia on obsługi niektórym jednostkom osadniczym.

W celu poprawienia tej sytuacji proponuje się zaliczyć do dróg gminnych następujące drogi:

- ulice we wsi Jałówka nie leżące w ciągu dróg publicznych,
- Jałówka – granica gminy (Nowowola).

Z przedstawionych danych w pkt. 9.1.3.2. wynika, że gęstość dróg w gminie o nawierzchni twardej była mniejsza o 2 % natomiast o nawierzchni twardej ulepszonej była większa o 26,8 % od gęstości dróg zamieszkanych w województwie białostockim. Na takie wyniki miały wpływ drogi: krajowa, wojewódzka i powiatowe. Stan techniczny dróg gminnych jest niezadawalający, ponieważ dróg o nawierzchni twardej było tylko 21,6 % i twardej ulepszonej 1,9 % a dróg gruntowych aż 78,4 %.

Z porównania przepustowości dróg przy poziomie swobody ruchu D wynoszącym 1050 P/h przy szerokości jezdni 6 m z natężeniami ruchu w 1995 r. Wynoszącymi na drogach Nr 672 – 47 P/h ($0,095 \times 500 = 47$) i Nr 673 – 199 P/h ($0,095 \times 2.100 = 199$) wynika, że istniejące przekroje dróg posiadają duże rezerwy przepustowości.

Do oceny zaspokojenia potrzeb w zakresie parkingów, stacji paliw i zakładów naprawy samochodów przyjęto następujące wskaźniki:

- miejsca krótkiego postoju w Sidrze w ilości 16,3 stanowisk na 1000 mieszkańców,
- 1 stacja paliw o 4÷6 dystrybutorach może obsłużyć 5.000 samochodów,
- 1 stanowisko obsługowo-naprawcze na 300÷400 samochodów.

Potrzeby w zakresie krótkiego postoju w Sidrze szacuje się na $0,0163 \times 738 + 0,1 \times 0,0163 \times 3.579 = 12 + 6 = 18$ stanowisk przy istnieniu 28 stanowisk uważa się, że potrzeby w tym zakresie są zaspokojone.

Istniejąca stacja paliw aktualnie zaspakaja potrzeby na paliwo. Przy przyjętym wskaźniku na stanowiska obsługowo-naprawcze w gminie aktualnie potrzeby szacuje się na 4÷6 stanowisk. W związku z czym należałoby stworzyć warunki do powstania w gminie tych usług.

Przy przyjętym standardzie dostępności 2 km do przystanku, w projekcie studium zagospodarowania przestrzennego województwa białostockiego, wieś Zwierzany znajduje się poza przyjętym promieniem obsługi.

10. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

10.1. Elektroenergetyka

10.1.1. Elementy systemu elektroenergetycznego

Źródłem zasilania w energię elektryczną gminy są stacje transformatorowo-rozdzielcze – RPZ 110/15 kV w Dąbrowie Białostockiej i Sokółce – poprzez układ sieci SN 15 kV.

Istniejące źródła w pełni pokrywają zapotrzebowanie mocy i energii elektrycznej gminy. Ze względu jednak na rozległą sieć i znaczne odległości od punktów zasilania (w rozdzielni RPZ) – dostarczana energia jest „słabej” jakości tzn. występują duże spadki napięć i znaczne przerwy dostaw energii w czasie awarii a także mały stopień pewności zasilania.

Obecnie główny układ zasilający gminę stanowią linie SN 15 kV relacji:

- Sokółka – Dąbrowa Białostocka,
- Kuźnica – Dąbrowa Białostocka,
- Korycin – Dąbrowa Białostocka.

Pozostałe linie SN 15 kV stanowią odgałęzienia od w/w linii. Bezpośrednia obsługa odbiorców jest poprzez układ linii NN.

Miejscowość Sidra zasilana jest z magistrali Sokółka – Dąbrowa Białostocka poprzez dwie linie SN 15kV – zasilające Mieszalnię Pasz. Układ zasilający jest niekorzystny dla odbiorców w m. Sidra uniezależnienie zasilania Sidry od Mieszalni Pasz, poprzez zamknięcie pierścienia (odc. SN 15 kV łączący istniejące linie SN 15 kV w okolicach osiedla zabudowy jednorodzinnej z istniejącą linią Sokółka – Dąbrowa Białostocka)) poprawiłoby zaistniałą sytuację zasilania..

Na terenie gminy zlokalizowanych jest 68 stacji transformatorowych słupowych oraz 1 wieżowa, w tym w ośrodku gminnym: 7 słupowych i 1 wieżowa.

Sieć SN 15 kV i NN na terenie całej gminy ma zróżnicowany stan techniczny. W ramach reelektryfikacji został dokonany przegląd urządzeń na terenie gminy.

Zestawienie zakładanych prac przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 44

l.p.	Nazwa miejscowości	Stacja transformatorowa		Linie elektroenergetyczne SN (zasilające stacje), NN (obw. wychodzące ze stacji)	
	Nr stacji transformatorowej	do przeniesienia	do remontu	SN	NN
1.	Słomianka Nr 557		1	+	+
2.	Siekierka Nr 38	1			+
3.	Słomianka II Nr 512		1	+	+
4.	Słomianka III Nr 513		1	+	+
5.	Jurasze Nr 828		1		+
6.	Jurasze Nr 829	1		+	+
7.	Poganica Nr 323	1			+
8.	kol. Bieniasze Nr 799	1		+	+
9.	Śniczany Nr 814	1		+	+
10.	Śniczany Nr 815		1	+	+
11.	Jurasze Nr 800	1			+
	Ogółem	6	5	7	11

10.1.2. Ocena dotychczasowego rozwoju systemu elektroenergetycznego oraz główne problemy do rozwiązania.

Podstawowym problemem do rozwiązania jest zsynchronizowanie potrzeb wynikających z zagospodarowania przestrzennego i jego rozwoju w poszczególnych obszarach gminy z możliwościami systemu elektroenergetycznego. W obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Sidra wyznaczono teren pod budowę stacji transformatorowo-rozdzielczej RPZ 110/15 kV oraz pas terenu rezerwowany pod linie WN 110 kV projektowane do zasilania w/w stacji oraz wyjścia liniowe SN 15 kV.

Analizując stan istniejący systemu elektroenergetycznego gminy Sidra i przyległych gmin można stwierdzić, że zakładana inwestycja (budowa RPZ-tu) ma racje bytu – jako inwestycja przyszłościowa. Na okres najbliższych 10-ciu lat, przy utrzymaniu dotychczasowego przyrostu zapotrzebowanej mocy należy liczyć się z koniecznością budowy poszczególnych stacji transformatorowych wraz z odcinkami zasilającymi linii SN 15 kV i NN w miejscach zwiększonego zapotrzebowania.

Dotyczyć to będzie zarówno ośrodka gminnego jak i odbiorców na terenie gminy.

10.2. Gazownictwo

Gmina Sidra jest niezgazyfikowana „Studium programowe możliwości rozwoju gazyfikacji województwa białostockiego” – wykonane w 1995 r. przez Gazoprojekt Wrocław – przewiduje gazyfikację gminy Sidra w 2005 r.

Od czasu wykonania tego studium, zmieniły się uwarunkowania zasilania zakładanego układu sieci gmin północnych byłego województwa białostockiego. Do chwili obecnej nie ma przesądzeń co do nowego układu zasilającego.

Wobec powyższego zasadnym jest preferowanie wykorzystania jako nośnika energii gazu płynnego propan-butan.

10.3. Ciepłownictwo

10.3.1. Charakterystyka stanu istniejącego

Na terenie gminy istnieje 8 większych źródeł wytwarzania energii cieplnej, obsługujących budynki głównie użyteczności publicznej. Są to:

Tabela nr 45

I.p.	Obiekt	Moc kotła	Typ kotła	Rodzaj paliwa
1.	Bank Spółdzielczy w Sidrze	40 kW	Viesman T 40 x 1	olej opałowy
2.	Lecznica zwierząt w Sidrze	brak danych	kocioł stalowy	węgiel
3.	Osiedle mieszkaniowe PGR w Makowlanach	80-95 kW	De Dietrich 61 207 E	olej opałowy
4.	Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” restauracja i pawilon handlowy w Sidrze	6 m ² pow. grzejnej kotła	ESKA	węgiel
5.	Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” w Sidrze mieszalnia pasz w Sidrze	2,5 m ² pow. grzejnej kotła	Kocioł stalowy	węgiel
6.	Piekarnia w Sidrze	brak danych	1 parowy	brak danych
7.	Zakład Obsługi Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Sidrze	60 kW	2 x UKS - 3164	
8.	Budynek Urzędu Gminy w Sidrze	2 x 165 kW	Torus T-Ks	olej opałowy

W zabudowie mieszkaniowej dominującym rozwiązaniem są lokalne kotłownie na paliwo stałe.

10.3.2. Ocena stanu istniejącego

Istniejące źródła ciepła pokrywają zapotrzebowanie odbiorców. Praca ich jednak na paliwie stałym przyczynia się do zanieczyszczenia środowiska. Szansą na poprawę tego stanu rzeczy jest przejście na paliwa ekologiczne takie jak olej opałowy lub gaz.

Pozytywnym zjawiskiem jest zastosowanie już w 3-ch kotłowniach oleju opałowego jako paliwa. Powinno dążyć się do kontynuacji tych zmian. Problemem do rozwiązania w zakresie ciepłownictwa są duże straty ciepła w konstrukcjach budynków oraz nisko sprawne kotłownie.

10.4. Telekomunikacja

10.4.1. Stan telekomunikacji w gminie – struktura systemu

System telekomunikacyjny gminy składa się z::

- centrali automatycznej analogowej typu SPC – 100 M zlokalizowanej w budynku TP S.A. (przy Urzędzie Gminnym),
- linii kablowych miedzianych relacji Sokółka – Sidra – Dąbrowa Białostocka,
- linii abonenckich na obszarze całej gminy.

10.4.2. Dane liczbowe systemu w latach 1990 - 1997

Tabela nr 46

Lata	ilość central		pojemność central		ilość abonentów		Wskaźnik nasycenia na 100 osób	Ilość zaległych wniosków
	ręcznych	automatycznych	ręcznych	automatycznych	central ręcznych	central automat.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1990	2		113		107		2,41	
1995	1	1	17	192	13	161	3,88	61
1997		1		192		178	4,09	

Wskaźnik nasycenia na 100 osób wynosił w 1997 r.

w Polsce	-	16,12,
w województwie	-	22,14,
w gminie Sidra	-	4,09.

Stan telekomunikacji w gminie od 1997 r. nie uległ radykalnej poprawie.

10.4.3. Ocena systemu

Jak wynika z przytoczonych wyżej danych stan telekomunikacji w gminie nie jest zadowalający. Pracująca obecnie centrala automatyczna nie jest włączona w wojewódzki system linii światłowodowych oraz ma ograniczoną pojemność.

Obecne połączenia istniejącej centrali linią kablową miedzianą daje też ograniczenia w rozbudowie systemu.

Stan istniejącej sieci abonenckiej jest zróżnicowany. Generalnie zachodzi potrzeba wraz z uruchomieniem centrali cyfrowej i wybudowaniem połączeń światłowodowych – budowa linii rozdzielczych i abonenckich kablowych w większości wsi na obszarze całej gminy.

Na w/w inwestycje wykonane zostały już projekty budowlane. Realizacja tych zamierzeń pozwoli na dostosowanie systemu do obowiązujących standardów.

10.5. Zaopatrzenie w wodę.

10.5.1. Ogólna charakterystyka systemu zaopatrzenia w wodę.

W gminie Sidra sieć osadniczą tworzy 40 miejscowości wchodzących w skład 29 sołectw (wsi). Na koniec 1997 r. zwodociągowanych było 10 wsi, co stanowi 34,5 % ogółu wsi, znacznie poniżej średniej województwa białostockiego wynoszącej 65,3 %. Długość sieci wodociągowej (bez przyłączy do budynków) wynosiła 29,7 km, do której podłączonych było 259 budynków mieszkalnych.

Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca wynosiło 5,8 m³/rok (15,9 dm³/d) poniżej średniej województwa białostockiego wynoszącej 14,8 m³/r (40,5 dm³/d).

W 1998 roku w zwodociągowanych wsiach podłączono 12 budynków mieszkalnych.

Zaopatrzenie w wodę mieszkańców 9 wsi odbywa się z dwóch ujęć wody i stacji uzdatniania stanowiących własność Gminy Sidra, a eksploatowanych przez Zakład Obsługi Komunalnej i Mieszkaniowej w Sidrze, znajdujących się w miejscowościach:

- Sidra – zaopatruje w wodę wieś Sidrę,
- Makowlany – zaopatruje w wodę 9 wsi : Jacowlany, Racewo, Poganicę, Makowlany, Holiki, Chwaszczewo, Majewo, Jałówkę i Ramanówkę.

Budynki wielorodzinne na kolonii Krzysztoforowo zaopatrywane są w wodę z wodociągu zakładowego w Krzysztoforowie Gospodarstwa Mieszkaniowego Zasobu Skarbu Państwa w Makowlanach, budynek wielofunkcyjny w Racewie ze studnią usytuowaną w Zakładzie Prefabrykatów.

W 19 wsiach: Bieniasze, Bierniki, Bierwicha, Jurasze, Kniaziówka, Nowinka, Ogrodniki, Podsutki, Pohorany, Potrubowszczyzna, Siderka, Siekierka, Słomianka, Staworowo, Szostaki, Śniczany, Wólka, Zalesie i Zwierzany mieszkańcy zaopatrują się w wodę z wodociągów lokalnych i studni kopanych. We wsiach tych zamieszkuje około 43,7 % ludności gminy.

10.5.2. Rozwój scentralizowanych systemów zaopatrzenia w wodę.

Zwodociągowanie gminy od 1985 r. przedstawia tabela.

Tabela nr 47

Wyszczególnienie	Stan na koniec roku									
	1985	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Długość sieci wodociągowej w km	5,1	9,6	9,6	11,7	11,7	11,7	29,7	29,7	29,7	29,7
Połączenia wodociągowe do budynków mieszkalnych szt.	81	163	163	172	172	171	244	247	247	259
Ilość wsi zwodociągowanych	4	4	4	4	4	4	10	10	10	10

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
% zwodociągowanych wsi	13,8	13,8	13,8	13,8	13,8	13,8	34,5	34,5	34,5	34,5	
Zużycie wody wodociągowej w gospodarstwach domowych w tys. m ³ /r	113,4	126,7	26,3	28,0	21,8	26,4	28,8	28,8	25,3	x	
Zużycie wody wodociągowej w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	m ³ /r	23,0	27,7	5,8	6,3	4,8	5,9	6,4	6,5	5,8	x
	dm ³ /d	63,0	75,9	15,9	17,2	13,1	16,2	17,5	17,7	15,9	x

W latach 1985-1994 była prowadzona rozbudowa sieci wodociągowej we wsiach zwodociągowanych. W 1995 r. zwodociągowano 6 wsi i stan ten utrzymuje się do końca 1998 r. Odsetek zwodociągowanych miejscowości wzrósł z 13,8 % w 1994 do 34,5 % w 1998 roku.

10.5.3. Stan zwodociągowania poszczególnych wsi w gminie na koniec 1998 r.

Tabela nr 48

Nazwa wodociągu	Miejscowość podłączona do danego wodociągu	Długość sieci wodociągowej (bez przyłączy) km	Połączenia prowadzące do bud. mieszk. szt.	% mieszkań podłączonych do sieci wodociągowej.
1	2	3	4	5
Wodociąg Sidra	Sidra	4,8	80	44,4
Wodociąg Makowlany	Jacowlany	1,5	34	42,0
	Racewo	2,0	36	47,4
	Poganica	0,5	21	52,5
	Makowlany	5,5	36	34,6
	Holiki	2,2	10	45,5
	Chwaszczewo	2,0	11	26,2
	Majewo	2,8	4	66,7
	Jałówka	4,2	8	14,3
	Romanówka	2,3	11	40,7
		23,0	173	
Ujęcie zakładowe w Krzysztoforowie Gospodarstwa Mieszkaniowego Zasobu Skarbu Państwa w Makowlanach Racewo	Krzysztoforowo	1,9	6	68,4
Ogółem zwodociągowane miejscowości		29,7	259	39,4

W zwodociagowanych wsiach tylko około 40 % mieszkań podłączonych jest do sieci wodociągowej. Wskaźnik ten kształtuje się od 14,3 % w Jałowie do 68,4 % na kolonii Krzysztoforowo.

10.5.4. Charakterystyka ujęć i stacji uzdatniania wodociągów wiejskich.

1) Wodociąg wiejski Sidra

Ujęcie wód podziemnych z utworów czwartorzędowych we wsi gminnej Sidra składa się z dwóch otworów studziennych znajdujących się na działce stacji wodociągowej: studnia SW-1 o głębokości 53,5 i wydajności eksploatacyjnej $Q = 33,8 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $s = 20,3 \text{ m}$, studnia SW-2 o głębokości 54,5 m i $Q = 33,8 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $s = 20,9 \text{ m}$.

Zasoby ujęcia zostały zatwierdzone w kat. „B” dla ujęcia jednootworowego (SW-1) w wysokości $Q = 33,8 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $s = 20,3 \text{ m}$.

Studnie wiercone ujmują do eksploatacji II warstwę wodonośną o miąższości 18 m – 23 m zbudowaną z piasków drobnoziarnistych, izolowaną od powierzchni terenu mięszszym kompleksem utworów słabo przepuszczalnych – zwięzłych (SW-1 – 26 m ilów zastoiskowych pylasto-piaszczystych z wkładkami marglistymi w spagu i SW-2 – 22 m piasków pylastych z wkładkami ilów zwartych).

Warstwa ta charakteryzuje się napiętym zwierciadłem wody stabilizującym się na głębokości około 1 – 2 m p.p.t.

Woda z otworów studziennych poza przekroczoną zawartością jonów żelaza ($1,1 - 1,3 \text{ mg Fe/dm}^3$) posiada korzystny skład fizyko-chemiczny i stan bakteriologiczny.

Urządzeniami do poboru i uzdatniania wody są:

- pompa typu HEBE 65 x 6 z silnikiem o mocy 10 kW (SW-1),
- pompa typu G-60-VIII o mocy 5,5 kW,
- 2 hydrofory o pojemności $2,0 \text{ m}^3$ każdy,
- 2 odżelaziacze $\varnothing 1200$ z mieszaczami wodno-powietrznymi $\varnothing 400 \text{ mm}$,
- 2 sprężarki typu WAN-K (podstawowa) i WAN-CE (awaryjna),
- chlorator C-52,
- 2 wodomierze skrzydełkowe $\varnothing 80 \text{ mm}$.

Stacja wodociągowa pracuje w układzie jednostopniowego pompowania.

2) Wodociąg wiejski Makowlany

Ujęcie wód podziemnych z utworów czwartorzędowych w Makowlanach składa się z dwóch otworów studziennych:

SW-2 o głębokości 82 m i wydajności eksploatacyjnej $Q = 41 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $s = 7,4 \text{ m}$.

SW-3 o głębokości 93 m i $Q = 82 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $s = 10,5 \text{ m}$.

Zasoby ujęcia zostały zatwierdzone w kat. „B” dla ujęcia dwuotworowego, eksploatowanego w systemie otwór podstawowy + otwór awaryjny, w wysokości $Q = 82 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $s = 10,5 \text{ m}$.

Studnie wiercone ujmują do eksploatacji warstwę wodonośną izolowaną od powierzchni terenu miększym kompleksem utworów słabo przepuszczalnych – zwięzłych (SW-2 – 49,5 m glin zwałowych i 2 m pyłów ilastych, SW-3 – 70 m glin zwałowych). Zwierciadło wody ma charakter napięty i stabilizuje się na głębokości 13,6 – 15,5 m p.p.t.

Woda z otworów studziennych poza przekroczoną zawartością jonów żelaza – 1 mg Fe/dm³ posiada korzystny skład fizyko-chemiczny i stan bakteriologiczny.

Urządzeniami do poboru i uzdatniania wody są:

- pompa głębinowa typu G-C 5.05 – SG MJ – 18F(SW-2),
- pompa głębinowa typu G-C 5.09-SGMx-18 (SW-3),
- 5 hydroforów o pojemności 4 m³ każdy,
- 4 odżelaziacze Ø 1400 mm z mieszaczami wodno-powietrznymi Ø 400 mm,
- 2 sprężarki typu WAN-ES,
- wodomierz sprzężony typu MZ-150/IS-80.

Stacja wodociągowa pracuje w układzie jednostopniowego pompowania.

10.5.5. Pozwolenia wodnoprawne i ustalone strefy ochronne ujęć wody.

Gmina Sidra posiada pozwolenia wodnoprawne na eksploatację urządzeń i pobór wody wydane przez Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku:

- decyzja Nr OS.II.6210/97/95 z dnia 14 września 1995 r., ważna do dnia 30.09.2005 r., dotyczy wodociągu Sidra, ustala strefę ochrony bezpośredniej w promieniu 8 m wokół każdej studni. Strefa ochrony pośredniej nie jest wymagana z uwagi na korzystne warunki hydrogeologiczne w aspekcie ochrony wód,
- decyzja Nr OS.II.6210/96/95 z dnia 12 września 1995 r., ważna do 30.09.2005 r., dot. wodociągu Makowlany, ustanawia strefę ochrony bezpośredniej w promieniu 8 m wokół każdej studni. Strefa ochrony pośredniej nie jest wymagana.

Na terenie ochrony bezpośredniej należy zapewnić:

- odprowadzenie wód opadowych w taki sposób, aby nie mogły one przedostać się do urządzeń służących do poboru wody,
- zagospodarowanie terenu zielenią,
- szczelne odprowadzenie poza granicą strefy ochronnej ścieków z urządzeń sanitarnych przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy urządzeniach służących do poboru wody,
- ograniczenie do niezbędnych potrzeb przebywanie osób nie zatrudnionych stale przy urządzeniach służących do poboru wody.

10.5.6. Analiza wykorzystania istniejących ujęć wody wodociągów wiejskich.

Wodociągi wiejskie w gminie pracują w układzie jednostopniowego pompowania wody i wydajność ujęcia powinna zapewnić maksymalne godzinowe pobory wody.

Z uwagi na brak danych dotyczących poboru wody w latach poprzednich analizę wykorzystania poszczególnych ujęć wody oparto o produkcję wody z I półrocza 1999 r.

Tabela nr 49

Wyszczególnienie	Wodociąg Sidra	Wodociąg Makowlany
Pobór wody z ujęcia w I półroczu 1999 r. m ³	9.412	23.308
Pobór wody z ujęcia średnio dobowy m ³ /d	52,0	128,8
Pobór wody z ujęcia maksymalny godzinowy m ³ /h	7,0	17,5
Zatwierdzone zasoby ujęcia wody m ³ /h	33,8	82,0
Wykorzystanie zatwierdzonych zasobów przy rozbiórce wody maksymalnym godzinowym %	20,7	21,3

Wykorzystanie zatwierdzonych zasobów ujęć wiejskich wodociągów w godzinach maksymalnego poboru w I półroczu 1999 r. wynosiło 20,7 % w Sidrze i 21,3 % w Makowlanach. Należy jednak zaznaczyć, że wydajność ujęcia w Sidrze wynosząca 8 dm³/s nie zabezpiecza wymaganego zapotrzebowania przeciwpożarowego 10 dm³/s.

Ujęcie to nie posiada również zbiorników wyrównawczych, które mogłyby pokryć to zapotrzebowanie.

10.5.7. Zakładowe ujęcia wody podziemnej.

Na terenie gminy Sidra zakładowe ujęcia wody oparte o studnie wiercone posiadają:

- 1) mieszalnia pasz w Sidrze – 1 studnia o głębokości 55 m i wydajności eksploatacyjnej $Q = 59,0 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $s = 3,4 \text{ m}$,
- 2) stacja kolejowa PKP w Sidrze – 1 studnia o głębokości 59,3 m i wydajności eksploatacyjnej $Q = 59 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $s = 13 \text{ m}$,
- 3) stacja kolejowa PKP w Racewie – 1 studnia o głębokości 22,7 m i $Q = 26 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $s = 3,6 \text{ m}$,
- 4) żwirowania w Racewie – 2 studnie : SW-2 i SW-3 o głębokości 32 m każda i zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych $Q = 95 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $s = 2,6 \text{ m}$,
- 5) zakład prefabrykatów w Racewie – 1 studnia głębokości 34 m i $Q = 18,15 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $s = 7,22 \text{ m}$,
- 6) szkoła podstawowa w Majewie – 1 studnia o głębokości 57,0 m i $Q = 12,6 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $s = 9,8 \text{ m}$,
- 7) Gospodarstwo Mieszkaniowe Zasobu Skarbu Państwa w Makowlanach ujęcie w Krzysztoforowie – 2 studnie : SW-1A o głębokości 78,0 m, SW-2 o głębokości 76,0 m i zatwierdzonych zasobach $Q = 54 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $s = 6,2 \text{ m}$ — zaopatruje w wodę 6 budynków mieszkalnych.

10.5.8. Ogólna ocena zaopatrzenia gminy w wodę.

Zaopatrzenie gminy w wodę w oparciu o scentralizowane systemy wodociągowe należy uznać za niewystarczające. Około 56 % mieszkańców może korzystać z wody wodociągowej, gdyż taki odsetek ludności mieszka w zwodociagowanych miejscowościach. 44 % mieszkańców zaopatruje się w wodę z ujęć lokalnych, w większości ze studni kopanych, w których jakość wody niejednokrotnie nie odpowiada normom wody pitnej, a zasoby są ograniczone i nie w pełni zaspakajają potrzeby gospodarcze i bytowo-socjalne.

Wydajność ujęcia wody wodociągu Makowlany znacznie przekracza aktualne pobory wody i zabezpiecza zapotrzebowanie przeciwpożarowe i wykorzystując je można zwodociagować jeszcze część miejscowości w gminie. Wydajność ujęcia wody wodociągu Sidra nie zabezpiecza przeciwpożarowego zaopatrzenia w wodę ustalonego w nowej Normie Polskiej PN-B-02865 w ilości 10 dm³/s lub zapas wody w zbiornikach 100 m³.

Rozwój scentralizowanych systemów zaopatrzenia w wodę jest sprawą ważną, gdyż braki w poborze wody odpowiadającej normom sanitarnym i w ilości pokrywającej pełne potrzeby mieszkańców i sfery gospodarczej stanowi barierę w rozwoju gminy.

10.6. Odprowadzenie i oczyszczenie ścieków sanitarnych.

10.6.1. Charakterystyka stanu istniejącego.

Na terenie gminy lokalna kanalizacja sanitarna znajduje się w Krzysztoforowie o długości 1,0 km, do której podłączonych jest 6 budynków mieszkalnych i Makowlanach o długości 1,1 km do której podłączonych jest również 6 budynków mieszkalnych. Ścieki odprowadzane są do osadników.

Scentralizowane systemy kanalizacji sanitarnej nie występują. We wszystkich miejscowościach ścieki gromadzone są w urządzeniach lokalnych i wywożone na wylewisko znajdujące się przy gminnym wysypisku.

10.6.2. Ogólna ocena gospodarki ściekowej.

Stan gospodarki ściekowej na terenie gminy Sidra należy ocenić jako nie zadowalający. Ścieki gromadzone w zbiornikach, które często nie są szczelne mogą powodować negatywny wpływ na środowisko w postaci skażenia gleby i wód podziemnych.

10.7. Gminne wysypisko odpadów stałych.

Gminne wysypisko odpadów stałych oddane do eksploatacji w 1996 r. zlokalizowane jest na północnym wschodzie od Sidry w odległości około 1 km od granicy zabudowań osady.

Wysypisko zajmuje powierzchnię 9.050 m², z tego do bezpośredniego składowania odpadów przeznaczono 3.500 m². Całkowita pojemność użytkowa wynosi 9.600 m³, w tym 8.200 m³ odpady i 1.400 m³ objętość warstwy izolacyjnej.

Okres użytkowania wysypiska określono w dokumentacji na około 20 lat.
Na wysypisku wykonano:

- uszczelnienie atestową folią dna i skarp komory składowania,
- rów opaskowy do odprowadzenia wód powierzchniowych,
- drenaż do odprowadzenia odcieków,
- zbiornik odcieku,
- zbiornik wód opadowych i p.poż.,
- plac manewrowy,
- brodzik dezynfekcyjny,
- drogi wewnętrzne,
- składowisko surowców wtórnych z czterema przegrodami,
- pawilon administracyjno-socjalny,
- suchy ustęp,
- ogrodzenie z siatki wysokości 2,0 m.

Strefa ochronna wokół wysypiska z wylewiskiem ustalono w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy wynosi 1000 m, a ustalona dla wysypiska w dokumentacji projektowej 500 m. W obszarze strefy występuje ograniczenie upraw warzyw, plantacji truskawek i innych roślin przeznaczonych do spożycia w stanie surowym, lokalizacji nowych budynków przeznaczonych na stały pobyt ludzi oraz zbioru runa leśnego.

Ilość odpadów nagromadzonych na wysypisku wynosi 470 t. Co stanowi około 10 % wypełnienia jego całkowitej pojemności.

Przy nowo wybudowanym wysypisku znajduje się wylewisko nieczystości płynnych oraz stare zamknięte wysypisko.

10.7.2. System gromadzenia, wywozu i unieszkodliwiania odpadów stałych.

We wszystkich wsiach w gminie ustawione są pojemniki na odpady stałe. Zbiórka odpadów odbywa się nie selektywnie. Wywozem odpadów na gminne wysypisko zajmuje się Zakład Obsługi Komunalnej i Mieszkaniowej w Sidrze. Wysypisko gminne na stały dozór, który pełni pracownik w/w Zakładu. Eksploatacja wysypiska prowadzona jest zgodnie z wytycznymi ustalonymi w dokumentacji.

Rada Gminy w Sidrze podjęła w dniu 10 czerwca 1997 roku uchwałę Nr XXIV/129/97 w sprawie określenia szczegółowych zasad utrzymania czystości na terenie gminy Sidra.

10.7.3. Ogólna ocena gospodarki odpadami stałymi.

Wybudowane wysypisko odpadów stałych, spełniające obowiązujące w tym zakresie wymogi ochrony środowiska, posiadające znaczne rezerwy – około 90% pojemności oraz jego prawidłowa eksploatacja rozwiązuje problem unieszkodliwiania odpadów stałych.

Na wysypisko wywożone są odpady, które mogłyby być wykorzystane jako surowce wtórne, gdyż nie jest prowadzona selektywna zbiórka odpadów.

Ogólnie należy stwierdzić, że gospodarka odpadami uległa znacznej poprawie, ale nie spełnia jeszcze wszystkich wymogów zawartych w nowych przepisach prawnych o ochronie środowiska i gospodarce odpadami.

11. CELE I KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ PAŃSTWA NA OBSZARZE GMINY SIDRA.

1. Ochrona i kształtowanie środowiska poprzez:

- zachowanie podstawowych elementów przyrodniczych województwa,
- zachowanie obiektów prawnie chronionych,
- ochrona środowiska oraz warunków życia i zdrowia ludzi.

2. Ochrona dóbr kultury poprzez:

- przekształcanie i sukcesywne uzupełnianie zabudowy w strefach ochrony konserwatorskiej na warunkach i zasadach określonych przez władze konserwatorskie,
- zapewnienie sposobów użytkowania obiektów zabytkowych gwarantujących utrzymanie w dobrym stanie technicznym.

3. Turystyka i wypoczynek

Wyznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów wypoczynku codziennego i świątecznego nad projektowanymi zbiornikami wodnymi Bierwicha i Andrzejewo.

4. Polityka rozwoju rolnictwa.

Gmina Sidra należy i należeć będzie do IV rejonu agrarnego - wschodniego, który charakteryzuje się najniższą waloryzacją rolniczą. Uprawia się tu głównie zboża i ziemniaki, a w produkcji zwierzęcej - chów bydła, trzody chlewnej i owiec.

5. Doskonalenie funkcjonowania i poprawa warunków komunikacji poprzez:

- dostosowanie stanu technicznego dróg do zmieniających się potrzeb komunikacyjnych,
- zapewnienia w pierwszej kolejności połączeń komunikacyjnych między sąsiednimi gminami, drogami o nawierzchni twardej ulepszonej,
- możliwość przejęcia w zarząd administracji samorządowej (w przypadku zmiany ustawy o drogach publicznych) dróg wojewódzkich mających wyraźny charakter lokalny o następujących numerach: 03 117, 03 118, 03 119, 03 120 i 03 138,
- dostosowywanie linii kolejowej do zmieniających się potrzeb przewozowych,
- tworzenie warunków do zapewnienia dostępności ca 2 km do przystanków autobusowych.

6. W zakresie energetyki i telekomunikacji.

W celu dostosowania systemu elektroenergetycznego do potrzeb wynikających z długofalowego rozwoju zagospodarowania województwa, stworzenia warunków sprawnego i niezawodnego funkcjonowania systemu,

zapewnienia zaspokojenia potrzeb odbiorców w sposób ciągły - na terenie gminy zakłada się:

- budowę linii WN 110 kV Czarna Białostocka - Sidra - Augustów (lub alternatywnie Kuźnica - Sidra - Augustów),
- modernizację linii WN 110 kV Sokółka - Dąbrowa Białostocka,
- budowa stacji transformatorowo-rozdzielczej 110/15 kV w Sidrze.

W celu zapewnienia zaopatrzenia w gaz odbiorców zakłada się budowę gazociągu wysokiego ciśnienia jako odgałęzienia od projektowanego gazociągu w/c Dąbrowa Białostocka - Sokółka wraz ze stacją redukcyjno-pomiarową I^o.

Utrzymanie istniejących urządzeń ciepłowniczych oraz modernizację urządzeń w kierunku poprawy efektywności funkcjonowania i zmniejszenia uciążliwości dla środowiska poprzez zastosowanie ekologicznych paliw.

Dostosowanie systemu do standardów obecnie obowiązujących poprzez budowę linii kablowej światłowodowej Kuźnica - Sidra - Nowy Dwór oraz rozbudowę istniejącej sieci abonenckiej.

7. Polityka przestrzenna województwa w zakresie gospodarki wodnej, ściekowej i odpadami stałymi zakłada:

- zwiększenie retencji wód powierzchniowych poprzez budowę zbiorników retencyjnych,
- ochronę zasobów wód podziemnych stanowiących źródło zaopatrzenia w wodę mieszkańców,
- uporządkowanie gospodarki ściekowej w terenach wiejskich, w których zakłada się zwodociągowanie 100 % wsi, z priorytetem w miejscowości gminnej Sidra,
- rozwiązanie problemu gospodarki odpadami stałymi na terenach wiejskich.

12. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH WYNIKAJĄCYCH Z POLITYKI PRZESTRZENNEJ.

1. Zabezpieczenie w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i planach miejscowych warunków funkcjonowania elementów systemu przyrodniczego województwa: dolin rzecznych Sidry, Siderki, Bierwichey i innych mniejszych cieków oraz kompleksów leśnych.
2. Sukcesywne zalesianie gruntów marginalnych zgodnie z granicami polno-leśnymi.

3. Utrzymanie nienaruszalnych przepływów biologicznych Sidry, Siderki, Bierwichey i pozostałych cieków.
4. Odprowadzanie do wód podziemnych i powierzchniowych ścieków sanitarnych i przemysłowych oczyszczanych w stopniu zapewniającym utrzymanie obowiązującej klasy czystości tych wód.
5. Zwiększenie udziału proekologicznych paliw w ciepłownictwie scentralizowanym i indywidualnym.
6. Określenie zasad i warunków sytuowania nowej zabudowy w stosunku do dróg i linii kolejowej o znacznej uciążliwości akustycznej.
7. Utrzymanie urządzonego gminnego wysypiska śmieci.
8. Budowa urządzeń kanalizacyjnych we wsiach zwodociągowanych.
9. Racjonalna eksploatacja surowców mineralnych z zachowaniem wymogów określonych w przepisach prawnych.
10. Sukcesywna rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych.
11. Opracowanie studium wartości kulturowych miejscowości Sidra i Siderka.
12. Rewaloryzacja parku dworskiego w miejscowości Makowlany.
13. Organizacja na terenie gminy placówek opieki społecznej między innymi poprzez wykorzystanie istniejących niezagospodarowanych obiektów.
14. Urządzenie terenów wypoczynku codziennego i świątecznego nad zbiornikami wodnymi w miejscowościach: Sidra (istniejący) oraz Bierwicha i Andrzejewo (projektowane).
15. Modernizacja w pierwszej kolejności dróg wojewódzkich: 03 110, 03 115 i 03 183 stanowiących połączenie z siedzibami sąsiednich gmin.
16. Zapewnić dostępność 2 km do przystanków autobusowych wsi : Jurasze, Bieniasze, Śniczany i Zwierzany.
17. Budowa linii WN 110 kV Czarna Białostocka - Sidra - Augustów (lub alternatywnie Kuźnica - Sidra - Augustów),
18. Budowa stacji transformatorowo-rozdzielczej 110/15 kV w Sidrze,
19. Modernizacja linii WN 110 kV Sokółka - Dąbrowa Białostocka.
20. Budowa gazociągu wysokiego ciśnienia od projektowanego gazociągu Dąbrowa Białostocka - Sokółka wraz ze stacją redukcyjno-pomiarową I^o.
21. Budowa linii światłowodowych Kuźnica - Sidra - Nowy Dwór.

22. Wprowadzenie do ustaleń studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy zbiorników retencyjnych: Bierwicha na rzece Bierwicha i Andrzejewo na rzece Sidra. Budowa w/w zbiorników.
23. Budowa kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków w zwodociągowanych wsiach z priorytetem w miejscowości Sidra.
24. Modernizacja i rozbudowa gminnego składowiska odpadów stałych.
25. Wprowadzenie zbiorników kontenerowych na odpady stałe we wszystkich wsiach.
26. Ochrona wartościowych gruntów rolnych.
27. Rozwój agroturystyki, organizacja doradztwa i szkolenie rolników w zakresie obsługi turystycznej.
28. Wspieranie tworzenia się firm specjalistycznych zaopatrzenia i zbytu produkcji rolniczej oraz usług mechanizacyjnych.
29. Tworzenie warunków do ekologizacji rolnictwa.

CZĘŚĆ II

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SIDRA

1. Ogólne kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Sidra

Główną funkcją gminy będzie rolnictwo. Gmina posiada niższą niż średnia wojewódzka jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Głównym kierunkiem produkcji będzie uprawa zbóż i ziemniaków oraz chów bydła, trzody chlewnej i owiec. Korzystnym aspektem rozwoju rolnictwa jest dość wysoka średnia wielkość gospodarstwa rolnego (o około 30 % wyższa niż średnia woj. Podlaskiego) i stały jej wzrost.

W polityce przestrzennej gminy istotną rolę powinny odgrywać funkcje uzupełniające takie jak rozwój przemysłu rolno-spożywczego opartego na miejscowych surowcach oraz rzemiosła głównie przemysłowego.

1.1. Problemy i bariery rozwoju gminy

W rozwoju społeczno-gospodarczym i przestrzennym gminy wyłania się szereg problemów i barier rozwojowych, których rozwiązanie wymagać będzie dodatkowych sił i środków finansowych.

Z uwarunkowań rozwoju przestrzennego gminy wyłaniają się następujące problemy rozwojowe:

- bariera demograficzna – niekorzystna struktura wieku ludności, starzenie się wsi, niski poziom wykształcenia, spadek liczby ludności szczególnie w wieku produkcyjnym,
- braki w istniejącej infrastrukturze technicznej i komunikacji: słabość dróg, rzadka ich sieć, brak oczyszczalni ścieków, urządzeń do utylizacji odpadów, braki w systemie telekomunikacji,
- bariera rozwoju rolnictwa – to głównie brak odbiorców produkcji rolnej jak też sieci zaopatrzenia i zbytu produkcji rolnej,
- zaniedbania w zakresie infrastruktury społecznej,
- uwarunkowania wynikające z ochrony środowiska, ograniczenia chemizacji rolnictwa wynikające z położenia w obrębie obszarów chronionego krajobrazu Wzgórz Sokolskich i części Parku Biebrzańskiego, jak też zlewni chronionych – wody podziemne bez warstwy izolacyjnej,
- potencjalne zagrożenia wynikające z utraty prawnej planu zagospodarowania przestrzennego gminy (z mocy art. 57 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. O zagospodarowaniu przestrzennym Dz. U. Nr 89, poz. 415 z późniejszymi zmianami), co może wpłynąć dezorganizująco na politykę ładu przestrzennego w gminie.

1.2. Szanse rozwoju gminy.

Z uwarunkowań rozwoju gminy wyłaniają się pewne szanse rozwojowe, które należy wykorzystać w polityce gospodarczej i planowaniu przestrzennym. Te elementy „Studium” powinny być podmiotem promocji gminy jako propozycje potencjalnym inwestorom.

Szansami rozwoju gminy są:

- potencjał ludzki – nadwyżki siły roboczej w rolnictwie, patriotyzm lokalny, dość niskie wymagania płacowe,
- istniejące niewykorzystane obiekty (opuszczone szkoły w Siderce, Zalesiu i Bierwisze oraz magazyny w Sidrze po Gminnej Spółdzielni przy ulicy

Sokolskiej) stwarzają, po przekształceniach funkcjonalnych i własnościowych, możliwości rozwoju lokalnych i ponad lokalnych urządzeń usługowych i produkcyjnych,

- zagospodarowanie znacznych pokładów kruszywa,
- małe zaludnienie czyste środowisko istniejący zbiornik w Sidrze i projektowane zbiorniki Bierwicha i Andrzejewo stwarzają warunki do rozwoju turystyki i agroturystyki,
- rozwój w południowej części gminy rolnictwa ekologicznego (chroniona zlewnia rzeki Supraśl),
- baza surowcowa rolnictwa stwarza warunki do rozwoju małych zakładów przemysłu rolno-spożywczego i rzemiosła produkcyjnego.

1.3. Cele rozwoju przestrzennego gminy.

1.3.1. Główne cele rozwoju

- zapewnienie mieszkańcom gminy pracy i dochodów pozwalających na odpowiedni poziom życia,
- walory rolniczej przestrzeni produkcyjnej, istniejący majątek trwały, wzrost świadomości powinny stać się bodźcem do rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców.

1.3.2. Cele ekologiczne rozwoju

- ochronę funkcjonowania i zachowania ciągłości przestrzennej systemu środowiska przyrodniczego,
- wzbogacanie i racjonalne wykorzystanie walorów systemu przyrodniczego dla rozwoju rolnictwa i rekreacji,
- utrzymanie i racjonalne wykorzystanie obiektów środowiska kulturowego dla potrzeb turystyczno-krajoznawczych, rekreacyjnych i usługowych,
- zapewnienia normatywnych warunków sanitarnych dla miejscowej ludności.

1.3.3. Cele społeczne w zagospodarowaniu przestrzennym

- tworzyć warunki do zlikwidowania bezrobocia na wsi poprzez wzrost ilości miejsc pracy na terenie gminy rozwijając usługi a szczególnie w zakresie rzemiosła i turystyki,
- dążyć do stworzenia warunków dla podniesienia standardu zamieszkiwania to znaczy wyposażenia mieszkań w wodociągi, kanalizację, gaz itp.,
- podnieść poziom wykształcenia ludności, kultury, sportu, stwarzać odpowiednie warunki do ochrony zdrowia i opieki społecznej.

1.3.4. Cele rozwoju gospodarczego

- efektywne zagospodarowanie nie zagospodarowanego majątku produkcyjnego, surowców lokalnych, zasobów pracy i tradycji produkcyjnych,
- poprawa struktury obszarowej gospodarstw rolnych,
- rozwój urządzeń obsługi rolnictwa i wsi,

- wykorzystanie możliwości produkcyjnych rolnictwa zgodnie z uwarunkowaniami wynikającymi z jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- rozwijać przemysł rolno-spożywczy w oparciu o surowce lokalne.

1.3.5. Cele rozwoju komunikacji

- dostosowanie stanu technicznego dróg do zmieniających się potrzeb komunikacyjnych,
- zapewnienie połączeń komunikacyjnych między sąsiednimi gminami drogami o nawierzchni twardej ulepszonej,
- przejęcia w zarząd administracji samorządowej dróg wojewódzkich mających charakter lokalny.

1.3.6. Cele rozwoju infrastruktury technicznej

- stworzenie warunków sprawnego funkcjonowania systemu elektroenergetycznego, zapewnienie zaspokojenia potrzeb odbiorców, w tym celu zakłada się rozbudowę i modernizację sieci SN 15 V,
- zapewnienie zaopatrzenia w gaz poprzez budowę gazociągu,
- w zakresie zaopatrzenia w wodę i gospodarki ściekowej należy rozwijać systemy wodociągowo-kanalizacyjne i utylizacji odpadów w celu zapewnienia potrzeb mieszkańców, podmiotów gospodarczych i społecznych w odpowiednich standardach,
- chronić wody, powietrze, gleby, miejsca zamieszkiwania ludności przed zanieczyszczeniami ściekami sanitarnymi, odpadami stałymi itp.
- zapewnić sprawne i niezawodne funkcjonowanie systemów infrastruktury technicznej w sposób ciągły i ekonomiczny.

2. Kierunki i zadania zagospodarowania przestrzennego gminy – realizacja celów rozwoju przestrzennego gminy

2.1. Kierunki i zadania ochrony wartości i zasobów środowiska przyrodniczego.

2.1.1. Ochrona walorów ekologicznych środowiska przyrodniczego.

Zakłada się zachowanie podstawowych elementów systemu przyrodniczego – ochronę i wzbogacanie walorów ekologicznych i wartości użytkowych oraz ich racjonalne wykorzystanie przy zapewnieniu sprawnego funkcjonowania całego systemu przyrodniczego gminy w powiązaniu z systemem wojewódzkim i krajowym.

2.1.1.1. Dolina rzeki Sidry – element główny w systemie ekologiczno-przyrodniczym gminy o znaczeniu regionalnym i funkcjach: ekologicznej, gospodarczej, bioklimatycznej, krajobrazowej i rekreacyjnej.

Pozostałe doliny rzek: Poganica, Bierwicha, Mościszanka oraz pozostałe doliny cieków i obniżeń terenowych o znaczeniu lokalnym i funkcjach ekologicznej i krajobrazowej.

- a) Podstawowym kierunkiem zagospodarowania tych obszarów jest:
  - zachowanie funkcji i walorów środowiska przyrodnicze,
  - ochrona przed zainwestowaniem i degradacją sanitarną.
- b) Realizacja w/w kierunków wymagać będzie w szczególności:
  - utrzymania dotychczasowego sposobu użytkowania, jako ciągów naturalnej zieleni łąkowo-pastwiskowej z lokalnymi skupiskami wysokiej zieleni łąkowej z możliwością realizacji w ich obrębie obiektów małej retencji wodnej (okolice wsi Sidra, Szostaki, Bierwicha, Andrzejewo),
  - ustalenia zakazu wykonywania prac ziemnych naruszających w sposób istotny rzeźbę terenu i stosunki wodne,
  - ustalenia zakazu:
    - odprowadzania nieoczyszczonych ścieków,
    - realizacji obiektów kubaturowych oraz zbiorników i rurociągów do magazynowania i transportu olejów i smarów,
    - zakładania i budowy stacji paliw,
    - lokalizacji składowisk odpadów stałych i płynnych.

2.1.1.2. Lasy – element podstawowy w systemie ekologiczno-przyrodniczym gminy.

Istniejące kompleksy leśne stanowią elementy systemu przyrodniczego o znaczeniu lokalnym i funkcjach gospodarczych (wiodąca) ekologicznych, bioklimatycznych, krajobrazowych i rekreacyjnych.

- a) Podstawowym kierunkiem zagospodarowania obszarów leśnych jest::
  - ochrona walorów przyrodniczych i użytkowych,
  - ochrona lasów wodochronnych,
  - utrzymanie ciągłości przestrzennej funkcjonowania w ramach systemu ekologicznego gminy i województwa oraz racjonalne wykorzystanie dla potrzeb gospodarczych i rekreacji.
- b) Realizacja w/w kierunków wymagać będzie w szczególności:
  - prowadzenia gospodarki leśnej zgodnie z ustaleniami planów urządzenia lasów, uwzględniających zasadę powszechnej ochrony, trwałości utrzymania ciągłości użytkowania oraz dostosowania do ustalonych w planie funkcji i form użytkowania niezależnie od struktury własnościowej lasów (państwowe, prywatne),
  - wyznaczenia i częściowego przystosowania kompleksów leśnych do potrzeb rekreacyjno-wypoczynkowych,
  - wykonania rekultywacji wyrobisk poeksploatacyjnych o kierunku leśnym,
  - wykonania dolesień zgodnie z opracowanymi granicami polno-leśnymi,
  - stosowania w planach miejscowych i decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, zakazów lub ograniczeń dotyczących głównie następujących czynności:
    - przeznaczania powierzchni leśnej na cele nieleśne,
    - zabudowy z wyjątkiem urządzeń integralnie związanych z ich funkcją,

- realizacji przebiegu urządzeń liniowych (linii elektroenergetycznych, gazociągów, ropociągów, kolektorów linii telekomunikacyjnych, dróg itp.) wymagających znacznej wycinki drzew,
- wykonywania melioracji trwale naruszających układ stosunków wodnych w dolinach rzecznych na obszarach leśnych i prac ziemnych naruszających w istotny sposób rzeźbę terenu,
- lokalizacji składowisk odpadów komunalnych i przemysłowych.

2.1.1.3. Zieleni urządzona - parkowo-skwerowa, uliczna, ogrodów przydomowych, przykościelna, cmentarna, parki podworskie itp. – elementy uzupełniające system przyrodniczy gminy, funkcjonujące głównie w strukturach jednostek osadniczych. Zaleca się ochronę istniejącej zieleni urządzonej przed jej likwidacją z wyjątkiem szczególnych przypadków realizacji ważnych elementów komunikacyjnych lub infrastrukturalnych. Wszelka działalność modernizacyjna w parkach podworskich wymaga uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

2.1.1.4. Szczególne formy ochrony przyrody.

- a) ochrona przed likwidacją istniejących pomników przyrody tj. gruszy pospolitej i lipy drobnolistnej oraz 11 głazów narzutowych,
- b) zaleca się ustanawianie nowych pomników przyrody oraz innych form ochrony przewidzianych ustawą o ochronie przyrody z obowiązkiem wprowadzania ich do planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego gminy lub jej części.

2.1.2. Ochrona środowiska

2.1.2.1. Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych.

- a) W ramach ochrony wód powierzchniowych i podziemnych wyodrębnia się następujące kierunki zagospodarowania:
  - utrzymanie drugiej klasy czystości wód rzeki Sidry, Bierwichej i Mościszanki,
  - utrzymanie nienaruszalnych przepływów biologicznych w/w rzek,
  - ochrona wód gruntowych przed zanieczyszczeniami sanitarnymi i przemysłowymi,
- b) Realizacja w/w kierunków wymagać będzie w szczególności:
  - zakazu odprowadzania do wód powierzchniowych (rzek) i gruntowych ścieków sanitarnych i przemysłowych w wielkościach, które nie zapewniają utrzymania obowiązującej klasy czystości tych wód,
  - budowy oczyszczalni komunalnej w Sidrze,
  - budowy stacji kontenerowych wspólnych dla zespołu wsi zwodociągowanych z późniejszym wywożeniem tych nieczystości do punktu zlewnego oczyszczalni w sąsiednich gminach (Kuźnica, Janów, Sokółka) a docelowo do oczyszczalni w Sidrze,
  - zachowania strefy ochrony bezpośredniej o szerokości 8 – 10 m dla ujęć wód podziemnych.

2.1.2.2. Ochrona powietrza atmosferycznego

- a) W zakresie ochrony powietrza atmosferycznego uwzględnia się następujące kierunki zagospodarowania:
- przeciwdziałanie wzrostowi zanieczyszczeń powietrza głównie produktami pochodzącymi z procesów energetycznych, przemysłowych oraz komunikacji (zwłaszcza pyłów zawieszanych, dwutlenku siarki i azotu oraz ołowiu)
  - poprawa warunków życia ludzi zamieszkałych na terenach będących w zasięgu oddziaływania zanieczyszczeń lub w jednostkach osadniczych o dużej koncentracji lokalnych źródeł ciepła.
- b) Realizacja w/w kierunków wymagać będzie w szczególności:
- obowiązku stałego monitoringu atmosfery jako podstawy ustalenia lokalnych jednostkowych norm emisji zanieczyszczeń lub ich likwidacji w formie stosownych decyzji organu kompetentnego ds. ochrony środowiska,
  - wydawania nakazów instalowania urządzeń do redukcji zanieczyszczeń oraz zmian profilu i technologii produkcji w obiektach stanowiących główne źródła zanieczyszczeń,
  - stosowania w ciepłownictwie paliw o mniejszej uciążliwości dla środowiska (np. gazu ziemnego i płynnego oraz oleju opałowego)
  - utrzymania zasady, że ponadnormatywna uciążliwość sanitarna zakładów powinna mieścić się w granicach własnych działek,
  - utrzymania dobrego stanu dróg kołowych łącznie z zachowaniem płynności ruchu na tych drogach, szczególnie w obrębie zabudowanym,
  - przestrzegania wartości dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń w emisjach energetycznych i technologicznych.

2.1.2.2. Ochrona ludzi i środowiska przed hałasem i wibracjami.

- a) Kierunki gospodarki przestrzennej w w/w zakresie dotyczą minimalizacji poziomu hałasy i wibracji głównie w obszarach stałego pobytu ludzi i rekreacji,
- b) Realizacja w/w kierunków wymagać będzie w szczególności:
- eliminacji z obszarów zamieszkałych źródeł hałasu o ponadnormatywnym natężeniu (zabezpieczenia techniczne lub zmiana technologii i urządzeń),
  - przestrzegania w planach miejscowych i decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania zasady, iż hałas i wibracje przekraczające dopuszczalne natężenie nie mogą sięgać poza obręb działki na której są wytwarzane,
  - ustalenia w planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego obszaru gminy lub jej norm dopuszczalnych natężeń hałasu w szczególności dla terenów podlegających szczególnej ochronie, zabudowy mieszkaniowej i strefy rolno-osadniczej.

Tabela nr 50

l.p.	Przeznaczenie terenu	Dopuszczalny poziom hałasu wyrażony równoważnym poziomem dźwięku A w dB					
		Drogi		Pozostałe obiekty i grupy źródeł hałasu		Linie elektroenergetyczne	
		pora dnia przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	pora nocy przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	pora dnia – przedział czasu odniesienia równy 8 najniekorz. godz. dnia	pora nocy – przedział czasu odniesienia równy 1 najniekorz. korzyst. godz. nocy	pora dnia – przedział czasu odniesien. równy 16 godzinom	pora nocy przedział czasu odniesien. równy 8 godzinom
1.	Tereny wypoczynkowo-rekreacyjne poza miastem, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży	55	45	45	40	50 45	45 40
2.	Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami rzemieślniczymi, teren zabudowy zagrodowej	60	50	50	40	50	45

- określenie zasad i warunków sytuowania nowej zabudowy w stosunku do dróg o znacznej uciążliwości akustycznej.

2.1.2.4. Ochrona ludzi i środowiska przed szkodliwym elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym.

- Kierunki gospodarki przestrzennej w w/w zakresie dotyczą głównie zmniejszenia do minimum oddziaływania szkodliwego promieniowania na ludzi i środowisko przyrodnicze.
- Realizacja w/w kierunków wymagać będzie w szczególności:
  - zapobiegania zagrożeniom w planach miejscowych i decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania poprzez zachowanie odpowiednich stref ochronnych od zabudowy ze stałym pobytem ludzi, linii napowietrznych WN o wielkościach jak niżej:
    - dla linii WN 110 kV – min. 14,5 m od skrajnego przewodu, zalecana odległość od osi linii – 40 m.

2.1.2.5. Ochrona powierzchni ziemi.

- W ramach ochrony powierzchni ziemi i racjonalnego wykorzystania jej walorów użytkowych, przewiduje się następujące kierunki zagospodarowania:
  - ochronę powierzchni ziemi przed zanieczyszczeniami (odpadami) stałymi i płynnymi,
  - ochronę rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed przeznaczeniem jej na cele nierolnicze,

- ochronę powierzchni ziemi przed skutkami powierzchniowej eksploatacji surowców mineralnych.
- b) Realizacja w/w kierunków wymagać będzie w szczególności:
  - dalszej właściwej eksploatacji wysypiska komunalnego odpadów stałych położonych na gruntach wsi Sidra,
  - sukcesywnej likwidacji istniejących „dzikich” nieurządzonych wysypisk przy jednoczesnym tworzeniu nowego systemu organizacyjnego odbioru, transportu i utylizacji odpadów umożliwiającego odzysk surowców wtórnych (składowiska przejściowe typu kontenerowego),
  - budowy komunalnej oczyszczalni ścieków w Sidrze,
  - unieszkodliwiania nieczystości płynnych (ścieków) z obszarów nie posiadających i nie przewidzianych do objęcia scentralizowanym systemem kanalizacji poprzez ich gromadzenie w lokalnych szczelnych zbiornikach, a następnie po zrealizowaniu oczyszczalni w Sidrze wywożenia do punktu zlewnego,
  - rozwiązań oczyszczania ścieków wspólnych dla zespołów wsi zwodociągowanych lub zespołów rekreacyjnych poprzez budowę „małych” oczyszczalni ścieków w formie stacji kontenerowych,
  - zachowania dotychczasowej struktury przestrzennej gruntów rolnych i leśnych z możliwością jej korygowania poprzez wprowadzanie dolesień oraz z możliwością ekologicznego jej wzbogacania (polne drzewa, remizy, użytki ekologiczne itp.),
  - utrzymania wartościowych i intensywnie użytkowanych gruntów rolnych jako rolniczej przestrzeni produkcyjnej z ew. zachowaniem dotychczasowych form użytkowania i kierunków produkcji przy jednoczesnym prowadzeniu działań inspirujących na rzecz rozwoju rolnictwa ekologicznego,
  - na etapie sporządzania planów miejscowych przyjmowania zwartych kompleksów gleb chronionych (od III b do IV a) za ogranicznik rozwoju budownictwa pozarolniczego z zastosowaniem ustawowych przepisów,
  - ochrony systemu drenażowego użytków ornych przed ich zabudową kubaturową z uwagi na możliwość przerwania układu podziemnych przewodów i zakłócenia jego funkcjonowania,
  - podnoszenia jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez dalszą regulację stosunków wodnych na gruntach ornych i użytkach zielonych,
  - sukcesywnej rekultywacji wyrobisk poeksploatacyjnych głównie o kierunku leśnym,
  - zachowania w dotychczasowym użytkowaniu terenów uznanych za „obszary perspektywiczne występowania surowców mineralnych stałych dla potrzeb lokalnych” określonych w punkcie 1.3.2. „uwarunkowań”.

2.2. Kierunki i zasady ochrony dóbr kultury.

Ochrona i utrzymanie w należytym stanie obiektów zabytkowych i obiektów o charakterze zabytkowym wymaga wiele nakładów pieniężnych, będzie to coraz trudniejsze, gdy następuje spadek liczby ludności w gminie i niektóre obiekty zostaną przekazane gminie wyłącznie na jej utrzymanie.

Istniejące na obszarze gminy dobra kultury w postaci obiektów zabytkowych, obiektów o charakterze zabytkowym oraz obiektów archeologicznych, będą

nabierały z biegiem lat wartości historycznych i przy braku odpowiednich działań w celu utrzymania ich w odpowiednim stanie mogą ulec degradacji technicznej. Dlatego też utrzymanie ich będzie wymagało skoordynowanych działań administracji rządowej i samorządowej.

2.2.1. ochrona obiektów zabytkowych o wartościach kulturowych wymagać będzie:

- ustalenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego odpowiedniego postępowania w celu ochrony zabytków i obiektów o wartościach kulturowych,
- ścisłej współpracy władz gminy z Państwową Służbą Ochrony Zabytków,
- kontrolowanie stanu technicznego obiektów oraz udzielaniu pomocy ich właścicielom przy udziale Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w celu należytego utrzymania zabytków,
- dbanie o właściwe wykorzystanie funkcji obiektów, a przy zauważonych zaniedbaniach i braku zainteresowania właściciela przejęcie w drodze wykupu obiektu przez gminę,
- w przypadku konieczności rozbiórki lub przeniesienia obiektu należy dokonać inwentaryzacji na zasadach określonych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

2.2.2. Ochrona stanowisk archeologicznych wymagać będzie:

- wprowadzenia odpowiednich ustaleń w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, dotyczących ochrony stanowisk archeologicznych,
- w przypadku wystąpienia konieczności przeznaczenia terenów ze stanowiskami archeologicznymi na ważne cele publiczne należy w planie miejscowym zagospodarowania przestrzennego ustalić sposób postępowania uzgodniony z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków Archeologicznych,
- w wypadku natrafienia na obiekty nieznanego pochodzenia, podczas prowadzenia robót ziemnych, należy powiadomić służby archeologiczne.
- stanowiska archeologiczne powinny być wyłączone z użytkowania i przejmowane na własność gminy.

2.2.3. Tworzenie nowych wartości kulturowych

- należy dążyć do indywidualizowania przestrzennych form zabudowy i zagospodarowania przestrzeni publicznych w dostosowaniu do otaczającej zabudowy i krajobrazu,
- wyżej wymienione działania należy wpisywać do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- kultywowanie regionalnych form architektonicznych oraz tradycji materiałowych i konstrukcyjnych.

2.3. Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej

2.3.1. Tendencje demograficzne

Od wielu lat w gminie Sidra występuje tendencja spadkowa liczby mieszkańców, należy przypuszczać, że proces ten przebiegać będzie podobnie w okresie perspektywicznym. Opracowana prognoza demograficzna dla województwa białostockiego (przez Wojewódzkie Biura Planowania Przestrzennego), określa liczbę ludności dla gminy Sidra w następujących wielkościach w poszczególnych pięcioleciach:

2000 r.	4.300 osób,
2005 r.	3.900 osób,
2010 r.	3.500 osób.

Przy spadku liczby ludności w gminie, występować będzie tak jak dotychczas, wzrost liczby ludności w ośrodku gminnym. Konsekwencją zmian zachodzących w strukturze ludności gminy będzie:

- nieznaczny spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym,
- spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym,
- wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym.

Proces wyludniania się wsi oraz starzenia się ludności spowoduje konieczność::

- podjęcia działań związanych z budową systemu zabezpieczenia społecznego,
- ukierunkowania instrumentów polityki na proces wzrostu powierzchni gospodarstw rolnych,
- dostosowywanie zmian w infrastrukturze społecznej,
- zagospodarowywanie obiektów opuszczonych przez użytkowników.

2.3.2. Mieszkalnictwo

Z prognozy demograficznej wynika, że na terenie gminy nie wystąpi potrzeba ilościowego wzrostu zasobów mieszkaniowych, wystąpić zaś powinno polepszenie warunków zamieszkania w budownictwie istniejącym, jak też wymiana budynków zużytych technicznie.

Przy spadku liczby ludności wystąpi też wzrost liczby budynków opuszczonych. Obiekty te mogą być wykorzystane na potrzeby rekreacji – budownictwo letniskowe.

Główne zadania w zakresie mieszkalnictwa to:

- utrzymanie, modernizacja, wymiana i uzupełnianie zabudowy mieszkaniowej (w plombach)
- dokonywania zmian w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pod kątem przeznaczenia opuszczonych budynków zarówno zabudowy zagrodowej jak też obiektów infrastruktury społecznej pod budownictwo jednorodzinne, usługi i budownictwo letniskowe,
- jeśli zajdzie taka potrzeba należy wyznaczyć nowe tereny budowlane na obszarze Sidry, gdzie wystąpi wzrost liczby mieszkańców,
- rozwój systemów infrastruktury technicznej podnoszących standard mieszkań i warunków zamieszkiwania ludności,
- zabezpieczenie środków budżetowych na właściwe utrzymanie budownictwa należącego do gminy.

2.3.3. Usługi

- a) Obsługa ludności na poziomie ponadpodstawowym.

W zakresie: szkolnictwa średniego, lecznictwa zamkniętego i specjalistycznego, kultury, sportu kwalifikowanego, specjalistycznego handlu i rzemiosła, administracji państwowej, sadownictwa, obsługi finansowej, ubezpieczeń realizowana będzie w mieście powiatowym Sokółce.

- b) Obsługa ludności w zakresie podstawowych usług komunalnych oświaty, zdrowia, kultury i sportu pozostanie na obecnym poziomie. Obiekty te powinny być utrzymane w dobrym stanie technicznym, przy ciągłym polepszaniu jakości wyposażenia.

Ze względu na wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym może zaistnieć konieczność zabezpieczenia miejsc w domach opieki społecznej dla ludzi samotnych.

- c) Główne zadania w zakresie usług podstawowych.

Zapewnienie w budżecie gminy odpowiednich środków finansowych na utrzymanie, modernizację i rozbudowę urządzeń, które są niezbędne miejscowej ludności między innymi są to:

- szkoły podstawowe w Jacowlanach, na pograniczu wsi Majewo – Nowinka i w Sidrze,
- przeniesienia gimnazjum ze szkoły podstawowej do zmodernizowanych pomieszczeń po GS,
- ośrodek zdrowia w Sidrze i jego filia w Majewie oraz apteka w Sidrze,
- gminnego ośrodka kultury w Sidrze z biblioteką w Sidrze i punkcie bibliotecznym w Majewie,
- szlaki turystyczne, basen w Sidrze i projektowane zbiorniki retencyjne, obiekty zabytkowe, boiska sportowe,
- strażnice OSP w Sidrze, Chwaszczewie i Jacowlanach wraz z basenami przeciwpożarowymi,
- tworzenie warunków do zagospodarowania nieużytkowanych obiektów komunalnych, terenów usługowych oraz terenów wyznaczonych w planach zagospodarowania przestrzennego w zależności od potrzeb i warunków urbanistycznych i przyrodniczych,
- tworzenie warunków do rozwoju zabudowy mieszkaniowo-usługowej i produkcyjnej na nowych terenach określonych w niniejszym studium,
- sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- uzbrajanie terenów w urządzenia infrastruktury technicznej.

- d) Obiekty i urządzenia pozostałe.

Zakłada się utrzymanie istniejących usług oraz ich rozbudowę i modernizację dla podniesienia standardu.

Przewiduje się również tworzenie nowych rodzajów usług, które mogą powstawać w związku z rozwojem postępu i cywilizacji.

Główne zadania to:

- utrzymanie istniejących usług handlowych, obiektów administracyjnych, obiektów sakralnych, obiektów usług rzemieślniczych. Wszystkie te obiekty opisane zostały w rozdziale 5 „Urządzenia obsługi ludności”,

- tworzenie warunków do rozwoju nowych urządzeń, obiektów usługowych głównie w zakresie handlu, gastronomii, rzemiosła, urządzeń turystyki i wypoczynku oraz innych urządzeń usługowych wynikających z zapotrzebowania ludności.

Przygotowanie terenów pod nowe usługi powinno dokonywać się poprzez zmianę istniejących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jak też poprzez opracowywanie nowych. Należy wykorzystywać istniejące obiekty niezagospodarowane, przystosowując je do nowych funkcji. Należy przypuszczać, że zainteresowanie rozwojem usług będzie wzrastać w miarę wzrostu zamożności ludności i napływu ludności chętnej do odpoczynku z terenów o zagrożonym skażeniem środowiska naturalnego.

2.4. Kierunki i zadania rozwoju gospodarczego gminy i terenów dla tych potrzeb.

2.4.1. Kierunki rozwoju przemysłu i rzemiosła oraz obszary pod zabudowę przemysłowo-rzemieślniczą

Obecnie w gminie znajdują się tylko piekarnia w Sidrze, mieszalnia pasz w Sidrze i kurniki w Makowlanach własności „Agromak” z Krypna. Jednak w perspektywie przemysł i rzemiosło produkcyjne ma szansę rozwoju w oparciu o surowce miejscowe pochodzenia rolniczego jak też o możliwości eksploatacyjne surowców mineralnych.

Pomocą rozwoju będzie aktywność gospodarcza mieszkańców gminy, niewykorzystany majątek produkcyjno-rolniczy oraz warunki terenowe.

Niewykorzystany majątek produkcyjny po magazynach GS w Sidrze (ulica Sokółska i Kolejowa), może być zaoferowany potencjalnym nabywcom o ile będą uelastycznione funkcje tych terenów w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy w kierunku możliwości usługowych, rzemieślniczych i innych w zależności od potrzeb.

Przy wprowadzaniu zmian do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy należy uwzględnić lokalne uwarunkowania środowiskowe (sąsiedztwo zabudowy, odbiorniki ścieków itp.), warunki środowiska przyrodniczego, ukształtowanie terenu. W planach tych należy przyjmować zasadę, że zakłady produkcyjne mogą być realizowane pod warunkiem, że uciążliwość ich nie przekroczy własnej działki.

Bogactwo zasobów mineralnych stwarza szansę rozwojową kopalnictwa, warunki ich eksploatacji wymagają:

- sporządzanie dokumentacji geologicznej (złóż piasków, żwirów, gliny),
- przeznaczenie w planach miejscowych udokumentowanych złóż na cele eksploatacji powierzchniowej,
- wyznaczanie w sąsiedztwie udokumentowanych złóż ewentualnych zakładów przetwarzających te surowce.

2.4.2. Kierunki rozwoju rolnictwa i leśnictwa – obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, tereny leśne.

a) Rolnicza przestrzeń produkcyjna.

Gmina Sidra, podobnie jak obecnie będzie gminą o wiodącej funkcji rolniczej. Kierunki produkcji nie ulegną zasadniczej zmianie w produkcji roślinnej nadal będzie dominowała uprawa zbóż i ziemniaków, w produkcji zwierzęcej – chów bydła, trzody chlewnej owiec. Zwiększy się zapewne liczba gospodarstw specjalistycznych. Stopniowo zmniejszać się będzie liczba gospodarstw rolnych, co spowoduje wzrost ich powierzchni.

Tempo tych zmian zależy będzie od polityki rolnej państwa – ceny produktów rolniczych, ceny środków produkcji, możliwości zbytu, tanie kredyty itp. oraz od możliwości tworzenia nowych miejsc pracy dla ludności odchodzącej z rolnictwa.

Następować będzie wzrost poziomu technologii prac rolniczych i warunków cywilizacyjnych życia mieszkańców wsi, co może nastąpić przy intensywnym rozwoju systemów infrastruktury technicznej.

Osiągnąć to będzie można przy:

1. Ochronie i poprawie jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez
  - kontynuację regulacji stosunków wodnych,
  - ochronę systemów melioracyjnych przed zniszczeniem w trakcie przeprowadzania działań inwestycyjnych w sferze infrastruktury technicznej,
  - ochronę gleb dobrych przed przeznaczeniem ich na cele nierolnicze,
  - zalesianie gruntów „marginalnych” dla produkcji rolnej.
2. Poprawie struktury własnościowej:
  - sukcesywne prowadzenie scaleń, co wpłynie na polepszenie rozłogów gospodarstw rolnych,
  - powstawanie dużych gospodarstw rolnych,
  - rozwój specjalizacji gospodarstw poprzez doradztwo i pomoc finansową, powiązania z zakładem produkcyjnym przez umowy kontraktacyjne itp.
3. Wspieranie rozwoju otoczenia rolnictwa w zakresie mechanizacji, zaopatrzenia i zbytu środków produkcji, przetwórstwa rolniczego, usług weterynaryjnych:
  - tworzenie warunków do utrzymania istniejących urządzeń obsługi rolnictwa takich jak: zlewnia mleka, bazy magazynowo-skupowe GS, usługi mechanizacyjne, weterynaryjne,
  - pomoc finansowa i doradcza przy tworzeniu nowych zakładów usługowych jak też przetwórstwa rolniczego, które może powstać na bazie miejscowego surowca.
4. Podnoszenie poziomu technologii produkcji rolniczej i warunków zamieszkiwania ludności wiejskiej:
  - rozwój wyposażenia wsi w urządzenia infrastruktury technicznej takich jak: wodociągi, kanalizacja, elektroenergetyka, gazownictwo, telekomunikacja, usuwanie i utylizacja odpadów,
  - utrzymanie istniejących urządzeń obsługi ludności i podnoszenie ich standardu w celu podniesienia jakości świadczonych usług w zakresie: oświaty, zdrowia, kultury, sportu i bezpieczeństwa przeciwpożarowego,

- tworzenie warunków do powstawania nowych usług,
- poprawę stanu dróg w gminie, zarówno o znaczeniu ponadgminnym jak też gminnych i polnych.

5. Rozwój ekologizacji rolnictwa – dotyczy to głównie terenów południowych gminy:

- szkolenie i doradztwo w zakresie realizacji zmiany użytkowania,
- ograniczenie stosowania nawozów mineralnych i środków ochrony roślin na rzecz nawożenia organicznego,
- unikanie koncentracji nadmiernej obsady zwierząt gospodarskich,
- przeciwdziałanie procesom obniżania się poziomu wód gruntowych oraz ujemnym skutkom melioracji.

b) Tereny leśne.

Okolo 60 % lasów to lasy prywatne, zalesienie gminy należy do niskich i wynosi 17,7 %. W perspektywie, podobnie jak obecnie funkcją lasów będzie produkcja surowca drzewnego, przede wszystkim na potrzeby własne właścicieli.

Ważną funkcją lasów poza pozyskiwaniem surowca drzewnego będzie funkcja wodo- i glebochronna, jak też stanowią one ostoję dla dzikiego ptactwa i zwierzyny.

Przewiduje się powiększenie powierzchni lasów poprzez zagospodarowanie gruntów marginalnych dla rolnictwa zgodnie z opracowanym operatem granic gruntów polno-leśnych przez Wojewódzkie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych.

Jako dodatkowe źródło dochodów rolników powinno rozwijać się pozyskiwanie runa leśnego i owoców leśnych na cele konsumpcyjne na potrzeby kraju jak też na eksport.

2.5. Kierunki kształtowania struktury funkcjonalnej

2.5.1. Tereny zabudowane

Tereny zabudowane przedstawione zostały na planszy uwarunkowań i kierunków. Granice zawierające te tereny oraz działki przeznaczone pod zabudowę w dotychczas obowiązujących planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego przyjmuje się studium jako: **granice zwartej zabudowy wsi.**

W gminie zasoby mieszkaniowe są własnością prywatną i wymagają często modernizacji. Na obszarach wsi nie wyznaczają się obszarów do kompleksowych procesów rehabilitacji.

2.5.2. Tereny predysponowane do przeznaczenia pod zabudowę zagrodową i mieszkalno-usługową.

Pod zabudowę należy przeznaczać przede wszystkim działki niezabudowane, leżące w granicach zwartej zabudowy wsi. Na leżącym w wyżej wymienionych granicach terenów przeznaczonych pod zabudowę dla których nie

określono zasad podziału na działki budowlane i zasad obsługi komunikacyjnej należy sporządzić plan.

Plany urbanistyczne winny bezwzględnie zachowywać istniejącą ciągłość tradycyjnego układu rozplanowania wsi oraz charakteru zabudowy.

Na pozostałych terenach leżących w granicach zwartej zabudowy wsi uzupełnienie zabudowy może następować bez wcześniejszego sporządzenia planu i przy przyjęciu zasad i warunków kształtowania zabudowy:

- nowe zabudowy zharmonizowane z krajobrazem,
- powierzchnie zabudowane i utwardzone na działkach nie mogą przekraczać 20-30 % powierzchni,
- budynki mieszkalne; parterowe z użytkowym poddaszem z wyjątkiem przypadków dostosowania nowej zabudowy do zabudowy już istniejącej,
- dachy symetryczne o kacie nachylenia połaci od 30° do 45°,
- stosowanie do prac elewacyjnych materiałów pochodzenia rodzinnego (drewno, kamień),
- w zabudowie plombowej zachowanie istniejącej linii zabudowy.

2.5.3. Funkcjonowanie i zasady kształtowania rozwoju przestrzennego miejscowości gminnej Sidra.

1. W zakresie rozwoju gospodarczego i społecznego głównym celem jest zachowanie i rozwój istniejącej funkcji gminnego ośrodka obsługi ludności.
2. Dalszy rozwój miejscowości gminnej kształtował się będzie:
  - 1) w oparciu o tereny układu historycznego zabytkowego wpisanego do rejestru zabytków. Działania na tym obszarze mogą być podejmowane z bezwzględnym zachowaniem układu zabytkowych ulic. Przy uzupełnianiu zabudowy należy zachować historyczne linie zabudowy a wysokość ograniczyć do najwyższych występujących na tym obszarze. Charakter zabudowy nowej utrzymać w zakresie skali i bryły obiektów.
  - 2) Z uwzględnieniem dotychczasowego przeznaczenia terenów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
  - 3) Tereny rozwojowe zainwestowania miejscowości gminnej wskazane są na planszy kierunków i oznaczone jako:
    - tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej.

2.5.4. Tereny zabudowy usług turystycznych.

Gmina nie posiada większych walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego co w pewnym stopniu ogranicza możliwości rozwoju turystyki i wypoczynku o znaczeniu ponadlokalnym.

Natomiast miejscowość gminna i niektóre wsie mogą pełnić funkcje turystyczne o wypoczynku codziennym i świątecznym. Sprzyjać temu będzie:

- bliskie położenie przy bardzo atrakcyjnej trasie turystycznej do terenów jezior augustowskich i suwalskich,
- trasa kolejowa o znaczeniu międzynarodowym (Warszawa – Trakiszki),
- bliskość granicy (przejście graniczne w Kuźnicy) i dobre połączenie z miastami na Białorusi (Lida, Grodno),
- bogata przeszłość historyczna oraz zabytki,
- malownicze położenie miejscowości gminnej nad rzeką Sidra oraz istniejące zbiorniki wodne,

- atrakcyjnie ukształtowany teren, obfity w liczne pagórki, często porośnięte lasami stwarzają doskonałe warunki dla wycieczek pieszych i rowerowych.

Terenami predysponowanymi do zabudowy letniskowej są opuszczone zasoby mieszkaniowe i obiekty publiczne, które mogą być przystosowane na te potrzeby.

Do rozwoju usług turystyki (bazy noclegowe, pola biwakowe, mała gastronomia) oraz agroturystyki predysponowane są wsie położone przy projektowanych zbiornikach wodnych „Bierwicha” i „Andrzejewo”. Wyznaczenie tych terenów usług turystyki winno się odbywać w oparciu o istniejący układ osadniczy i plomby usankcjonowane ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

2.5.5. Obowiązki w zakresie sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Obowiązek opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wynika z art. 13 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 15, poz. 139).

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego gmina sporządza:

- po zaistnieniu warunków określonych w ustawach szczególnych (np. określenie przeznaczenia i zasad zabudowy terenów rolnych na cele nierolnicze),
- dla obszarów i zespołów poddawanych ochronie przez radę gminy,
- w miarę pojawiających się możliwości inwestycyjnych gminy i inwestorów,
- w związku z realizacją przyjętej polityki dotyczącej zagospodarowania przestrzennego gminy,
- nie ustala się w niniejszym studium terenów, dla których obowiązek sporządzenia planu miejscowego wynikałby z art. 6 ust. 5 pkt. 7 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym z uwagi na istniejące uwarunkowania.

Kolejność sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego powinna wynikać z programu realizacji komunalnych urządzeń infrastruktury technicznej na obszarze gminy, a także w związku z wystąpieniem wyżej wymienionych przypadków i potrzeb.

Na terenach predysponowanych pod różnego rodzaju zagospodarowanie powinno być utrzymane dotychczasowe użytkowanie gruntów.

2.6. Kierunki i zadania rozwoju komunikacji

Gmina Sidra obsługiwana będzie siecią dróg, linią kolejową i komunikacją autobusową.

2.6.1. Sieć drogowa

2.6.1.1. Drogi wojewódzkie

- 1) Przepustowość dróg i prognozy ruchu przedstawiają się następująco:

- Przepustowość dróg o szerokościach jezdni 6 m przy poziomie swobody ruchu D wynoszą 1050 p/h ,
- Prognozy ruchu na podstawie pomiarów ruchu w 1995 r.

	1995	2000	2005	2010	2015
Nr 672 Korycin - Sokolany	500	600	800	900	1100

Nr 673

Dąbrowa Białostocka - Sokolany	1400	1800	2200	2700	3100
Sokolany - Sokółka	2100	2800	3500	4200	4900

- 4) Z porównania przepustowości dróg z prognozą ruchu w 2015 r. wynoszącą 672 - 100 p/h ($0,095 \times 1100 = 104$), 673 - 300 p/h i 450 p/h ($0,095 \times 3100 = 294$, $0,095 \times 4.900 = 465$) wynika, że istniejące przekroje dróg mają duże rezerwy przepustowości.
- 5) Na drodze Nr 672 może znacznie wzrosnąć ruch po przełożeniu przebiegu drogi Nr 18 Warszawa - Białystok - Kuźnica - granica państwa w ciąg m.in. tej drogi.
- 6) Zgodnie z projektem studium zagospodarowania przestrzennego województwa białostockiego, w celu ominięcia Krajobrazowego Parku Puszczy Knyszyńskiej przewiduje się zmianę przebiegu drogi Nr 18. Droga ta w I etapie przebiegałaby na trasie Białystok - Knyszyn - Korycin - Janów - Sokolany - droga Nr 18 (z budową nowego odcinka drogi) oraz docelowo na kierunku Stare Jeżowe - Tykocin - Knyszyn - Korycin - Janów - Sokolany - droga Nr 18.
- 7) Przy przełożeniu trasy przebiegu drogi Nr 18 według w/w koncepcji, parametry i rozwiązania techniczne obecnej drogi Nr 672 docelowo trzeba będzie dostosować do parametrów drogi ekspresowej.
- 8) Parametry techniczne i użytkowe dróg przyjmować zgodnie z obowiązującymi przepisami, obecnie rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 43, poz. 430)
- 9) Należy liczyć się z potrzebą poszerzenia pasa drogowego do 40 m oraz przy budowie dróg zbiorczych jednostronnych lub dwustronnych do 50 lub 60 m.
- 10) Zgodnie z art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych zmienionej art. 52 ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej - w związku z reformą ustrojową państwa (Dz. U. Nr 106, poz. 668) obiekty budowlane przy drogach publicznych powinny być usytuowane w odległości od zewnętrznej krawędzi jezdni co najmniej:
  - a) ekspresowej:
    - na terenie zabudowy miast i wsi 20 m,
    - poza terenem zabudowy 40 m,
  - b) wojewódzkiej:
    - na terenie zabudowy miast i wsi 8 m,
    - poza terenem zabudowy 20 m.
- 11) Na etapie modernizacji drogi trzeba będzie opracować ocenę oddziaływania drogi na środowisko, z uwzględnieniem właściwej prognozy ruchu, z równoczesnym ustaleniem zasad i warunków realizacji zabudowy

wymagającej ochrony w jej otoczeniu oraz ochrony istniejącej zwartej zabudowy przed uciążliwościami ruchu. Do czasu wykonania oceny oddziaływania drogi (Nr 18) na środowisko postuluje się dla obiektów budowlanych przeznaczonych na pobyt ludzi zachować minimalne linie zabudowy, 100 m od krawędzi jezdni.

- 12) Uwzględnić właściwe parametry drogi w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego łącznie z warunkami zagospodarowania ich obrzeży, wynikających z oceny oddziaływania drogi na środowisko.
- 13) Wprowadzić urządzenia zabezpieczające w miejscach największych możliwości powstania kolizji na drodze z ruchem lokalnym i pieszym.
- 14) Wykonać zabezpieczenia istniejącej i projektowanej zabudowy przed uciążliwościami ruchu samochodowego w miejscach wskazanych w ocenie oddziaływania drogi na środowisko.
- 15) Minimalizować ilość nowych włączeń ulic i zjazdów, zwłaszcza z lewoskrętami z wyznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów budowlanych i uzgodnić je z zarządcą drogi.

2.6.1.2. Drogi powiatowe

- 1) Zgodnie z art. 6 a ust. 1 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych zmienionej art. 52 ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej – w związku z reformą ustrojową państwa (Dz. U. Nr 106, poz. 668 do dróg powiatowych zalicza się drogi inne niż określone w art. 5 ust. 1 i art. 6 ust. 1, stanowiące połączenia miast będących siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą”.
Na podstawie w/w ustalenia, można zakwalifikować tylko następujące drogi: 03 107, 03 110, 03 114, 03 115, 03 119 03 161 i 03 183.
- 2) Sprawne powiązania zewnętrzne gminy będą realizowane poza drogami wojewódzkimi, drogami powiatowymi o następujących numerach: 03 107, 03 110, 03 114, 03 115, 03 119, 03 161, 03 183.
- 3) Przy założonym standardzie w „projekcie studium województwa białostockiego”, że ośrodki gminne powinny mieć połączenia między sobą drogami o nawierzchni twardej ulepszonej przewiduje się w pierwszej kolejności do modernizacji drogi powiatowe o następujących numerach: 03 110, 03 114, 03 115, 03 119 i 03 183.
- 4) Parametry techniczne i użytkowe dróg przyjmować zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 43, poz. 430).
- 5) Zgodnie z art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych, zmienionej art. 52 ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. przytoczonej w punkcie 2.6.1.2.1) „ kierunków rozwoju”, obiekty budowlane przy drogach publicznych powinny być usytuowane w odległości od zewnętrznej krawędzi jezdni drogi powiatowej, co najmniej:
  - na terenie zabudowy miast i wsi 8 m,
  - poza terenem zabudowy 20 m.
- 6) Na etapie modernizacji drogi należy wykonać ocenę oddziaływania drogi na środowisko, z równoczesnym ustaleniem zasad i warunków realizacji

zabudowy szczególnie wymagającej ochrony w jej otoczeniu oraz ochrony istniejącej zwartej zabudowy przed uciążliwościami ruchu.

- 7) Uwzględnienia właściwych parametrów dróg w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego łącznie z warunkami zagospodarowania ich obrzeży, wynikających z oceny oddziaływania drogi na środowisko.
- 8) Można przypuszczać, że ulegnie zmianie numeracja dróg powiatowych i gminnych na mocy art. 10 lit. C ust. 5 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych, zmienionej art. 52 ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. przytoczonych w w/w punkcie 2.6.1.3.1, który brzmi „Minister właściwy do spraw transportu określi, w drodze rozporządzenia sposób numeracji oraz zakres, treść i sposób prowadzenia ewidencji dróg i obiektów mostowych”.

2.6.1.3. Drogi gminne

- 1) Struktura funkcjonalno-techniczna i przestrzenna dróg gminnych określona w punkcie 9.1.1.3 „uwarunkowań studium może ulec istotnym zmianom w przypadku zaistnienia okoliczności określonych w punkcie 9.5. „uwarunkowań studium” po zaliczeniu wymienionych dróg do dróg gminnych oraz w punkcie 2.6.1.3.1. „kierunków studium” w przypadku przekazania części dróg powiatowych pod zarządek gminy.
- 2) Wewnętrzne potrzeby transportowe gminy realizowane będą poza drogami wojewódzkimi i powiatowymi drogami gminnymi.
- 3) Parametry techniczne i użytkowe dróg gminnych należy przyjmować zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 43, poz. 430).
- 4) Bieżące remonty i modernizację dróg należy wykonywać z uwzględnieniem priorytetów dla:
  - odcinków dróg obsługujących największą liczbę mieszkańców i obszary o najwyższej w skali gminy aktywności gospodarczej,
  - odcinków o największych zagrożeniach funkcjonowania ruchu, mogących wywołać zakłócenie życia społeczno-gospodarczego części sieci osadniczej.
- 5) Numeracja i ilość dróg gminnych może ulec zmianom z przyczyn określonych w punktach 2.6.1.2.8.) i 2.6.1.3.1.) „kierunków studium”.

2.6.2. Techniczne zaplecze motoryzacji

- 1) Dla poszczególnych programów zagospodarowania zaleca się przyjmować:
  - a) wskaźniki miejsc postojowych przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela nr 51

L.p.	Wyszczególnienie	Jednostka odniesienia	Ilość miejsc postojowych
1	2	3	4
1	Administracja	1000 m ² p.u.	8-24
2	Handel	1000 m ² p.u.	7-20
3	Zakłady pracy	100 zatrud.	8-14
4	Restauracja	100 miejsc konsumpcyjnych	12-20
5	Kościół	100 uczestników mszy	10

- b) stacja paliw zaleca się przyjmować wg zasady, że 1 stacja o 4 ÷ 6 dystrybutorach może obsłużyć 5.000 ÷ 6.000 samochodów.
- c) miejsca obsługi samochodów zaleca się programować wg następujących wskaźników:
- 1 st. / 300 ÷ 400 samochodów,
1 st. / 300 ÷ 400 m² powierzchni stacji.
- 2) Przy wzroście wskaźników motoryzacji w 2005 r. do 340 i 2010 r. do 400 należy sukcesywnie dążyć do zaspokojenia potrzeb w zakresie technicznego zaplecza motoryzacji jak przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 52

L.p.	Wyszczególnienie	Lata	
		2005	2010
1.	Wskaźnik motoryzacji	340	400
2.	Ludność ogółem w gminie	3.900	3.500
3	Ilość ludności		
4	a) w Sidrze	763	781
5	b) w gminie	3.137	2.719
6	Parkingi krótkiego postoju	37	42
7	Ilość samochodów osobowych	1.326	1.600
8	Ilość pojazdów	2.210	2.220
9.	Niezbędna ilość stacji paliw	1	1
10	Niezbędna ilość zakładów naprawy pojazdów	9 ÷ 12	10 ÷ 13

Postuluje się utrzymanie rezerw planistycznych przy drodze Nr 673 z przeznaczeniem do obsługi komunikacyjnej.

2.6.3. Koleje

- 1) Z uwagi na zaliczenie linii kolejowej Warszawa – Białystok – Sokółka – Suwałki – Trakiszki – granica państwa do europejskich korytarzy kolejowych – E26 (Helsinki) – (Tallin – Ryga – Warszawa) planuje się jej

modernizację z dostosowaniem do kursowania pociągów z prędkością 160 km/h, z budową drugiego toru oraz jej elektryfikację.

- 2) Należy zwiększyć bezpieczeństwo przy transporcie kolejną ładunków niebezpiecznych poprzez zaostreżenie przepisów bezpieczeństwa i ich rygorystyczne egzekwowanie.
- 3) Wykorzystać koleje w większym stopniu do transportu ładunków masowych.

2.6.4. Komunikacja autobusowa.

Przy przyjętym w „projekcie studium zagospodarowania przestrzennego byłego województwa białostockiego” standardzie dostępności 2 km do przystanku autobusowego, należy stworzyć warunki do obsługi wsi Zwierzany.

Zapewnienie właściwego standardu obsługi podróżnych wymagać będzie:

- a) utrzymania we właściwym stanie technicznym dróg, po których kursują autobusy,
- b) sukcesywnej wymiany starych autobusów na nowoczesne, bardziej funkcjonalne z dostosowaniem dla ludzi niepełnosprawnych i mniej uciążliwych dla środowiska,
- c) obniżenia przez Przedsiębiorstwo PKS kosztów funkcjonowania, a w efekcie do obniżenia cen usług transportowych.

2.6.5. Ścieżki rowerowe.

Wyznaczenie ścieżek rowerowych przewiduje się na trasach : Sidra – Szczerbowo – Kurnatowszczyzna – wokół zbiornika wodnego po jego zrealizowaniu – Andrzejewo – Ogrodniki – Sidra, Sidra – Szostaki – (Grzebień – Różanystok) i Sidra – Bierwicha – wokół zbiornika wodnego po jego zrealizowaniu.

2.7. Kierunki i zadania rozwoju infrastruktury technicznej

Proponowane rozwiązania oparto na aktualnym rozeznaniu bieżących i przyszłych potrzeb.

Dopuszcza się możliwość wprowadzenia nowych elementów i rozwiązań systemów bez konieczności zmiany treści studium pod warunkiem, iż nie zostaną naruszone istotne jego elementy.

2.7.1. Zaopatrzenie w wodę.

2.7.1.1. Prognoza zapotrzebowania wody.

Do obliczenia zapotrzebowania wody w Sidrze przyjęto:

- 1) wskaźniki zapotrzebowania wody

- na cele bytowo-gospodarcze mieszkańców 150 dm³/dM przy 100 % korzystających z wodociągu i wskaźnikach nierównomierności dobowej $N_d = 1,3$ i godzinowej $N_h = 2,5$,
  - dla zakładów użyteczności publicznej 15 dm³/Md przy $N_d = 1,1$ i $N_h = 2,5$,
  - na cele drobnego przemysłu 10 % zapotrzebowania na cele bytowo-gospodarcze przy $N_d = 1,15$,
  - dla zwierząt gospodarskich 10 % zapotrzebowania na cele bytowo-gospodarcze przy $N_d = 1,2$ i $N_h = 3,0$,
  - na własne potrzeby wodociągu 15 % średniego zapotrzebowania,
  - cele p.poż. – 10 dm³/s,
- 2) liczbę mieszkańców w Sidrze w okresie kierunkowym 2010 r. przyjęto 780 osób.

Ogólne zapotrzebowanie wody w miejscowości Sidra

Tabela nr 53

Wyszczególnienie	$Q_{\text{śrd}}$ m ³ /d	Q_{maxd} m ³ /d	$Q_{\text{śrh}}$ m ³ /h	Q_{maxh} m ³ /h
cele bytowo.-gosp .mieszkańców	117,0	152,1	4,8	15,80
zakłady użyteczności publicznej	11,7	12,9	0,5	1,34
zwierzęta gospodarskie	11,7	14,0	0,5	1,76
drobny przemysł	11,7	13,5	0,5	0,6
Razem	152,1	192,5	6,3	19,5
Potrzeby własne wodociągu	22,8	22,8	0,95	0,95
Ogółem	174,9	215,3	7,25	20,45
Cele p.pożarowe				36,00
Ogółem z p.poż				56,45

Zatwierdzone zasoby ujęcia w ilości 33,8 m³/h pokrywają potrzeby mieszkańców Sidry w godzinach maksymalnych rozbiórów w okresie kierunkowym.

Nie zabezpieczają jednak zapotrzebowania przeciwpożarowego i przewiduje się pokrycie tych potrzeb z ujęcia w Makowlanach i Krzysztoforowie poprzez budowę spinki sieci wodociągowych Sidra – Makowlany i Sidra – Potrubowszczyzna.

Do obliczenia zapotrzebowania wody w pozostałych wsiach gminy przyjęto skalony wskaźnik zapotrzebowania wody w wielkości 160l/Md przy 100 % korzystających z wodociągu i wskaźniku nierównomierności dobowej $N_d = 1,3$ i godzinowej $N_h = 2,5$.

Ilość mieszkańców w okresie kierunkowym 2010 roku podłączonych do poszczególnych wodociągów przyjęto wg prognozy ludności w gminie 3500 w tym 780 miejscowość Sidra i 2.720 pozostałe wsie, z tego:

wodociąg Makowlany - 2.070 osób,
wodociąg Krzysztoforowo - 660 osób.

**Zapotrzebowanie wody przez mieszkańców
wsi podłączonych do poszczególnych wodociągów**

Tabela nr 54

	Zatwierdzone zasoby ujęcia m ³ /h	Zapotrzebowanie wody w 2010 r.			
		$Q_{d\ \acute{s}r}$ m ³ /d	Q_{max} m ³ /d	$Q_{h\ \acute{s}r}$ m ³ /h	$Q_{h\ max}$ m ³ /h
Wodociąg Makowlany	82,0	331,2	430,6	13,8	44,8
Wodociąg Krzysztoforowo	54,0	105,6	137,3	4,4	14,3

Zatwierdzone zasoby ujęć wody wodociągu Makowlany i Krzysztoforowo zabezpieczają potrzeby mieszkańców podłączonych i planowanych do podłączenia do poszczególnych wodociągów w godzinach maksymalnych poborów jak również potrzeby przeciwpożarowe. Nadwyżka wody z tych ujęć będzie stanowiła uzupełnienia potrzeb przeciwpożarowych Sidry.

2.7.1.2. Kierunki działania i zadania w zakresie zaopatrzenia w wodę

- 1) Zapewnienie ciągłej dostawy wody o jakości zgodnej z obowiązującymi normami sanitarnymi w ilości pokrywającej pełne potrzeby odbiorców i przeciwpożarowe poprzez:
  - a) utrzymanie w należyтым stanie technicznym z ewentualną modernizacją i rozbudową istniejących ujęć wody i stacji uzdatniania w Sidrze i Makowlanach,
  - b) przystosowanie stacji wodociągowej i ujęcia wody w Krzysztoforowie Gospodarstwa Mieszkaniowego Zasobu Skarbu Państwa w Makowlanach do potrzeb grupowego wodociągu wiejskiego,
  - c) zwiększenie pewności i sprawności dystrybucji wody oraz zmniejszenie ilości sytuacji awaryjnych w wyniku diagnozowania stanu technicznego sieci wodociągowej i wymiany niesprawnej armatury (np. zasuw) oraz odcinków sieci o dużej awaryjności, które są przyczyną przerw w dostawie wody, jej ubytków, okresowego pogorszenia jakości i strat ekonomicznych.
  - d) Rozwój sieci wodociągowej w gminie z wykorzystaniem istniejących wodociągów:
    - w miejscowości Sidra w zakresie umożliwiającym podłączenie do niej całej zwartej zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej istniejącej i projektowanej oraz w miarę zgłaszanych potrzeb zabudowy rozproszonej,
    - do wodociągu Makowlany sukcesywne podłączenie wsi dotychczas nie zwodociągowanych leżących w północno-zachodniej części gminy, a mianowicie: Siekierka, Bierwicha, Słomianka, Nowinka, Wólka i w południowo-wschodniej części gminy: Śniczany, Zwierzany, Jurasze, Bieniasze, Ogrodniki,
    - połączenie wodociągu Makowlany z wodociągiem w Sidrze, którego wydajność nie zabezpiecza zapotrzebowania przeciwpożarowego,
    - do wodociągu w Krzysztoforowie podłączenie wsi leżących w północnej i wschodniej części gminy: Pohorany, Bierniki, Podsutki,

Siderka, Szostaki, Staworowo, Zalesie, Potrubowszczyzna i połączenie z wodociągiem Sidra,

- w miarę zgłaszanych potrzeb do rozproszonych gospodarstw kolonijnych,
  - na potrzeby rozwoju poszczególnych wsi i turystyki.
- 2) Propozycje rozwoju sieci wodociągowej pokazane w części graficznej studium są orientacyjne i mogą ulec zmianom w trakcie szczegółowych analiz projektowych.
  - 3) Utrzymanie w należyтым stanie technicznym z możliwością sprawnego uruchomienia eksploatacyjnego dla ewentualnych potrzeb obrony cywilnej istniejących studni głębinowych określonych w punkcie 10.5.7. „Uwarunkowań”. Likwidację studni każdorazowo należy uzgodnić z organem do spraw obrony cywilnej.

2.7.2. Odprowadzenie i oczyszczenie ścieków sanitarnych:

- 1) Przyjmuje się rozdzielczy system kanalizacji w gminie, składający się z niezależnego systemu kanalizacji sanitarnej do odprowadzenia ścieków bytowo-gospodarczych i poprodukcyjnych do oczyszczalni ścieków oraz oddzielnego dla kanalizacji deszczowej, z urządzeniami podczyszczającymi do odprowadzenia wód opadowych z terenów zabudowanych.
- 2) Systemy scentralizowane kanalizacji sanitarnej na terenie gminy powinny być rozwiązywane z uwzględnieniem następujących kryteriów :
  - w miejscowościach o największym w skali gminy procencie ludności w ogóle, a produkcyjnej w szczególności, a także o najprężniejszej gospodarce. Stworzy to większą niż w innych wsiach szansę na uzyskanie od mieszkańców partycypacji finansowych w kosztach inwestycji, a także najefektywniejsze jej wykorzystanie,
  - w miejscowościach, w których zlokalizowane są lub będą zakłady obsługi ludności, generujące znaczne w skali lokalnej ilości ścieków sanitarnych takie jak: szkoła, ośrodek zdrowia, zlewnia mleka,
  - w miejscowościach, w których przewiduje się rozwój mieszkalnictwa, sektora gospodarczego, turystyki.
- 3) Kolejność rozwoju scentralizowanych systemów kanalizacji sanitarnej wg kryteriów podanych w punkcie 2):
  - a) budowa kanalizacji sanitarnej i zbiorczej oczyszczalni ścieków z punktem zlewnym nieczystości płynnych w miejscowości gminnej Sidra z etapową realizacją oczyszczalni,
  - b) budowa kanalizacji sanitarnej w poszczególnych wsiach i odprowadzenie ścieków za pośrednictwem ewentualnych przepompowni do oczyszczalni w Sidrze z realizacją w pierwszym etapie we wsiach: Makowlany, Poganica, Racewo, Jacowlany i w II etapie we wsiach: Siekierka, Bierwicha, Słomianka i na terenach turystycznych wokół zbiornika „Bierwicha” po jego zrealizowaniu oraz w Juraszach, Śniczanach i na terenach turystycznych wokół zbiornika „Andrzejewo” po jego zrealizowaniu,

- c) w pozostałych miejscowościach o zwartej zabudowie, przyjęcie sposobu rozwiązania gospodarki ściekowej, czy w oparciu o zbiorczą kanalizację sanitarną z oczyszczalnią ścieków, czy przetłoczenie do najbliższej wsi, podłączonej do oczyszczalni, czy też przyjmując budowę indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków, powinno być poprzedzone szczegółową analizą techniczno-ekonomiczną.
- 4) Podjęcie decyzji co do budowy oczyszczalni ścieków i kanalizacji sanitarnej w danej wsi wymagać będzie każdorazowo:
  - sondażu wśród mieszkańców odnośnie chęci i możliwości partycypacji w kosztach inwestycji,
  - rozeznania możliwości uzyskania zewnętrznego wsparcia finansowego,
  - wyznaczenia lokalizacji oczyszczalni ścieków i kanałów sanitarnych w trybie planowania przestrzennego (wskazane w części graficznej studium propozycje mają charakter orientacyjny),
- 5) Na obszarach zabudowy rozproszonej, w której nieracjonalna jest budowa systemów scentralizowanych, przewiduje się preferowanie indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków dla zabudowy mieszkaniowej, a dla ewentualnych zakładów lokalnych kontenerowych oczyszczalni ścieków. Należy dążyć do eliminowania odprowadzenia ścieków do szczelnych zbiorników bezodpływowych, gdyż jest to rozwiązanie uciążliwe dla użytkowników i nie zapewnia ochrony środowiska, zwłaszcza wód gruntowych. Zbiorniki szczelne należy traktować jako rozwiązanie przejściowe, na terenach jeszcze nieuzbrojonych, ale przewidzianych do objęcia kanalizacją zbiorczą.
- 6) W długofalowym procesie porządkowania gospodarki ściekowej w gminie, szybki postęp techniczny w dziedzinie oczyszczania ścieków może zaowocować rozwiązaniami dziś nieprzewidywalnymi, a pozwalającymi uporządkować gospodarkę ściekową w gminie niższymi nakładami finansowymi, niż jest to możliwe przy obecnie znanych technologiach.

2.7.3. Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów stałych.

- 1) Stworzenie systemu gromadzenia, usuwania i unieszkodliwiania odpadów stałych w sposób racjonalny, gwarantujący ochronę środowiska i maksymalne wykorzystanie wtórne składników użytkowych, odpowiadającego nowym przepisom prawnym, uwzględniających wymogi Unii Europejskiej, wymagać będzie:
  - a) prawidłowej, zgodnej z założeniami projektowymi gminnego wysypiska odpadów stałych zlokalizowanego na gruntach wsi Sidra,
  - b) rekultywacji zamkniętego gminnego wysypiska znajdującego się obok nowego,
  - c) opracowania specjalistycznego projektu techniczno-organizacyjnego systemu gospodarki odpadami stałymi,
  - d) przygotowanie organizacyjne systemu selektywnej zbiórki odpadów z wydzieleniem surowców wtórnych i odpadów niebezpiecznych,
  - e) przeprowadzenia wśród mieszkańców kampanii promocyjnego tego systemu,

- f) wprowadzenia w gminie systemu selektywnej zbiórki odpadów, uwzględniając w pierwszej kolejności największe miejscowości w gminie: Sidra, Makowlany, Poganica, Racewo, Jacowlany, Jałówka, Chwaszczewo, Siekierka, Bierwicha, Słomianka,
  - g) wybrania przedsiębiorstwa zajmującego się obsługą selektywnej zbiórki odpadów z ustaleniem zadań, jakie będą do niego należały,
  - h) prowadzenia w sposób ciągły edukacji i pracy ze społeczeństwem, szczególnie dziećmi i młodzieżą, w zakresie propagowanego systemu zbiórki odpadów,
  - i) tworzenia warunków i zachęt do rozwoju lokalnego przetwarzania surowców wtórnych,
  - j) ustalenia rzeczywistej strefy oddziaływania wysypiska na środowisko i wprowadzenie trybem planu miejscowego.
- 2) Specjalistyczny projekt techniczno-organizacyjny systemu usuwania i unieszkodliwiania odpadów stałych, wykonany na zlecenie gminy powinien w szczególności określić:
- mankamenty funkcjonowania dotychczasowego systemu i wstępne opinie mieszkańców co do kierunków jego zmian,
  - prognozę co do ilości i składu odpadów w tym ilości i rodzaju odpadów do recyklingu oraz odpadów niebezpiecznych
  - określenie systemu zbiórki odpadów w miejscu wytworzenia tj.
    - rozwiązanie wielopojemnikowe, w których ilość pojemników uzależniona jest od ilości zbieranych asortymentów surowców wtórnych (makulatura, metal, szkło, tworzywo sztuczne, tekstylia) oraz odpadów do unieszkodliwiania przez przedsiębiorstwa specjalistyczne i odpadów, których nie można wykorzystać gospodarczo,
    - rozwiązanie dwupojemnikowe – surowce wtórne i odpady do unieszkodliwiania w jednym pojemniku z późniejszą segregacją w zbiornicy odpadów i w drugim pojemniku do wywieżenia na składowisko odpadów,
  - celowość ekonomiczną i techniczną bezpośredniego odbioru selekcyjonowanych odpadów w miejscu wytwarzania i transportu surowców wtórnych do zbiornicy odpadów, a odpadów, których nie można wykorzystać gospodarczo na składowisko gminne, albo zastosowanie kontenerów przy wsiach z okresowo transportowanymi odpadami (w większych ilościach) do zbiornicy odpadów lub na składowisko w zależności od ich rodzaju,
  - w przypadku wariantu w kontenerami ich lokalizację z uwzględnieniem: maksymalnej dostępności w ruchliwych punktach – obok szkół, zakładów usługowych, handlowych itp.,
  - określenie ilości i lokalizację zbiornic odpadów z wykorzystaniem tam gdzie to jest możliwe i racjonalne nie zagospodarowanych terenów usługowych rolnictwa bądź wyznaczenie nowych w trybie planowania miejscowego, w przypadku stwierdzenia, iż istniejące rozwiązanie na gminnym wysypisku nie zabezpiecza wszystkich potrzeb w tym zakresie,
  - określenie niezbędnego wyposażenia zbiornic odpadów,

- określenie co należy zrobić ze zgromadzonymi odpadami niebezpiecznymi,
- określenie warunków techniczno-ekonomicznych do ewentualnego lokalnego przetwarzania surowców wtórnych oraz zachęt do rozwoju tego typu działalności,
- koszty przedsięwzięcia, sposób jego finansowania z uwzględnieniem środków pozyskiwanych z zewnątrz i efektywności użytkowej,
- harmonogram realizacji przedsięwzięcia z uwzględnieniem etapowania i rozwiązań przejściowych.

3) System selektywnej zbiórki odpadów stałych.

Przygotowanie organizacyjne systemu selektywnej zbiórki odpadów wymagać będzie podjęcia przez samorząd gminy uchwały o wprowadzeniu systemu selektywnej zbiórki odpadów i uchwalenia „Regulaminu gospodarki odpadami”, który powinien szczegółowo regulować funkcjonowanie tego systemu, a przede wszystkim określić:

- rodzaj pojemników jakie powinny być stosowane w systemie,
- miejsca lokalizacji pojemników,
- asortymenty surowców wtórnych oraz odpadów do unieszkodliwiania jakie powinny być selektywnie odzyskiwane,
- sposób usuwania odpadów wielkogabarytowych - czy mieszkańcy we własnym zakresie wywożą do zbiornic odpadów, czy następuje zbiórka odpadów wystawionych przed posesje w określonych dniach np. raz w kwartale,
- graniczną częstotliwość wywozu pojemników z odpadami,
- co należy robić z odpadami nie zagospodarowanymi,
- zadania i odpowiedzialność przedsiębiorstw obsługujących system,
- system opłat za wywóz i utylizację odpadów z uwzględnieniem zachęt do selektywnej zbiórki odpadów,
- obowiązki mieszkańców, administracji budynków mieszkalnych i innych podmiotów gospodarczych objętych systemem,
- sankcje administracyjne i ekonomiczne w przypadku niewłaściwego wypełniania zadań przez uczestników selektywnej zbiórki odpadów.

4) Zadania przedsiębiorstwa zajmującego się obsługą systemu gospodarki odpadami w gminie:

- współudział w organizowaniu systemu,
- zawieranie umów z mieszkańcami, zobowiązujących do selektywnego zbierania i odstawiania odpadów,
- rozstawianie pojemników do selektywnej zbiórki odpadów – zgodnie z regulaminem,
- dostarczanie mieszkańcom worków do selektywnej zbiórki,
- systematyczne odbieranie worków z zebranymi odpadami w cyklach określonych w zawartych umowach,
- systematyczna wymiana pojemników z zebranymi odpadami na puste,
- ewidencjonowanie odbieranych worków i pojemników z wyselekcjonowanymi surowcami wtórnymi i odpadami do unieszkodliwiania,

- wystawianie mieszkańcom rachunków za wywóz, utylizację odpadów, jeśli koszty nie są wliczone w cenę worka lub w podatek,
- segregowanie surowców wtórnych oraz odpadów do unieszkodliwiania na poszczególne odmiany,
- wywóz zebranych surowców wtórnych i odpadów do zakładów przetwarzających surowce wtórne bądź na wysypisko,
- nadzorowanie i kontrolowanie prawidłowości selektywnego gromadzenia odpadów przez mieszkańców,
- obsługa rejonowych zbiorników odpadów,
- zgłaszanie w gminie wniosków o ewentualne sankcje wobec mieszkańców, którzy nie przestrzegają regulaminu gospodarki odpadami,
- okresowe konserwacje i czyszczenie pojemników we własnym zakresie, bądź przez przedsiębiorstwa usługowe,
- zabezpieczenie składowanych odpadów przed zamoczeniem, spalaniem, zabrudzeniem, a surowców wtórnych dodatkowo przed kradzieżą,
- poszukiwanie odbiorców surowców wtórnych oraz zakładów utylizujących pozostałe odpady,
- zgniatanie i belowanie surowców wtórnych i pozostałych odpadów przeznaczonych do dłuższego transportu,
- zawieranie umów z odbiorcami na dostawę surowców wtórnych i utylizację pozostałych odpadów,
- ewentualne prowadzenie procesów uzdatniających i przetwarzających odpady – surowce wtórne,
- ewentualna eksploatacja gminnego składowiska.

2.7.4. Kierunki rozwoju elektroenergetyki

2.7.4.1. Dostosowanie systemu do potrzeb wynikających z długofalowego rozwoju zagospodarowania województwa i gminy oraz dostarczenie energii w normatywnym standardzie jakościowym i ilościowym w sposób ciągły wymagać będzie:

- modernizacji linii WN 110 kV relacji Sokółka – Dąbrowa Białostocka,
- budowy stacji transformatorowo-rozdzielczej RPZ 110/15 kV w Sidrze,
- budowy linii WN 110 kV relacji Wasilków – Sidra – Sztabin – Augustów 2,
- budowy wyjść liniowych SN 15 kV w kierunkach:
  - Suszarnia,
  - Suszarnia – Sidra wieś – Słomianka,
  - Kłopotki – Siderka – Grzebień,
  - Kniaziówka – Podsutki – Krzysztoforowo,
  - Staworowo – Milenkowce,
  - Ogrodniki – Mieleszkowce,
  - Jurasze – Śniczany – Racewo,
  - Makowlany – Racewo,
  - Racewo – Nowowola – Korycin,

- Jałówka – Nowinka – Janów,
- Romanówka – Bity Kamień – Suchodolina,
- Reszkowce – Krugło – Dąbrowa Białostocka,
- Mościska – Brzozowo – Dąbrowa Białostocka,
- PKP (2 linie)

i powiązań z istniejącymi liniami SN 15 kV

- budowy stacji transformatorowych, linii SN 15 kV zasilających te stacje oraz linii NN zasilających bezpośrednio odbiorców na obszarach zainwestowanych,
- budowy stacji transformatorowych, linii SN 15 kV zasilających te stacje oraz linii NN zasilających bezpośrednio odbiorców na obszarach planowanej zabudowy,
- remontu i modernizacji istniejących urządzeń elektroenergetycznych na terenie gminy w tym stacji transformatorowych, linii SN 15 kV i NN,
- utrzymanie w należytej sprawności technicznej wszystkich istniejących urządzeń elektroenergetycznych w gminie.

Zestawienie robót przewidywanych przez Zakład Energetyczny Białystok przedstawia tabela.

Tabela nr 54

l.p.	Nazwa miejscowości – Nr stacji transformatorowej	Rok realizacji	Stacje transformatorowe		
			do przeniesienia	do remontu	projektowane
1.	Słomianka Nr 557	1999		1	1
2.	Siekierka Nr 38	1999	1		1
3.	Słomianka II Nr 512	2000		1	2
4.	Słomianka III Nr 513	2001		1	2
5.	Jurasze Nr 828	2001		1	
6.	Jurasze Nr 829	2001	1		1
7.	Poganica Nr 323	2002	1		1
8.	Kol. Bieniasze nr 799	2003	1		1
9.	Śniczany nr 814	2004	1		1
10.	Śniczany Nr 815	2005		1	1
11.	Jurasze Nr 800	2005	1		1
12.	zamknięcie pierścienia we w. Sidra	2000			
	Ogółem		6	5	12

Zrealizowanie inwestycji podanych w tabeli poprawi stan elektroenergetycznego systemu w I etapie. Budowa RPZ-tu jest

uwarunkowana w dużej mierze potrzebami PKP i jest przewidywana po 2015 roku.

Na rysunku studium pokazano trasy linii WN 110 kV wariantowo. (Dotyczy to wejścia linii od strony Sokółki). Trasa linii WN 110 kV pokazana od strony Kuźnicy jest alternatywnym rozwiązaniem w przypadku realizacji RPZ-tu 110/15 kV w Kuźnicy. W tym wypadku linia WN 110 kV z kierunku Sokółki będzie zbędna.

Zakładane trasy projektowanych linii WN 110 kV SN 15 kV z reguły mieszczą się w pasach ochronnych zarezerwowanych w aktualnie obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Sidra.

Postuluje się w maksymalny sposób wykorzystać możliwość prowadzenia linii dwutorowych (szczególnie na odcinkach wychodzących z RPZ-tu).

W celu uniezależnienia zasilania w energię elektryczną wsi Sidra od pracy linii SN 15 kV zasilających Mieszalnię Pasz, zakłada się budowę odcinka długości 3 km linii SN 15 kV od istniejącej linii SN 15 kV na północnym zachodzie wsi, do linii SN 15 kV głównej Sokółka – Dąbrowa Białostocka.

Będzie to zamknięcie pierścienia na terenie ośrodka gminnego w I etapie. Po wybudowaniu RPZ-tu możliwe będzie zasilanie bezpośrednio z w/w stacji, po przedłużeniu odcinka linii SN 15 kV wybudowanego w I etapie i wprowadzeniu do RPZ-tu.

2.7.4.2. Zmniejszenie uciążliwości urządzeń systemu elektroenergetycznego wymagać będzie:

- budowy linii elektroenergetycznych w sposób niekolizyjny z długofalowym rozwojem osadnictwa oraz chronionymi elementami środowiska przyrodniczego,
- preferowanie rozwiązań technicznych powodujących zmniejszenie zajętości terenu przez urządzenia elektroenergetyczne,
- zachowania linii zabudowy zgodnych z obowiązującymi przepisami od urządzeń elektroenergetycznych istniejących i projektowanych.

2.7.5. Kierunki rozwoju ciepłownictwa

Obecnie wszystkie większe źródła ciepła w gminie pracują na paliwie ekologicznym oleju opałowym (w ostatnim okresie wykonano wymianę).

Podstawowe kierunki rozwoju ciepłownictwa w gminie to:

- sukcesywne zwiększanie udziału proekologicznych nośników energetycznych dla zmniejszenia zanieczyszczeń środowiska, takich jak: gaz, energia elektryczna, olej opałowy u odbiorców indywidualnych,
- zmniejszenie strat cieplnych w konstrukcjach nowych budynków i poprzez modernizację starych o złych warunkach termoizolacyjnych,
- wprowadzanie nowych rozwiązań technicznych i technologicznych dla nośników energetycznych określonych wyżej, zwiększających efektywność ich wykorzystania oraz ułatwiających obsługę i zmniejszających w efekcie koszty eksploatacji. Dotyczy to instalacji wewnętrznych grzewczych a w szczególności sprawności kotłów

energetycznych i różnych rodzajów instalacji grzewczych a także stopnia automatyzacji obsługi oraz sprawności dostaw nośników energetycznych.

Główne zadania w zakresie rozwoju ciepłownictwa to:

- kontrola i restrykcje w stosunku do emiterów największych ponadnormatywnych zanieczyszczeń energetycznych,
- propagowanie stosowania dociepleń budynków istniejących i projektowanych,
- propagowanie najnowszych osiągnięć techniki ciepłowniczej w zakresie instalacji wewnętrznych dla gazu, oleju opałowego itp.
- propagowanie i ewentualną realizację proekologicznych rozwiązań ciepłowniczych niekonwencjonalnych (bateria słoneczna, elektrownie wiatrowe itp.),
- rozwój ciepłownictwa w oparciu o system gazowniczy.

W miarę rozwoju systemu gazowniczego w pierwszej kolejności modernizację instalacji ciepłowniczych należy obejmować obiekty i urządzenia komunalne o stosunkowo znacznym zużyciu ciepła jak szkoły, ośrodki zdrowia, obiekty kultury i inne obiekty o charakterze produkcyjnym.

2.7.6. Kierunki rozwoju gazownictwa

Zapewnienie dostaw gazu ziemnego dla wszystkich wsi gminy jest podstawową przesłanką rozwoju systemu województwa.

Szacuje się, że docelowy pobór roczny energii w gminie wynosić będzie: 4,29 mln m³/rok, a mocy (pobór szczytowy): dolina 0,08, szczyt 1,01 tys. m³/h.

Główne elementy realizacji systemu gazowniczego w gminie, zapewniające dostawę odpowiedniej ilości gazu ziemnego, to budowa:

- gazociągu magistralnego wysokiego ciśnienia Dąbrowa Białostocka – Sidra,
- stacji redukcyjno-pomiarowej I^o,
- wewnętrznej gminnej sieci średniego ciśnienia.

Wobec braku rozstrzygnięć co do kierunku zasilania w gaz ziemny północnych gmin byłego województwa białostockiego (w tym również Sidry) zakłada się, że gazociąg w/c będzie realizowany od strony Mońki – Dąbrowa Białostocka.

2.7.7. Kierunki rozwoju telekomunikacji

Dostosowanie systemu telekomunikacyjnego do potrzeb wynikających z rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy oraz podniesienia standardu usług telekomunikacyjnych wymagać będzie:

- utrzymania sprawnego funkcjonowania linii istniejących,
- budowy linii kablowej światłowodowej relacji Kuźnica – Sidra – Nowy Dwór,
- wymiany istniejącej centrali automatycznej analogowej na cyfrową w ośrodku gminnym,

- budowy linii rozdzielczych na terenie całej gminy,
- budowy linii abonenckich na terenie całej gminy, tam gdzie jest to konieczne.

Opracowane projekty budowlane zawierają cały w/w zakres inwestycji telekomunikacyjnych w gminie.

2.8. Obrona cywilna

- a) W budynkach przemysłowych, usługowych, użyteczności publicznej, mieszkalno-usługowych, mieszkalnych należy na etapie sporządzania planów realizacyjnych przewidzieć schrony i ukrycia. W rejonach budownictwa jednorodzinnego należy przewidywać ukrycia typu II wykonane w budynkach przez mieszkańców we własnym zakresie (w okresie podwyższonej gotowości obronnej RP).
- b) Bez względu na typ zabudowy zarezerwować należy tereny pod budowę awaryjnych studni wody pitnej (7,5 l na 1 osobę na dobę). Odległość studni od budynków mieszkalnych lub zgrupowań ludności powinna wynosić najwyżej 800 m.
- c) Istniejące studnie powinny być zabezpieczone przed likwidacją i przystosowane do sprawnego uruchomienia i eksploatacji w sytuacjach kryzysowych.
- d) Oświetlenia zewnętrzne należy przystosować do zaciemniania i wygaszania.
- e) Należy uwzględnić system alarmowania i powiadamiania mieszkańców w wypadku zagrożeń, poprzez syreny alarmowe, przyjmując promień słyszalności syreny do 300 m,
- f) Układ projektowanych i modernizowanych dróg i ulic powinien spełniać następujące warunki:
  - szerokość ulicy powinna uniemożliwić ewentualne zagruzowanie,
  - powinny być połączenia z traktami przelotowymi – zapewniające sprawną ewakuację ludności w okresie zagrożenia,
  - należy wyznaczyć trasy przejazdu dla pojazdów z toksycznymi środkami przemysłowymi.
- g) Przy opracowywaniu miejscowych planów wsi, osiedli w skali 1:1.000 należy na przedsięwzięcie obrony cywilnej wykonać aneks do planu.
- h) Należy zachować istniejące lub projektowane obiekty obrony cywilnej nie dopuszczając do ich likwidacji.
- i) Wszelkie plany zagospodarowania przestrzennego należy przed ich uchwaleniem uzgadniać z Wydziałem Zarządzania Kryzysowego, Ochrony Ludności i Spraw Obronnych Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku.

2.9. Kierunki działań i zadania władz samorządowych w celu realizacji polityki przestrzennej gminy.

Rozwój lokalny powinien być rozumiany jako kompleks pozytywnych przeobrażeń jakościowych dotyczących obszaru gminy w zakresie poziomu życia ludności tu zamieszkałej. Rozwój gminy jest procesem złożonym,

ukierunkowanym na wykorzystanie zasobów ludzkich, potencjału produkcyjnego i usługowego oraz struktur instytucjonalnych.

W celu realizacji założonej polityki przestrzennej gminy władze samorządowe powinny:

- a) być rzeczywistym gospodarzem gminy i zajmować się wszystkimi składnikami gospodarki, niezależnie od charakteru własności i rozwiązań instytucjonalnych,
- b) odpowiadać za rozwój gminy, nie ograniczając się jedynie do działań doraźnych, lecz zajmować się również tworzeniem i realizacją strategii rozwoju,
- c) realizować zadania, do których jest powołana (zaspokojenie potrzeb wspólnoty gminy) nie tylko swoimi bezpośrednimi przedsięwzięciami, lecz także za pośrednictwem działań podmiotów innych, a więc podmiotów gospodarczych istniejących na terenie gminy. Władza gminy ma za zadanie kształtować zachowanie podmiotów gospodarczych pod kątem osiągania założonych celów strategii rozwoju gminy.

Zadaniem gminy służącym osiągnięciu celu jest przede wszystkim ożywienie gospodarki i tworzenie klimatu do lokalizacji i dobrego funkcjonowania podmiotów gospodarczych w gminie.

Realizacja zadań władz lokalnych może się odbywać poprzez:

- działania własne zmierzające do lokalizacji przedsięwzięć inwestycyjnych kapitału zewnętrznego na terenie gminy (mając wyznaczone w planie gminy tereny lub obiekty pod zainwestowanie),
- stwarzanie ułatwień dla istniejących i powstających firm, zwłaszcza w początkowym okresie ich działalności.

Narzędziami w realizacji polityki przestrzennej gminy są:

- polityka finansowa realizowana w budżecie gminy (stwarzanie ulg podatkowych, zróżnicowanie opłat za korzystanie ze środowiska),
- współpraca z władzami regionalnymi,
- skuteczne funkcjonowanie instytucji wspierających biznes,
- programy rozwoju, w tym miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- kontakty zawarte między Gminą a organem Państwa (np. umowa między Gminą a Wojewodą z udziałem podmiotów gospodarczych w sprawie pomocy gminie w rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, budowa urządzeń kulturalnych, budowa sieci transportowych itp.) .

PUBLIKACJE I MATERIAŁY Z KTÓRYCH KORZYSTANO PRZY
OPRACOWANIU „STUDIUM”

1. Roczniki statystyczne woj. białostockiego z różnych lat – wydawnictwo WUS Białystok,
2. Polska w nowym podziale terytorialnym, GUS, Warszawa 1998 r.,
3. Warunki życia ludności w latach 1990, 1995, 1996 - WUS Białystok,
4. Pracujący w województwie białostockim 1992 – 1994, WUS Białystok 1995 r.,
5. Sytuacja demograficzna województwa białostockiego w latach 1990-1994 WUS Białystok,
6. Podstawowe dane statystyczne wg miast i gmin z różnych lat – WUS Białystok,
7. Infrastruktura komunalna – mieszkania w woj. białostockim w latach 1990-1996 WUS Białystok,
8. Rynek pracy w województwie białostockim w latach 1996-1997 - WUS Białystok,
9. Ludność w woj. białostockim w różnych latach - WUS Białystok,
10. Powszechny Spis Rolny 1996 r. Urząd Statystyczny Białystok – zeszyty,
11. Zabytki architektury i budownictwa w Polsce – województwo białostockie – Ośrodek Dokumentacji Zabytków,
12. Wybrane zagadnienia – dane uzyskane z Urzędu Gminy,
13. Wybrane dane bezpośrednio z Urzędu Statystycznego w Białymstoku,
14. Narodowy Spis Powszechny – Ludność, warunki mieszkaniowe GUS – Warszawa 1990 r.,
15. Tabulogramy ze spisu powszechnego 1988 r.,
16. Ze „Studium zagospodarowania przestrzennego województwa białostockiego” – Uwarunkowania, cele i kierunki polityki przestrzennej państwa na obszarze gminy Sidra, Białystok 1997 r.,
17. Warunki przyrodnicze produkcji rolnej woj. białostockie – JUNG Puławy 1988 r.,
18. Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Białymstoku – dane uzyskane ustnie,
19. ODLP – Białystok – dane uzyskane bezpośrednio,
20. Materiały dotyczące wodociągów wiejskich, kanalizacji i oczyszczalni ścieków uzyskane z Warszawskiego Przedsiębiorstwa Robót Inżynieryjnych „Hydrocentrum” S.A. Oddział Białystok,
21. Materiały Zakładu Energetycznego Białystok S.A. – dot. reelektrofikacji.
22. Materiały z Telekomunikacji Polskiej S.A. Olsztyn – dotyczące głównych linii światłowodowych,
23. Materiały z MOZG Zakładu Gazowniczego Białystok,
24. Studium programowe możliwości rozwoju gazyfikacji woj. białostockiego,
25. Materiały dotyczące dróg krajowych uzyskane z Generalnej Dyrekcji Dróg Publicznych Oddział Północno-Wschodni w Białymstoku,
26. Materiały dotyczące dróg wojewódzkich uzyskane z Podlaskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich,

27. Materiały dotyczące dróg powiatowych uzyskane z Powiatowego Zarządu Dróg w Sokółce,
28. Materiały dotyczące dróg gminnych i innych zagadnień komunikacji uzyskane z Urzędu Gminy w Sidrze,
29. Materiały dotyczące komunikacji autobusowej uzyskane z Przedsiębiorstwa Państwowej Komunikacji Samochodowej w Białymstoku,
30. Plan rozwoju infrastruktury transportowej w Polsce do roku 2015,
31. Ruch drogowy w 1995 r. – „Transprojekt – Warszawa” Biuro Projektowo-Badawcze Dróg i Mostów Sp. z o.o.
32. Prognoza ruchu na zamiejskiej sieci dróg krajowych do roku 2015 Biuro Projektowo-Badawcze Dróg i Mostów Sp. z o.o. „Transprojekt – Warszawa” we współpracy z firmą „TABLO” Projektowanie Dróg i Ulic.

KRAKOWSKIE PRZEDSIĘBIORSTWO GEOLOGICZNE

Sp. z o.o.

31-161 KRAKÓW, ul. Szlak 10/5, Tel./Fax: (0-12) 636-87-42, (0-12) 638-73-72
e-mail: progeo@progeo.com.pl <http://www.progeo.com.pl>

Kraków, 30 maja 2006 roku

Urząd Gminy

W związku z realizacją przez nasze przedsiębiorstwo Mapy geologiczno-gospodarczej Polski w skali 1:50 000, arkusze: 184 Rajgród, 185 Woźna Wieś, 221 Grajewo, 222 Ruda, 223 Dolistowo Stare, 224 Suchowola, 225 Dąbrowa Białostocka, 226 Nowy Dwór, zwracamy się z prośbą o udostępnienie naszym przedstawicielom informacji niezbędnych do realizacji tego tematu.

Informujemy, że temat realizowany jest w kooperacji z Państwowym Instytutem Geologicznym na zlecenie Ministerstwa Środowiska, a finansowany jest ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Oświadczamy, że udostępnione materiały zostaną wykorzystane wyłącznie do realizacji w/w zadania (nie będą wykorzystane do celów komercyjnych).

Osoby upoważnione do korzystania z materiałów:

mgr inż. Jerzy Górka

mgr inż. Leszek Kruk

inż. Halina Kapera

mgr inż. Józef Leśniak

Uchwała Nr XI/60/99
Rady Gminy w Sidrze
z dnia 30 grudnia 1999 r.

w sprawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania
przestrzennego gminy Sidra.

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (jedn. tekst z 1996r. Dz.U. Nr 13, poz. 74 zm. Nr 58, poz. 261, Nr 89, poz. 401. Nr 106, poz. 496, Nr 132, poz. 622 z 1997r. Nr 9 poz.43, Nr 106, poz. 679, Nr 107, poz.686, Nr 113 , poz. 734, Nr 123, poz. 775 z 1998r. Nr 155, poz. 1014, Nr 162, poz. 1126) oraz art. 6 ust. 6 ustawy z dnia 7 lipca 1994r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 1999r. Nr 15, poz. 139 zm. Nr 41 poz. 412) stanowi się, co następuje :

§ 1

Ustala się studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sidra składającego się z :

1. rysunku uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy Sidra na mapie w skali 1 : 25 000 - stanowiącego załącznik Nr 1.
2. rysunku kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sidra na mapie w skali 1 : 25 000 - stanowiącego załącznik Nr 2.
3. tekstu uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sidra powiązanego z problematyką rysunków określonych w punktach 1 i 2 - stanowiącego załącznik Nr 3.

§ 2

W "studium", o którym mowa w § 1 uwzględnia się uwarunkowania, cele i kierunki polityki przestrzennej państwa i województwa podlaskiego realizowane na obszarze gminy Sidra.

§ 3

Wykonanie uchwały oraz realizację określonych w "studium" celów, kierunków, zadań polityki przestrzennej gminy Sidra zaleca się Zarządowi Gminy w Sidrze.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Stanisław Bułach